

คำนิยมของ รองผู้อำนวยการ รักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกันหลายมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ ศาสนา วิถีชีวิตวัฒนธรรม และเงื่อนไขต่างๆ ในสังคม ซึ่งกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงได้นำประเด็นต่างๆ ในมิติเหล่านี้ มาบิดเบือนและนำไปใช้ในการบ่มเพาะ เผยแพร่ ให้กับประชาชนในพื้นที่ เพื่อสร้างปมขัดแย้งในด้านความคิดและจิตใจ ต่อรัฐและเจ้าหน้าที่ และหันไปเป็นมวลชนและแนวร่วมในการสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงในที่สุด ซึ่งจะทำให้การแก้ไขปัญหาคความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่บรรลุผลเท่าที่ควร

การให้ประชาชนในพื้นที่มาเป็นฝ่ายเรานั้น ถือได้ว่าเป็นกุญแจดอกสำคัญที่จะไขไปสู่การแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืน ซึ่งแนวทางที่สมควรทำ ณ เวลานี้ คือ การเสริมสร้างความเข้าใจกับประชาชน เพื่อลดปมขัดแย้งในด้านความคิดและจิตใจของประชาชนดังกล่าว ดังนั้นการที่ศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ ๕ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ร่วมกับผู้ทรงความรู้ในมิติด้านต่างๆ จัดทำคู่มือชุดองค์ความรู้ขึ้นในครั้งนี้ จึงเป็นสิ่งที่ดีและสมควรทำเป็นอย่างยิ่ง รวมทั้งจะเป็นการจุดประกายของการแก้ไขปัญหายั่งยืนที่ตรงจุด

ผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือชุดองค์ความรู้เล่มนี้ จะเป็นประโยชน์
ต่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่าย ทั้งพลเรือน ตำรวจ ทหาร ในการสร้าง
ความรู้ ความเข้าใจ ที่ถูกต้องในมิติด้านต่างๆ ในพื้นที่จังหวัดชายแดน
ภาคใต้ อันจะนำไปสู่ความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่าย โดยเฉพาะจาก
ประชาชน ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
ให้เป็นดินแดนที่สันติสุข อย่างยั่งยืน ในอนาคตอันใกล้ต่อไป

พลเอก

(อนุพงษ์ เผ่าจินดา)

รองผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

คำนำ

ด้วย รองผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีดำริให้ดำเนินการเสริมสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนในพื้นที่ อันเป็นแนวทางหลักที่สำคัญแนวทางหนึ่ง ในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้บังเกิดประสิทธิผล และประสิทธิภาพ อย่างเป็นทางการซึ่งปัจจุบันหน่วยที่รับผิดชอบในระดับพื้นที่ คือ กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้าได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง แต่เป็นไปในลักษณะแยกการปฏิบัติขอบเขตของงานส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับยุทธวิธี (ระยะสั้น) และระดับยุทธการ (ระยะปานกลาง) เท่านั้น จึงทำให้การดำเนินการไม่เป็นไปในแนวทางที่ประสานสอดคล้องและเกื้อกูลซึ่งกันและกันเท่าที่ควร ขาดเอกภาพและพลังในการรุกเข้าสู่จิตใจของเป้าหมาย ตลอดจนขาดความครอบคลุมและต่อเนื่องในระดับยุทธศาสตร์ (ระยะยาว)

ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ปัญหาการดำเนินการดังกล่าว รองผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ได้กรุณาอนุมัติให้ ศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ ๕ กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อจัดทำ **“ชุดองค์ความรู้”** ประกอบการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการเอาชนะการต่อสู้ด้านจิตใจ ด้วยการเสริมสร้างความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ ตลอดจนบุคคลที่ถูกกล่อมเกลามาแล้วจากกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง ให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในประเด็นต่างๆ ที่กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงใช้เป็นเงื่อนไข และพลังในการขับเคลื่อนหรือสร้างมวลชน อันจะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหายั่งยืน ซึ่งได้ดำเนินการไปแล้วในห้วงวันที่ ๒๘-๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ทั้งนี้ ศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ ๕ กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ได้รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการประชุมดังกล่าว ร่วมกับข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมาร่วมการเสวนาในหัวข้อ **“ชุดองค์ความรู้”** กับการเสริมสร้างความเข้าใจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” ในวันที่ ๒๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ มาเรียบเรียงและจัดทำเป็นคู่มือชุดองค์ความรู้ในครั้งนี้

ศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ ๕ กองอำนวยการ
รักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ใคร่ขอขอบคุณ
ทุกหน่วยงาน และบุคคลผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำคู่มือ
ชุดองค์ความรู้เล่มนี้ มา ณ โอกาสนี้ และหวังเป็น
อย่างยิ่งว่า คู่มือชุดองค์ความรู้ที่จัดพิมพ์ขึ้นนี้ จะเป็น
ประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน ในพื้นที่
จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้เป็นอย่างดี และหากมีข้อ
บกพร่องประการใด โดยเฉพาะในการจัดพิมพ์และ
เรียบเรียงแล้ว ขออภัยด้วยความยินดียิ่ง และจะนำ
ไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ ๕
กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น ส่วนหนึ่ง มาจากการที่กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงได้สร้างปมขัดแย้งด้านความคิดและ จิตใจให้กับประชาชนในพื้นที่ ด้วยการบิดเบือนข้อมูลต่างๆ ในหลาย ประเด็น ทั้งในด้านอัตลักษณ์ (ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ ศาสนา วิถีชีวิต วัฒนธรรม) และเงื่อนไขต่างๆ ในสังคม ดังนั้น เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจึง ต้องมีองค์ความรู้ในด้านต่างๆ ตามประเด็นที่กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง เพื่อ ใช้ประกอบการดำเนินการในการลดปมขัดแย้งดังกล่าวของประชาชน ดังนี้

อวกความรู้ด้านประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์

ภูมิหลังของจังหวัดชายแดนภาคใต้มีพัฒนาการมาอย่างยาวนานนับแต่ครั้งอาณาจักรลังกาสุกะ อาณาจักรปัตตานี เมืองปัตตานี จนมาเป็น ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบัน แต่สภาพปัญหาตามนัยของการบันทึกประวัติศาสตร์ปัตตานีนั้น มองว่าปัตตานีไม่ได้รับความยุติธรรมอย่างเด่นชัด มีอยู่สองช่วงคือ

- ยุคของการผนวกและปฏิรูปการปกครองรวมทศวรรษ ๒๔๓๐-๒๔๕๐ เนื่องจากมีการใช้นโยบายจากส่วนกลาง การควบคุมด้านการปกครองจากส่วนกลาง ซึ่งทำให้ชนชั้นผู้ปกครองเดิม สูญเสียอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ความขัดแย้งในปัตตานียังอยู่ในขอบเขตของกลุ่มชนชั้นผู้ปกครองเป็นหลัก ยังไม่ขยายไปยังกลุ่มต่างๆ

- ยุคชาตินิยม ในสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม พบว่า ในช่วงก่อนและหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ได้มีความเปลี่ยนแปลงในท้องถิ่นภาคใต้ และโดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส ได้มีการใช้นโยบายรัฐนิยมที่กระทบต่อการดำเนินวิถีชีวิต ดังนั้น รัฐนิยมจึงเป็นนโยบายที่กระทบโดยตรงต่อวัฒนธรรมและกฎหมายอิสลาม ที่เคยมีในพื้นที่ปัตตานี เป็นการผสมผสานวัฒนธรรมเชิงบังคับผ่านอำนาจรัฐ จึงทำให้มีการต่อต้าน รวมทั้งมีกระบวนการอพยพคนในปัตตานีที่ต่อต้านนโยบายนี้ไปยังประเทศมาเลเซีย มีกลุ่มที่ต้องการต่อต้านนโยบายนี้กระตุ้นความรู้สึกชาตินิยมมลายู จนเกิดเป็นกระบวนการของผู้นำพลัดถิ่นรวมตัวในสมาคมชาวมลายูแห่งเมืองปัตตานี เพื่อเรียกร้องการปกครองตนเองในที่สุด

ปัจจุบัน กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงมักใช้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ มาใช้ในการปลุกกระดม บิดเบือน เพื่อทำให้ประชาชนในพื้นที่เกลียดชัง และไม่ยอมรับอำนาจรัฐ โดยมักอ้างถึงความเป็นรัฐอิสลามของปัตตานีในอดีต และการเข้ามายึดครองปัตตานีโดยชาวยุโรปซึ่งเป็นรัฐต่างศาสนา ตลอดจนความไม่เป็นธรรมที่ชาวมลายูปัตตานีได้รับการถูกปกครองโดยชาวยุโรป

ประเด็นหลักที่ใช้เป็นว็อนไบ มีดังต่อไปนี้

- ชาติพันธุ์มลายู เป็นชาติพันธุ์ที่มีความชอบธรรมที่จะอยู่ในแผ่นดินแหลมมลายูมากที่สุด
- การบ่มเพาะความหลากหลายทางสังคม และการมีเผ่าพันธุ์อื่น ก่อให้เกิดความขัดแย้งของชาติพันธุ์มลายู เพราะรัฐสยามพยายามเปลี่ยนแปลงเชื้อชาติมลายูให้เป็นเชื้อชาติไทย เพื่อให้ชาวมลายูรุ่นหลังลืมชาติพันธุ์ของตนเอง ซึ่งจะทำให้รัฐสยามมีความชอบธรรมในแผ่นดินแหลมมลายู
- ชาวสยามเปรียบเทียบชาติพันธุ์มลายูว่า เป็นชาติพันธุ์ที่ต่ำต้อย เพราะอยู่ในการครอบครองของชาวสยาม ทั้งที่ชาติพันธุ์มลายูเคยเป็นเอกราชในอดีต
- รัฐสยามใส่ร้ายป้ายสี และข่มขู่ชาวมลายูมาโดยตลอด ดังนั้นเยาวชนและมวชนชาวมลายู ต้องแยกจากรัฐสยามโดยชัดเจน
- รัฐสยามเอาทรัพยากรของชาติพันธุ์มลายูไปใช้ โดยที่ชาติพันธุ์มลายูไม่ได้ประโยชน์สูงสุดจากทรัพยากรนั้น
- ความผิดพลาดของรัฐสยามต่อชาติพันธุ์มลายู มิได้เกิดจากความไม่เจตนา แต่เป็นความจงใจกระทำของรัฐ
- ประเด็นเงื่อนไขข้างต้น เป็นเหตุให้ชาวมลายูต้องทำการต่อสู้ตามแนวทางญิฮาด

องค์ความรู้ด้านศาสนาอิสลาม

ภูมิหลังของจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น มีความเกี่ยวพันอย่างแยกไม่ออกกับศาสนาอิสลาม เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่นับถือศาสนาอิสลาม ดังนั้นในภาพรวมของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ศาสนาอิสลามจึงมีอิทธิพล และมีส่วนในการกำหนดชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ ซึ่งนับถือศาสนา นี้ นับตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวมุสลิมมีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับศาสนาอิสลามอย่างไม่อาจแยกออกจากกัน เพราะฉะนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจถึงหลักการของศาสนาอิสลามอย่างกว้างๆเสียก่อน ได้แก่

- ศาสนาอิสลามเรียกร้องความยุติธรรม สันติภาพ และยึดมั่นในหลักการแห่งความรัก ความเข้าใจที่เอื้ออาทรระหว่างมนุษยอิสลามปฏิบัติแนวความคิดพฤติกรรมสุดโต่ง และความรุนแรงโดยสิ้นเชิง
- หลักคำสอนของศาสนาอิสลาม ยอมรับในความแตกต่างและความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม ตลอดจนความหลากหลายทางชาติพันธุ์ การกระทำหรือคำกล่าวใดๆที่แสดงให้เห็นว่าศาสนาอิสลามมีความเกลียดชังรังเกียจศาสนิกในศาสนาและชาติพันธุ์อื่นๆ ไม่ใช่หลักคำสอนของอิสลาม
- อิสลามมีหลักคำสอนเรื่องญิฮาดชัดเจน และการญิฮาดมิได้หมายถึงการทำลายชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนผู้บริสุทธิ์ ไม่ว่าบุคคลเหล่านั้นจะนับถือศาสนาใด การอ้างคำสอนเรื่องญิฮาด เพื่อนำมาทำลายชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนผู้บริสุทธิ์ เป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม

-
- การเรียกว่าญิฮาดใช่หรือไม่ จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า ถูกกดขี่และขับไล่อย่างอยุติธรรม ถูกกลั่นแกล้งด้านศาสนา และจะต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ทางจริยธรรมในการทำสงครามญิฮาด เพราะฉะนั้น การก่อความรุนแรงต่อประชาชนผู้บริสุทธิ์ ย่อมไม่ถือเป็นการญิฮาด อนึ่งรัฐจะต้องไม่สร้างเงื่อนไขใดๆ อันจะนำไปสู่การอ้างความชอบธรรมของผู้ไม่หวังดีในการทำ
 - การวินิจฉัยว่า บุคคลจะเป็นชะฮีด (ผู้ที่เสียชีวิตจากการต่อสู้ในการปกป้องศาสนาอิสลาม) หรือไม่ จะต้องขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ของการทำญิฮาด แต่หากการเสียชีวิตที่นอกเหนือเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ดังกล่าว ย่อมไม่ถือเป็นชะฮีดตามบทบัญญัติอิสลาม
 - การสาบาน (ซุมเปาะห์) จะสมบูรณ์ได้นั้น จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขตามบทบัญญัติของอิสลาม และมีเป้าหมายในสิ่งที่ไม่ขัดต่อหลักการของอิสลาม หากมีเป้าหมายที่ขัดแย้งกับหลักคำสอนของอิสลามแล้ว การสาบานนั้นให้ถือเป็นโมฆะ
 - การผ่าตัดและการชุดศพ ในการชันสูตรหาข้อเท็จจริงแห่งสาเหตุการตาย เพื่อหาความเป็นธรรมให้กับผู้เสียชีวิต และเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมนั้นสามารถกระทำได้ ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้คำวินิจฉัยของรัฐทางศาสนา และได้รับการอนุญาตจากญาติของผู้เสียชีวิต อนึ่งในกรณีศพนิรนาม การดำเนินการให้อยู่ในดุลยพินิจของสำนักจุฬาราชมนตรี

ในห้วงเวลาที่ผ่านมา ศาสนิกชนของทุกศาสนาในพื้นที่ อยู่ร่วมกันอย่างสันติในบริบททางพหุสังคม และวัฒนธรรมที่หลากหลายมาเป็นเวลาช้านานแล้ว แต่กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงได้นำหลักศาสนามาบิดเบือน และพยายามแทรกแซงสถานศึกษา ศาสนสถาน เพื่อเป็นจุดยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน

ดังนั้น ศาสนาจึงถูกนำมาเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ในทุกระดับ โดยอ้างการนิষาท (ทางสังคม ทางการศึกษา ทางเศรษฐกิจ ทางการเมือง) อีกทั้งอุลามา (ผู้นำศาสนา) ก็ไม่กล้าแสดงบทบาทตามหน้าที่ ทำให้ชาวมุสลิมขาดแกนนำในการให้ความรู้ที่ถูกต้อง เป็นผลให้กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นหลักที่ใช้เป็นว็อบไธ มีดังต่อไปนี้

- ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่สูงส่ง จะไม่ยอมอยู่ภายใต้ศาสนาใดๆ
- สมาชิกของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง นอกจากจะต้องมีความเชื่อมั่นศรัทธาต่อคัมภีร์อัลกุรอานแล้ว ต้องยึดมั่นและเคร่งครัดในบัญญัติ ๑๐ ประการ ด้วยซึ่งได้แก่

- เชื่อฟัง และปฏิบัติตามคำสั่งของหัวหน้าอย่างเคร่งครัด
- ละเว้นจากอบายมุขทั้งปวง
- ปฏิบัติศาสนกิจเพื่อพระเจ้า
- เสียสละชีวิตและทรัพย์สินเพื่อองค์กร
- ยึดมั่นในคำสัญญา
- ต้องรู้จักเตือนตนเอง และสมาชิก
- ห้ามกระทำให้เกิดความเสื่อมเสียแก่องค์กร
- ปฏิบัติงานเต็มความสามารถ
- ไม่เปิดเผยความลับแก่ฝ่ายตรงข้าม
- ต้องเข้าประชุมฟังคำสั่งการตามระยะเวลา

- จากประเด็นหลักด้านประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ ซึ่งได้บิดเบือนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ปัตตานีว่า ในอดีตเคยเป็นรัฐอิสลาม และถูกชาวสยามรุกรานยึดครอง จึงมีการบิดเบือนหลักการทางศาสนาอิสลามว่า รัฐปัตตานีเป็น **ดาร์ุลฮาร์บ** (แดนสงคราม) ที่ชาวมุสลิมทุกคนในประเทศ (ชาวมลายูปัตตานี) ต้องทำญิฮาดถือว่าเป็น **ฟิรฎูฮีน** (ศาสนบัญญัติภาคบังคับ) หรือ **วายิบ** (สิ่งที่จำเป็นต้องปฏิบัติ หากละเลยถือว่าบาป)
- ผลจากการประกาศที่บิดเบือนว่า **รัฐปัตตานี** เป็น **ดาร์ุลฮาร์บ** (แดนสงคราม) ชาวมุสลิมที่สนับสนุนช่วยเหลือฝ่ายรัฐ เช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ, ผู้นำท้องถิ่น, ผู้นำศาสนา, ประชาชนทั่วไป จะถูกถือว่าเป็น **มุนาฟิก** (คนทรยศ) และอนุมัติให้สังหารได้
- ผลจากการประกาศที่บิดเบือนว่า **รัฐปัตตานี** เป็น **ดาร์ุลฮาร์บ** (แดนสงคราม) คนที่ไม่ใช่มุสลิม ซึ่งหมายถึง คนไทยพุทธ ไม่ว่าจะเป็น เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือประชาชนทั่วไป ซึ่งต่อต้าน หรือไม่ยอมจำนนต่อองค์กร (ไม่ยอมออกจากพื้นที่) จะถูกถือว่าเป็น **กาเฟร ฮาร์บ** (คนต่างศาสนาที่เป็นศัตรูคู่สงคราม) อนุมัติให้สังหารได้ รวมทั้งให้ยึดทรัพย์สินไว้เป็นสินสงคราม
- ผลจากการประกาศที่บิดเบือนว่า **รัฐปัตตานี** เป็น **ดาร์ุลฮาร์บ** (แดนสงคราม) คนที่ไม่ใช่มุสลิม ซึ่งหมายถึง คนไทยพุทธ หรือ คนไทยเชื้อสายจีน (ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการ) ที่ยอมจำนนถือเป็น **กาเฟร ซิมมี** หมายถึง คนต่างศาสนาที่ยอมอยู่ภายใต้การ

ปกครองของรัฐอิสลาม จะต้องจ่ายภาษีเป็นค่าคุ้มครอง เพื่อ
รับประกันความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

- ผลจากการประกาศที่บิดเบือนว่า **รัฐปัตตานี** เป็น **ดาร์ลฮาร์บ**
(แดนสงคราม) สมาชิกขององค์กรที่เสียชีวิต อันเนื่องมาจากการ
ต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ถือว่าเป็นการตายแบบ **“ชะฮีด”** ไม่ต้อง
อาบน้ำศพ เป็นอุบายที่ต้องการโน้มน้าวให้สมาชิกขององค์กร
ยอมพลีชีพและทรัพย์สิน โดยอ้างว่าผู้ที่ตายแบบชะฮีด จะได้ขึ้น
สวรรค์ทันที โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการไต่สวนความดีความชั่ว
จากพระเจ้า

องค์ความรู้ด้านวิถีชีวิตวัฒนธรรม

อิสลามได้วางแนวทางปฏิบัติแก่มุสลิมไว้ตั้งแต่เกิดจนตาย ตื่นจนหลับ ซึ่งแนวทางปฏิบัตินี้ มาจากบัญญัติของพระผู้เป็นเจ้า คือ **คัมภีร์อัลกุรอาน** และจริยวัตรของท่านศาสดา **มุฮัมหมัด (ศ็อลลา)** ดังนั้นวัฒนธรรมในช่วงชีวิตของมุสลิมทั่วโลก จึงอยู่บนครรลองของคัมภีร์อัลกุรอานและหะดีษ ซึ่งวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชาวมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ก็อยู่ในหลักเกณฑ์ดังกล่าวด้วยเช่นกัน โดยจะมีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติ ตั้งแต่ การเกิด การโกนผมไฟ การตั้งชื่อ การเชือดสัตว์ การเข้าสู่ันต (มาโชะยวี่) การศึกษา การสมรส การทักทาย และการทำความเคารพ การแต่งกาย อาหารและเครื่องดื่ม การเสียชีวิต ตลอดจนวันและประเพณีสำคัญต่างๆทางศาสนา

เช่นเดียวกับในกรณีประเด็นปัญหาด้านศาสนา วิธีชีวิต
วัฒนธรรม ได้ถูกนำมาเป็นเครื่องมือในการสร้างความแตกแยก โดย
ยกประเด็นของคนต่างวัฒนธรรมที่ไม่เข้าใจในกรอบการปฏิบัติของ
อิสลาม ๕ ประการ (วิถีในการดำเนินชีวิต (Way of life) ใน
สังคมทางวัฒนธรรม) ได้แก่ **สิ่งที่ต้องกระทำ (วาญิบ)**, **สิ่งที่ห้าม
ทำ (อาหฺร่าม)**, **สิ่งที่ควรทำ (ทำได้ดี ไม่ทำก็ได้) (ฮุญะ)**, **สิ่งที่ไม่
ควรทำ (ไม่ทำได้ดี ทำก็ได้) (มັกโรส)**, **สิ่งที่ทำก็ได้ ไม่ทำก็ได้
(อาโรส)** รวมถึงการสื่อสารที่ไม่มีประสิทธิภาพ อันเนื่องมา
จากปัญหาในด้านภาษา ทำให้เป็นการเพิ่มเชื้อแห่งความ
แตกแยก ระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชนมากยิ่งขึ้น

ประเด็นหลักที่ใช้เป็นว็อนไบ มีดังต่อไปนี้

- สงครามที่เคยเกิดขึ้นในอดีต ได้ทำลายวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชาวมลายูมุสลิม
- การเป็นพลเมืองไทย เป็นอุปสรรคต่อการรักษาอัตลักษณ์ของชาวมลายูมุสลิม
- ในแต่ละยุคสมัยที่รัฐสยามเข้ามาครอบครองรัฐปัตตานี ได้มีความพยายามในการผสมกลมกลืนวัฒนธรรมให้มลายูเป็นไทย
- การพัฒนาต่างๆของรัฐต่อพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังไม่กระทำอย่างเต็มที่ เนื่องจากมองว่าประชาชนในพื้นที่เป็นบุคคลชั้นสองของประเทศ และยังมีการนำไปเปรียบเทียบกับอีกว่า ประเทศมาเลเซียมีการพัฒนาที่ดีกว่าประเทศไทย คนมลายูในมาเลเซียนั้นกินดีอยู่ดีกว่าคนมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย

- การพัฒนาต่างๆของรัฐไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรม มีเจตนาแอบแฝงในการทำลายความเข้มแข็งของชาวมุสลิม
- ประเด็นร้อนไขข้างต้น เป็นเหตุให้ชาวมลายูเรียกร้องในการแบ่งแยกดินแดนในการจัดตั้งรัฐใหม่ เพื่อที่จะสามารถรักษาความเป็นอัตลักษณ์ และแสดงออกด้วยความภาคภูมิใจในการเป็นคนเชื้อสายมลายู และสามารถใช้กฎหมายของศาสนาอิสลามได้เต็มรูปแบบ เพื่อคงไว้ซึ่งความเป็นมุสลิมที่ดีได้

องค์ความรู้ด้านเว็บบไต่างๆในสังคม

การละเมิดสิทธิมนุษยชน การทำร้ายทรมาน การอุ้มฆ่าผู้บริสุทธิ์ การเลือกปฏิบัติ และความอยุติธรรม ที่ข้าราชการไทยยื่นให้กับประชาชน ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ฝังรากลึกมานานหลายปี เป็นการรับรู้ ความเจ็บปวดสะสมจากอดีตสู่ปัจจุบัน การใช้วิธีการนอกกฎหมายในการจับกุมการจับผิดตัว เช่น การอุ้มฆ่าหะยีสุหลง การหายตัวไปของ ทนายสมชาย นีละไพจิตร เหตุการณ์ที่มีสยิดกรือเฮะ และเหตุการณ์ ที่อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ยิ่งตอกย้ำความแตกแยกของคนใน

ชาติที่นับถือศาสนาแตกต่างกัน อันเป็นมูลเหตุที่กลุ่มขบวนการ ใช้เป็น
เงื่อนไขในการบ่มเพาะ ปลุกระดมมวลชนเป็นแนวร่วม เพื่อให้ลุกขึ้นมา
ต่อสู้กับอำนาจรัฐอย่างไม่เกรงกลัวกฎหมาย หรือความสูญเสีย เป็นแต่
เพียงเพื่อให้พวกเขาหลุดพ้นจากการปกครองของรัฐไทย

สภาพของสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ผ่านมานั้น
ประชาชนมักถูกบ่มเพาะจากกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงให้มีความเชื่อในเชิงลบ
ในหลายๆด้าน ดังนี้

- ข้าราชการประจำถิ่นในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีทัศนคติต่อ
ผู้นับถือศาสนาอิสลามในแง่ลบ มองว่าเป็นประชาชนชั้น ๒
- ข้าราชการที่ย้ายมาประจำในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนใหญ่
ไม่สมัครใจมาดำรงตำแหน่ง บุคคลที่มาอยู่ มักถูกลงโทษ หรือ
ถูกกลั่นแกล้งรังแก ทำให้ไม่มีความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ตลอด
เวลาที่ปฏิบัติงาน มักขอลา และพยายามย้ายกลับที่เก่า
- ไม่ได้รับการฝึกอบรมให้รู้ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ภาษา
อัตลักษณ์และวิถีชีวิต ของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดน
ภาคใต้ ทำให้ไม่สามารถเข้ากับประชาชนได้
- แสวงหาผลประโยชน์ที่มีควรได้โดยมิชอบ เพื่อตนเองและ
พวกพ้อง
- ปล่อยปละละเลย ไม่ดูแลความทุกข์สุขของประชาชน แต่กลับ
รังแก สร้างเงื่อนไขตลอดเวลา

ประเด็นหลักที่ใช้เป็นว็อบโย มีดังต่อไปนี้

- **เงื่อนไขการแบ่งแยกดินแดน** เป็นผลที่มาจากประเด็นหลักในด้านประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ ศาสนา วิถีชีวิตวัฒนธรรม ซึ่งประชาชนได้ถูกบ่มเพาะปลูกฝังมานานแล้ว มีการอ้างความไม่ชอบธรรมในสังคม บิดเบือนคำสอนทางศาสนา บิดเบือนประวัติศาสตร์ และมีกลุ่มต่อต้านอำนาจรัฐ
- **เงื่อนไขที่เกิดจากพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ** เจ้าหน้าที่ของรัฐหลายหน่วยงานใช้คำพูดไม่สุภาพ มีการกดขี่ข่มเหง การเลือกปฏิบัติ
- **เงื่อนไขด้านเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่** เนื่องจากสมัยก่อนพระบรมราชโบายของรัชกาลที่ ๖ ต้องการให้คนที่จะลงมาทำงานพื้นที่ภาคใต้ แต่งตั้งมาเป็นข้าราชการรัฐปัตตานีต้องเป็นคนดี แต่ที่ผ่านมานั้น มีแต่นำผู้ที่มีความผิด ไม่สมัครใจ ไม่มีความรู้ไม่เข้าใจวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่ แต่ต้องลงมาทำงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงเป็นการตอกย้ำซ้ำเติมปัญหาในอดีตให้ยังคงอยู่อย่างต่อเนื่องและรุนแรง
- **เงื่อนไขการอำนวยความสะดวก** บ้านเมืองจะไม่สงบสุข ถ้าไม่มีความยุติธรรม+นิติธรรม หากมีความยุติธรรม+นิติธรรมเมื่อไหร่แล้ว บ้านเมืองจึงจะไปสู่ความสันติสุข ถ้าไม่มีความยุติธรรมแล้ว การดำเนินคดีกับประชาชน ที่มีลักษณะใส่ร้าย

ป้ายสีเขา ตรงนี้เขายอมรับไม่ได้ รวมถึงการใช้กฎหมายพิเศษ
ของรัฐ ประชาชนก็บอกว่า ถูกลิดรอนสิทธิ เช่นการใช้กฎหมาย
ตาม พ.ร.ก. การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินฯ ประ-
ชาชนก็บอกใช้พรั้งเพรื่อ ไม่ศักดิ์สิทธิ์

- **เงื่อนไขด้านยาเสพติด** และสิ่งผิดกฎหมายต่างๆบุคคลที่อยู่
ในขบวนการ ส่วนมากจะถูกปล่อยไปในทางที่ผิด คือ มีส่วน
ร่วมในขบวนการด้านยาเสพติด ทั้งเสพ เพื่อจะได้ไม่หวาดกลัว
หรือเกิดความกล้าหาญในการทำงาน หรือจำหน่าย เพื่อเป็น
แหล่งเงินสนับสนุน
- **เงื่อนไขด้านการศึกษา** กระบวนการศึกษาที่ไร้ประสิทธิภาพ
ถูกปล่อยวางมานานแล้ว โดยที่รัฐไม่ค่อยรู้ว่ามีสอนอะไร
กันบ้างในโรงเรียน

- **เงื่อนไขด้านการต่างประเทศ** คือ การสานสัมพันธ์กันระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงการใช้ประโยชน์จาก OIC ยิ่งน้อยเกินไป
- **เงื่อนไขด้านการเมือง** ดูเหมือนเป็นส่วนราชการที่ดูแลด้านความมั่นคงฝ่ายเดียวที่พยายามจะทำในเรื่องการดูแลจังหวัดชายแดนภาคใต้ รัฐบาลและนักการเมืองมีนโยบายที่ไม่ชัดเจนและเปลี่ยนแปลงบ่อย ตลอดจนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนนี้ไม่ค่อยให้ความสำคัญร่วมมือ
- **เงื่อนไขด้านการสื่อสารมวลชน** สื่อสารมวลชนจะเป็นตัวช่วยกับภาครัฐที่ดี แต่มีเพียงบางครั้งที่ภาครัฐดึงสื่อสารมวลชนมาใช้ในการเสนอข้อมูลให้เข้าถึงประชาชนในเชิงบวกต่อการแก้ไขปัญหา รวมถึงขาดการควบคุมสื่อสารมวลชน มีให้เสนอข้อมูลในเชิงลบต่อการแก้ไขปัญหา
- **เงื่อนไขด้านการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่** หากเจ้าหน้าที่มีการประสานงานกันเองที่ไม่ดีพอ การปฏิบัติงานก็มักจะไม่บรรลุผลและไม่เกิดประสิทธิภาพ และจะมีผลเชื่อมโยงไปสู่ประชาชน อันจะนำมาซึ่งความไม่พอใจต่อเจ้าหน้าที่ได้

จากประเด็นหลักที่ใช้เป็นเงื่อนไขในแต่ละด้านนั้น เจ้าหน้าที่ต้องศึกษาให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนศึกษาถึงภูมิหลัง สภาพแวดล้อมต่างๆ โดยเฉพาะในด้านสังคมจิตวิทยาของพื้นที่ปฏิบัติการ ก่อนที่จะนำไปใช้ในการเสริมสร้างความเข้าใจกับประชาชน ด้วยวิธีการต่างๆ ซึ่งอาจดำเนินการเอง หรือร่วมกับผู้นำชุมชน ยกเว้นในด้านศาสนา ซึ่งมีความจำเป็นต้องให้ผู้รู้ทางศาสนาเป็นผู้ดำเนินการ ภายใต้การสนับสนุนของเจ้าหน้าที่ ทั้งในด้านการรักษาความปลอดภัย การจัดตั้งกลุ่มของผู้รู้อย่างเป็นระบบ เป็นต้น

นอกจากการศึกษาองค์ความรู้ดังกล่าวข้างต้นแล้ว เจ้าหน้าที่ยังมีความจำเป็นต้องทราบถึงนโยบาย แผนงานต่างๆของรัฐที่มีต่อพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้เพื่อช่วยเสริมองค์ความรู้ของเจ้าหน้าที่ให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น อันจะเกื้อกูลต่อการเสริมสร้างความเข้าใจในประเด็นหลักของแต่ละด้าน ให้บรรลุผลอย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงการให้หน่วยงานอื่นๆ ในระดับต่างๆที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ดำเนินการตามหน้าที่ความรับผิดชอบ เช่น การให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการชำระประวัติศาสตร์ให้เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป เพื่อให้ทุกภาคส่วน ทั้งส่วนราชการ เอกชน และภาคประชาชน เกิดการรับรู้ และเข้าใจ ในประวัติศาสตร์ที่ตรงกันและไม่เกิดความเคลือบแคลงสงสัยอีกต่อไป หรือการให้ภาครัฐ ให้ความสำคัญ และเร่งรัดในการดำเนินการตามคำตอบและข้อเสนอแนะของอดีตจุฬาราชมนตรี (นายประเสริฐ มะหะหมัด) เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในสังคมที่มีชาวมุสลิมอาศัยอยู่ด้วย หรือการใช้ประโยชน์จากนโยบายด้านการต่างประเทศ จากประเทศเพื่อนบ้าน หรือองค์กรต่างๆ อาทิเช่น OIC ให้เกื้อกูลต่อการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมถึงการดูแลด้านขวัญ กำลังใจ เช่น การดูแลด้านสิทธิ สวัสดิการ ค่าตอบแทนต่างๆ เป็นกรณีพิเศษให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

คำนิยมของ	๕-๕
รองผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร	
คำนำ	๗
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	๑๐
บทที่ ๑ บทนำ	๓๙
บทที่ ๒ องค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์	๔๓
ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	
บทที่ ๓ องค์ความรู้ด้านศาสนาอิสลาม	๘๗
ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	
บทที่ ๔ องค์ความรู้ด้านวิถีชีวิตวัฒนธรรม	๑๐๙
ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	
บทที่ ๕ องค์ความรู้ด้านเรือนไขต่างๆในสังคม	๑๔๙
ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	
ภาคผนวก	
ก. โครงร่างชุดความคิดของขบวนการใต้ดิน	๑๗๓
ข. คำตอบและข้อเสนอแนะของอดีตจุฬาราชมนตรี	๑๘๑
(นายประเสริฐ มะหะหมัด)	
เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม	
ค. ผู้ให้การสนับสนุน	๒๐๔
จ. คณะผู้จัดทำ	๒๐๖

๑. วัตถุประสงค์

- เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ทราบถึงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง และจำเป็นต่อการปฏิบัติงานเกี่ยวกับ ภูมิหลัง สภาพปัญหา ประเด็นต่างๆ ที่กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงใช้เป็นเงื่อนไขในการสร้าง/ขับเคลื่อนมวลชน ทั้งในด้านการประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ ศาสนา วิถีชีวิตวัฒนธรรม และเงื่อนไขต่างๆในสังคม
- เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีแนวทางในการดำเนินการต่อสู้เพื่อเอาชนะด้านจิตใจ ด้วยการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีกับประชาชนในพื้นที่ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง
- เพื่อให้การเสริมสร้างความเข้าใจอันดีกับประชาชนในพื้นที่ มีเอกภาพทางความคิด และเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

๒. เนื้อหา

ประกอบไปด้วยองค์ความรู้ในด้านต่างๆ ๔ ด้าน คือ ประวัติ-
ศาสตร์ชาติพันธุ์ ศาสนา วิถีชีวิตวัฒนธรรม และเงื่อนไขต่างๆในสังคม
โดยมีข้อมูลพื้นฐานหลักมาจาก “**โครงร่างชุดความคิดของขบวนการ
ใต้ดิน**” (ผนวก ก) ซึ่งรวบรวมโดยศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัด
ชายแดนภาคใต้ โดยในแต่ละเรื่องนั้น จะประกอบไปด้วย

๒.๑ กล่าวนำ

๒.๒ เนื้อหา

- ข้อเท็จจริง ซึ่งประกอบไปด้วย ภูมิหลัง และสภาพของปัญหา
- ประเด็นที่ใช้เป็นเงื่อนไขและสมควรเสริมสร้างความเข้าใจ
- สภาพของปัญหา

๒.๓ วิธีการ/มาตรการต่างๆ

คู่มือชุดองค์ความรู้ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ จชต.

๑. กล่าวนำ

ราชอาณาจักรไทยประกอบขึ้นด้วยดินแดนที่เคยเป็นรัฐโบราณ และหัวเมืองต่างๆ ในอดีต ผสมรวมกันขึ้นเป็นรัฐสมัยใหม่ที่มีอาณาเขตพรมแดนที่แน่นอน แต่เนื่องจากความเข้มแข็งของผู้ปกครองในแต่ละยุคสมัย รวมทั้งปฏิสัมพันธ์กับรัฐเพื่อนบ้าน และความพยายามที่จะเป็นอิสระของหัวเมืองต่างๆ ที่เคยมีอิสรภาพมาแต่เดิม ทำให้พัฒนาการของราชอาณาจักรในแต่ละยุคสมัย ต้องเผชิญกับพลังอำนาจ ทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักรมาโดยต่อเนื่อง แม้ว่าหลังยุคสมัยของการขยายอาณาดินมาจากชาติตะวันตกได้มีข้อตกลงที่ชัดเจนเกี่ยวกับสถานะภาพของรัฐต่างๆ ในภูมิภาคนี้ แต่ความไม่พอใจและปฏิกิริยาของกลุ่มการเมือง และกลุ่มชาติพันธุ์บางกลุ่มยังคงดำรงอยู่ และมีความเคลื่อนไหวเป็นระยะๆ ดังนั้นการเรียนรู้ความจริงทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในภูมิภาค

ต่างๆของราชอาณาจักรไทย โดยเฉพาะในกรณีของจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยเปิดกว้าง และรับรู้ถึงความจริงเหล่านั้น ว่าเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ราชอาณาจักรไทย ย่อมดีกว่าการปฏิเสธหรือปิดโอกาสการเรียนรู้ ซึ่งนอกจากจะสร้างทัศนคติที่คับแคบให้กับพลเมืองไทยแล้ว ยังเปิดโอกาสให้กลุ่มที่ไม่หวังดีต่างๆ นำจุดอ่อนเหล่านี้ไปขยายประโยชน์ทางการเมือง ทั้งภายในและภายนอกประเทศ จนพลังความขัดแย้งอาจขยายตัวรุนแรงเกินกว่าที่คนไทยด้วยกันเองจะเยียวยาได้ในอนาคต

ในห้วงเวลาที่ผ่านมา ทั้งฝ่ายรัฐและฝ่ายตรงข้ามได้เลือกใช้ประวัติศาสตร์บางตอนให้เกิดประโยชน์กับฝ่ายตน ซึ่งก่อให้เกิดการเผชิญหน้าและขัดแย้งกันอย่างรวดเร็วและรุนแรง ดังนั้นการอธิบายความจริงทางประวัติศาสตร์ แม้ว่าจะไม่มีหลักประกันใดๆว่าความขัดแย้งจะยุติลงในทันที แต่ก็ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการเข้าใจประวัติศาสตร์ที่ถูกต้อง มีทัศนคติที่เปิดกว้างมากขึ้น และไม่นำเอาความขัดแย้งในอดีตหรือปัจจุบันไปขยายผลให้เกิดความรุนแรงมากขึ้นไปอีก นอกจากนั้นแล้ว ในมุมมองของอารยธรรมและภูมิรัฐศาสตร์จะเห็นได้ว่าประวัติศาสตร์ได้สร้างสรรค์อารยธรรมที่ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไว้มากมาย ซึ่งสิ่งต่างๆที่จะนำเสนอในลำดับต่อไปนี้ เป็นการเสริมสร้างความเข้าใจประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากหลากหลายทัศนะ ทั้งในแง่ของข้อเท็จจริง ประเด็นเงื่อนไขที่เกิดขึ้น รวมถึงการดำเนินการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่านได้บ้างไม่มากนักน้อย

คู่มือของค์ความรู้ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ จชต.

การเสริมสร้างความเข้าใจประวัติศาสตร์ คือ การส่งเสริมการรับรู้ทางประวัติศาสตร์ที่มีกรอบคิดเชิงสันติศึกษา กล่าวคือ การมองข้อเท็จจริงจากหลักฐาน แล้ววิเคราะห์ปัญหาโดยปราศจากมายาคติ เช่น การมองปัญหาความรุนแรงในประวัติศาสตร์ แล้วนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาในปัจจุบันด้วย ข้อเท็จจริงที่ว่าปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่สามารถยุติได้โดยการใช้ความรุนแรง และในประวัติศาสตร์นิพนธ์ปัตตานีนั้น ได้มีการนำเสนอประเด็นของปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ว่า การต่อต้านเกิดจากการใช้นโยบายความรุนแรงทั้งในมิติด้านการเมือง และสังคมวัฒนธรรม ดังนั้น ประวัติศาสตร์จึงเป็นส่วนหนึ่งของการนำมาปรับใช้สำหรับแก้ไขในเวลาปัจจุบัน โดยเฉพาะนโยบายที่ควรบูรณาการกับนโยบายที่หลากหลายมิติ ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ในด้านการศึกษาประวัติศาสตร์ ก็เป็น การบูรณาการการเผยแพร่ความเข้าใจที่ถูกต้อง เพื่อให้เกิดสันติได้อีกทางหนึ่ง ตัวอย่าง การศึกษาเหตุการณ์ในอดีต เพื่อให้เกิดความเข้าใจข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ เช่น ประมวลข้อมูลสังเขปของประวัติศาสตร์เมืองปัตตานี ดังต่อไปนี้

๒. เนื้อหา

๒.๑ ข้อเท็จจริง

๒.๑.๑ ภูมิหลัง

ยุคที่ ๑ ประวัติศาสตร์อาณาจักรลังกาสุกะ ถึงอาณาจักรปัตตานี

ฮิกายัต ปัตตานี (Hikayat Patani) ซึ่งเป็นตำนานท้องถิ่นฉบับที่เรียบเรียงขึ้นในช่วงประมาณพุทธศตวรรษที่ ๒๓ ได้กล่าวถึงกำเนิดของปัตตานีไว้ว่า มีราชวงศ์ผู้ปกครองเมืองชื่อว่า *โกตามลิขัย* ได้ย้ายที่ตั้งของเมือง ซึ่งอยู่แผ่นดินตอนในมาสู่บริเวณชายฝั่งทะเล และได้ขนานนามว่า ปัตตานี ต่อมาราชวงศ์ดังกล่าวได้รับศาสนาอิสลามมาเป็นศาสนาของบ้านเมือง ตำนานท้องถิ่นดังกล่าวเป็นเพียงในตำนานที่กล่าวถึงต้นกำเนิดของปัตตานี ตัวอย่างของตำนานอื่นยังมีอีก เช่นเรื่องที่กำลัง

ไว้ในตำนานเมืองเกดะห์หรือไทรบุรีว่า ปัตตานีถูกก่อตั้งขึ้นโดยเจ้าหญิง อาณาจักรมะละกา ซึ่งกล่าวไว้ว่าผู้ครองปัตตานีชื่อ *เจ้าศรีวังศา* ต่อมาได้เปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลาม เรื่องราวตำนานเหล่านี้โดยตัวเองอาจจะบอกอะไรไม่ได้มากนัก แต่เมื่อนำมาพิจารณาประกอบกับภูมิศาสตร์ของบริเวณคาบสมุทรมาลายูและหลักฐานทางโบราณคดีพบว่า มีความสอดคล้องกัน และเป็นไปได้ว่าครั้งหนึ่งชุมชนที่ต่อมาได้ก่อตั้งเป็นเมืองปัตตานีนั้น เคยตั้งหลักแหล่งอยู่ตอนในของคาบสมุทร และเคลื่อนย้ายศูนย์กลางมาสู่ชายฝั่ง เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของเส้นทางการค้าทางทะเล

ในการศึกษาว่าชุมชนได้มีการพัฒนาขึ้นบริเวณใดคอคอดกระและคาบสมุทรมาลายูตอนเหนือได้อย่างไร เราต้องพิจารณาถึงที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ และสภาพพื้นที่ของบริเวณคาบสมุทรมาลายู ซึ่งทำให้เกิดชุมชนปากแม่น้ำที่ไม่ใหญ่นักกระจายอยู่ทั่ว เป็นชุมชนที่เกิดขึ้นง่าย แต่ก็สลายตัวได้ง่าย การก่อตัวของชุมชนหรือรัฐประเภทนี้ มีความสัมพันธ์กับการอพยพย้ายถิ่นฐานของผู้คนหลายพวกหลายระลอก จึงเกิดการทับซ้อนกัน ยากที่จะแยกแยะว่าเป็นดินแดนของใครตั้งแต่แรก ส่วนพลังในการพัฒนาและพลวัต หรือความเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้นในบริเวณนั้นๆ จะขึ้นอยู่กับการค้าทางทะเล หลักฐานทางโบราณคดีชี้ให้เห็นว่า บริเวณที่ต่อมาคือเมืองปัตตานีนั้น เคยเป็นที่ตั้งของชุมชนที่รู้จักกันในนามของอาณาจักรลังกาสุกะในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๑๔-๑๕ มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองยะรัง บนเส้นทางเดินบกข้ามคาบสมุทรระหว่างปัตตานีกับเกดะห์ ชุมชนนี้ตั้งอยู่บนเส้นทางขนถ่ายสินค้าระหว่างจีนกับ

อินเดีย ผ่านบริเวณคาบสมุทรมลายูบริเวณตอนใต้คอคอดกระลงไป ต่อมาในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๙-๒๐ ศูนย์กลางของอาณาจักรลังกาสุกะได้เริ่มมีการเคลื่อนตัวออกจากพื้นที่ตอนใน (เส้นทางดินทางบก) มาสู่ชายฝั่งทะเล เพื่อรองรับเส้นทางการเดินเรือที่เปลี่ยนไปกล่าวคือ เส้นทางการค้าที่ต้องมีการขนถ่ายสินค้าขึ้นบก ในการข้ามจากฝั่งอ่าวไทยไปยังฝั่งอันดามันไปออกมหาสมุทรอินเดีย เปลี่ยนมาเป็นการเดินเรือเลียบชายฝั่ง อ้อมแหลมมลายูออกทางช่องแคบมะละกาหรือต่อไปยังทะเลชวา ซึ่งมีเครื่องเทศเป็นสินค้าสำคัญ การเปลี่ยนแปลงเส้นทางการค้าดังกล่าว ทำให้ชุมชนที่อยู่บนเส้นทางการค้าทางบกภายในไม่มีความสำคัญอีกต่อไป จึงเกิดการเคลื่อนย้ายศูนย์กลางของชุมชนจากตอนในมายังบริเวณที่ติดทะเลเพื่อรองรับเส้นทางการค้าใหม่ ศูนย์กลางใหม่ของอาณาจักรลังกาสุกะคือเมืองท่าที่รู้จักกันมาในนาม **“ปัตตานี”** ผู้คนที่ตั้งชุมชนอยู่ตอนในในสมัยของอาณาจักรลังกาสุกะนั้น มีร่องรอยว่าเป็นผู้ที่นับถือศาสนาฮินดู-พราหมณ์ในระยะต้นๆ และนับถือศาสนาพุทธนิกายมหายาน ในเวลาต่อมาหลักฐานทางศิลปะโบราณวัตถุได้ชี้ให้เห็นว่า ทั้งชุมชนในอาณาจักรลังกาสุกะ และชุมชนบริเวณชายฝั่งที่เกิดขึ้นใหม่ ต่างมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับอาณาจักรศรีวิชัย ในเรื่องนี้ องค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ที่เราถืออยู่ก็ไม่ขัดแย้งกับข้อสันนิษฐานดังกล่าว เนื่องจากเป็นที่ทราบกันว่า ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๑๔ เป็นต้นมา อาณาจักรศรีวิชัยซึ่งเชื่อกันว่า มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองปาเล็มบัง บนเกาะสุมาตรา ได้มีความสัมพันธ์ทางการค้ากับบริเวณเมืองท่าต่างๆ สองฝั่งช่องแคบมะละกาและในบริเวณทะเลชวา

เป็นการยากที่จะบอกได้ว่า ผู้คนที่อยู่ในอาณาจักรลังกาสุกะ และปัตตานีในตอนต้นนั้นเป็นชนชาติใด แต่ว่าจะเป็นชุมชนที่ปะปน หลากหลายกันหลายเชื้อชาติ ซึ่งอาจมีทั้งชุมชนดั้งเดิมอย่างเช่น ชาวปา-ชาวเล คนมอญและเขมร ชาวอินเดีย และอื่นๆอีกมาก อย่างไรก็ตาม การย้ายศูนย์กลางมาที่ชายฝั่งนั้น จะประจวบกับพัฒนาการที่สำคัญ ๒ ประการ ประการแรกคือ การอพยพเพิ่มเติมเข้ามาของชาวมลายู และ ประการที่ ๒ คือ อิทธิพลทางการค้าที่ศาสนาอิสลามเริ่มมีต่อดินแดน ในบริเวณคาบสมุทรมลายู โดยเฉพาะเมื่อปาไซบนเกาะสุมาตราและ มะละกา ซึ่งเป็นศูนย์กลางการค้าสำคัญทั้ง ๒ แห่งรับศาสนาอิสลาม การเข้ามาของศาสนาอิสลามในคาบสมุทรมลายูและสุมาตราทำให้เกิดศูนย์อำนาจใหญ่ย่อยที่มีลักษณะทางเชื้อชาติวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน เป็น จุดเริ่มต้นของโลกมลายู-มุสลิม ผู้นำของปัตตานีก็รับศาสนาอิสลามไว้ ด้วย ชุมชนโบราณของอาณาจักรลังกาสุกะจึงเปลี่ยนเป็นเมืองท่าของกลุ่มชาวมลายูมุสลิมในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๒๐

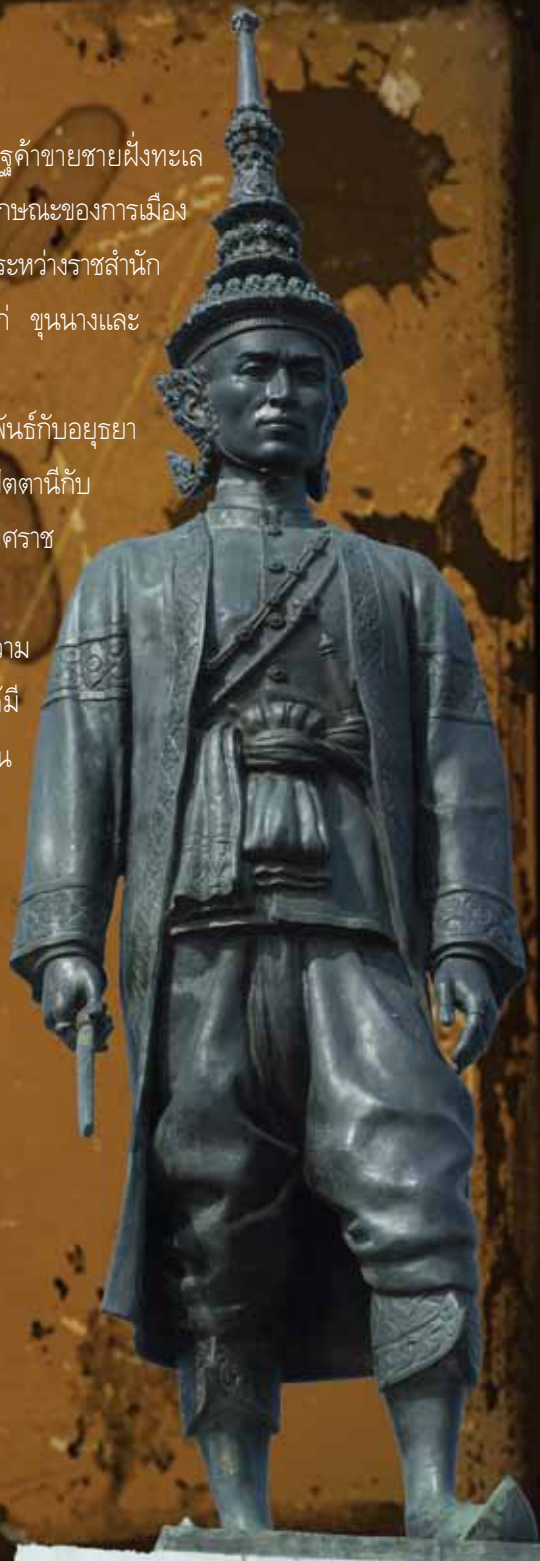
ยุคที่ ๒ ปัตตานีในสมัยจาริตช่วงพุทธศตวรรษที่ ๒๑-๒๓

ปัตตานีมีความรุ่งเรืองสูงสุดในฐานะเมืองท่าการค้าภายใต้การปกครองของราชวงศ์ที่มีชื่อเรียกกันว่า ราชวงศ์ที่มาจากตอนใน หรือ Inland Dynasty มีช่วงเวลาของความรุ่งเรืองอยู่ระหว่าง พ.ศ. ๒๐๕๔-๒๒๓๑ ซึ่งร่วมสมัยกับอาณาจักรอยุธยา (จนถึงประมาณรัชกาลของ สมเด็จพระนารายณ์มหาราช) มีพัฒนาการที่สำคัญ ๓ ประการคือ

ประการแรก ความเป็นรัฐค้าขายชายฝั่งทะเล (maritime state) ซึ่งเห็นได้จากลักษณะของการเมืองภายใน ได้แก่ การรักษาดุลอำนาจระหว่างราชสำนักกับกลุ่ม Orang Kaya ซึ่งได้แก่ ชุนนางและพ่อค้าที่ร่ำรวยจากการค้าทางทะเล

ประการที่สอง ความสัมพันธ์กับอยุธยา ซึ่งอยู่ในลักษณะที่เป็นที่รู้จักกันคือปัตตานีกับสยามมีความสัมพันธ์ในระบบประเทศราชหรือระบบบรรณาการ

ประการสุดท้าย ด้านความสัมพันธ์กับรัฐมลายูอื่นๆ ซึ่งไม่ได้มีความเป็นเนื้อเดียวกันมาตั้งแต่ต้น แต่เห็นความพยายามที่จะกระชับสายสัมพันธ์ โดยเฉพาะผ่านทางเครือญาติด้วยการแต่งงานระหว่างราชินิกุลเมืองต่างๆ

ระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๒๐-๒๓ ปัตตานีมีรูปแบบการปกครองที่เรียกว่า Malay Kerajaan คำว่า Kerajaan หมายถึง a condition of having Raja กล่าวคือ ราชอาณาจักรอยู่ของชุมชน เพราะราชาทำให้ชุมชนนั้นแตกต่างจากชุมชนที่ไม่มีราชา หรือมีราชาที่ศักดิ์ศรีไม่เท่า ผู้คนจึงทำงานให้ราชา เพราะถ้าไม่ทำ ถ้าไม่เป็น คนของราชา เขาก็จะไม่มีชื่อเสียง (nama) ปราบฏหรือไม่มีความสำคัญนั่นเอง ในระบบการปกครองเช่นนี้ความสัมพันธ์ระหว่างราชากับข้าราชการเป็นความสัมพันธ์แบบตรงตัวต่อตัว เป็นการให้ผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน เหมาะกับสังคมขนาดเล็กที่ร่ายด้วยการค้า และไม่ต้องการการควบคุมคนเพื่อทำการผลิตมากนัก

ในบริเวณที่หน่วยการเมืองเล็ก กระจายกระจายและทำหน้าที่คล้ายกัน จะมีการแข่งขันกันอยู่ในที่ ในบริบทนี้ เชื้อชาติ (ความเป็นมลายู) และศาสนา (ความเป็นมุสลิม) ไม่ได้มีบทบาทในการทำหน้าที่เป็นปัจจัยเชื่อมโยงสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียว นอกเสียจากจะมีศัตรูมาจากภายนอก แต่กระนั้น ตลอดเวลาของยุคจารีต รัฐมลายูจะเลือกมิตรและศัตรู ด้วยการคำนึงถึงความปลอดภัยและผลประโยชน์มากกว่าปัจจัยอื่นๆ ดังนั้น แม้ว่าปัตตานีจะมีพัฒนาการขึ้นเป็นอาณาจักรมลายู-มุสลิมอย่างแน่ชัด ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๒๐ เป็นต้นมา แต่ปัตตานีก็ยังไม่ได้นับตัวเองเข้าเป็นส่วนเดียวกับรัฐมลายู-มุสลิมอื่นๆ อาจกล่าวได้ว่า ปัตตานีดำเนินความสัมพันธ์กับดินแดนอื่นๆ โดยยึดถือผลประโยชน์ของตนเองมากกว่าความสัมพันธ์ใกล้ชิดด้านเชื้อชาติและศาสนา

ประเด็นที่สำคัญที่สุดประเด็นหนึ่ง ในการศึกษาเรื่องราวของปัตตานีช่วงนี้คือ การมองความสัมพันธ์ระหว่างสยามกับปัตตานี จากการศึกษาประวัติศาสตร์นิพนธ์ประเภทตำนานพบว่า มีการสะท้อนให้เห็นว่าในบรรดาดินแดนต่างๆ ที่ปัตตานีมีความสัมพันธ์ด้วยนั้น สยามถือเป็นดินแดนที่มีความสำคัญและมีบทบาทมากที่สุด เนื่องจากสยามเป็นอาณาจักรใหญ่ มีกำลังคนมากกว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัตตานีกับสยามจึงอยู่ในรูปแบบของรัฐบรรณาการ ในกรอบปริมนทลแห่งอำนาจซึ่งรัฐเล็กมักต้องผ่อนปรนตามความต้องการของรัฐใหญ่ อย่างไรก็ตาม แม้รัฐเล็กจะไม่มีอิสระเต็มที่ มีฐานะเสมือนเมืองขึ้น แต่รัฐเล็กยังคงความสามารถในการปกครองกิจการภายในของตนเอง (local autonomy) ความสัมพันธ์ระหว่างสยามและปัตตานีในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๖-๑๗ หรือในช่วงอยุธยา นั้น จะเป็นความสัมพันธ์แบบรัฐบรรณาการเช่นที่กล่าวมา ซึ่งหมายความว่าปัตตานีมีฐานะเป็น “ประเทศราช” หรือ “เมืองขึ้น” ของไทย เช่นเดียวกับล้านนา

คู่มือชุดองค์ความรู้ฯ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ จชต.

(เชียงใหม่) หรือล้านช้าง (ลาว) หรือแม่แต่มกมพูชา (เขมร) ซึ่งในระยะเดียวกันนั้น การเป็นเมืองขึ้นคือการยอมรับความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการครอบครองดินแดน ดังนั้นจึงไม่ถูกต้องที่จะกล่าวว่าปัตตานีเป็นดินแดนของสยามในระยะนี้ แต่เป็นที่ชัดเจนว่าปัตตานีเป็นเมืองขึ้นและอยู่ภายใต้อำนาจของอยุธยา

อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ระหว่างสยามกับปัตตานีในสมัยอยุธยานั้น เป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจแบบหลวมๆ ซึ่งวางอยู่บนผลประโยชน์ทางการค้าที่ทั้งสองมีต่อกันเป็นหลัก ปัตตานีเป็นเมืองทำการค้าที่สำคัญมากในช่วงนี้ โดยเฉพาะเมื่อมะละกาตกเป็นเมืองขึ้นของโปรตุเกส พ่อค้ามุสลิมนิยมขนถ่ายสินค้ามายังปัตตานี สยามเองก็มีความสำคัญต่อกระบวนการค้าของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และปัตตานี เพราะเป็นผู้ที่ติดต่อกับจีนและญี่ปุ่นได้ ผลประโยชน์และรูปแบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจหลวมๆ จึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสยามกับปัตตานีมีความยืดหยุ่น ต่อกันได้ และไม่มีความตึงเครียดที่ถาวร ความสัมพันธ์กับสยามในรูปแบบของความสัมพันธ์เชิงอำนาจนี้ เป็นที่ยอมรับทั้งสยามและปัตตานีขณะนั้น

ยุคที่ ๓ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบความสัมพันธ์

ระหว่างสยามกับดินแดนบริเวณคาบสมุทรมลายู

ในสมัยธนเทศาภิบาล พ.ศ.๒๓๒๕ - ๒๔๗๕

ลักษณะของความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสมัยจารีต ซึ่งเป็นที่เข้าใจและยอมรับด้วยกันทั้งสองฝ่าย เริ่มเปลี่ยนแปลงในช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้น และจุดเปลี่ยนที่สำคัญ คือเมื่อฐานความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจเปลี่ยนไป การควบคุมปัตตานีแบบหลวมๆ ไม่ใช่ความต้องการของสยามอีกต่อไป ในทางตรงกันข้าม สยามต้องการสลายความแข็งแกร่งของปัตตานีโดยการแบ่งแยกปัตตานีออกเป็นเจ็ดหัวเมือง ได้แก่ ปัตตานี ยะหริ่ง สายบุรี หนองจิก ยะลา รามัน และระแงะ ในรัชสมัยรัชกาลที่ ๑ ตอนปลายแห่งกรุงรัตนโกสินทร์

ในการผนวกปัตตานีจากนโยบายของกรุงเทพฯ ในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ช่วงแรก ระหว่าง พ.ศ.๒๓๒๕-๒๓๕๕ มีเหตุการณ์ที่นำไปสู่การแบ่งแยกรัฐปัตตานี ออกเป็นเจ็ดหัวเมือง ดังนี้

พ.ศ. ๒๓๒๙ กรมพระราชวังบวรฯ เข้าตียึดเมืองปัตตานี และ
ทรงแต่งตั้ง ทวนกูลัมมิเด็นขึ้นเป็นพระยาตานี
แทนสุลต่านที่สืบท่อมาจากราชวงศ์กลันตัน

พ.ศ. ๒๓๓๔ ทวนกูลัมมิเด็นแข็งเมือง สยามปราบปรามแล้ว
แต่งตั้งระตูปะกาลันเป็นเจ้าเมือง แต่ให้อยู่ภาย
ใต้การดูแลของขุนนางไทย ซึ่งอาจจะเป็นขุนนาง
จากเมืองนครฯ

พ.ศ. ๒๓๕๑ ระตูปะกาลันแข็งเมือง เริ่มการแบ่งแยกปัตตานี
ออกเป็นเจ็ดหัวเมือง และแต่งตั้งผู้ครองหัวเมือง
ทั้งเจ็ดอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของสงขลา

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าวข้างต้น ทำให้การอธิบายการแยก
ปัตตานีออกเป็นเจ็ดหัวเมือง มักจะเน้นไปที่ประเด็นของความไม่สงบ
เรียบร้อย และความต้องการของสยามที่ลดทอนอำนาจของปัตตานี ซึ่ง
เป็นมุมมองที่ถูกแต่ไม่ใช่เหตุผลทั้งหมด การทำความเข้าใจท่าทีของ
สยามต่อปัตตานีในสมัยรัตนโกสินทร์นั้น ต้องมองผ่านกรอบของ
สถานการณ์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งในส่วนของพื้นที่
ที่เกี่ยวข้องกับสยามโดยตรง และส่วนของบริเวณปลายแหลมมลายู
ปัจจัยหลักดันที่สำคัญนั้น มีทั้งด้านการเมืองและเศรษฐกิจ เช่น การเกิด
ก๊กเหล่าในหัวเมืองต่างๆ ที่ตั้งตนเป็นอิสระ ภายหลังเสียกรุงศรีอยุธยา
แสดงให้เห็นว่าระบบการปกครองอย่างหลวมๆ แบบเดิมนั้น ไม่สามารถ
ผูกพันอำนาจท้องถิ่นได้ ความสนใจของพม่าและเวียดนามที่มีต่อบริเวณ
ตอนใต้ของอาณาจักรสยามทำให้สยามกังวล และการที่อังกฤษเข้ามามี

อิทธิพลทางการค้าแทนฮอลันดา และได้เข้ามาตั้งเมืองท่าที่ปีนัง พ.ศ. ๒๓๒๙ ทำให้เกิดผลกระทบต่อรัฐมลายูที่อยู่ภายใต้อำนาจของสยาม เช่น ไทรบุรี เป็นต้น ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ได้เข้ามาประกอบกัน จึงทำให้สยามต้องตัดสินใจที่จะกระชับอำนาจของกรุงเทพฯ เหนือท้องถิ่นต่างๆ ในคาบสมุทรมลายูตอนบน หากพิจารณาให้กว้างออกไป จะเห็นว่าการกระชับอำนาจไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในกรณีของปัตตานีเท่านั้น แต่นโยบายต่อเมืองอื่นๆ ในบริเวณคาบสมุทรมลายูก็เริ่มเข้มงวดขึ้นเช่นกัน โดยมีวิธีการในการกระชับอำนาจแตกต่างกันไปในแต่ละกรณี เช่น การเลือกสรรผู้ปกครองที่ไว้ใจได้ สร้างระบบอุปถัมภ์และความเป็นเครือญาติกับผู้ปกครองท้องถิ่น สร้างดุลอำนาจ เช่น ระหว่างนครศรีธรรมราชและสงขลา หรือใช้เศรษฐกิจเพื่อผูกพันผลประโยชน์ของผู้นำท้องถิ่นกับรัฐบาลกลาง เช่น ระบบเหมามืองในฝั่งทะเลตะวันตก (ตระกูล ณ ะนอง) และสงขลา หรือการใช้ผู้นำที่ไม่มีรากฐานอยู่ในท้องถิ่นเดิม เช่น กลาง-ภูเก็ต และชาวจีนอื่นๆ การสลายอำนาจท้องถิ่นแบ่งแยกปกครอง เมืองปัตตานีเป็นเจ็ดหัวเมือง ได้แก่ ปัตตานี ยะหริ่ง สายบุรี หนองจิก ยะลา รามัน และระแงะ การทำสงครามกับไทรบุรี และนครเสถสุลต่านไปอยู่ปีนัง การแบ่งไทรบุรีเป็น ๓ ส่วน คือ ไทรบุรี ปะลิส และสตูล นับได้ว่าเป็นมาตรการในการกระชับอำนาจอย่างหนึ่งและใช้นโยบายต่อเจ้าเมืองประเทศราชที่ต่อต้านอำนาจศูนย์กลางอย่างเด็ดขาด

หลังจากที่ปัตตานีถูกแบ่งแยกออกเป็นเจ็ดหัวเมืองแล้ว ก็มี การต่อต้านและมีความพยายามที่จะก่อกบฏหลายครั้ง ขณะเดียวกัน ทั้งสองฝ่ายก็มีการปรับความสัมพันธ์รูปแบบใหม่เข้าหากัน ปัตตานีได้ พยายามต่อสู้เพื่ออิสรภาพ แต่เมื่อไม่สำเร็จก็จะมีการปรับตัวให้อยู่ภาย ใต้ระบบความสัมพันธ์ใหม่ แต่ปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นคือสถานะของ เจ็ดหัวเมืองภายใต้ระบบความสัมพันธ์ใหม่นั้นยังไม่เคยมีการปฏิบัติใน หัวเมือง ทำให้เกิดความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน กล่าวคือ สยามมองว่า เจ็ดหัวเมืองนั้นคือ “หัวเมืองชั้นนอก” ของสยามเหมือน สงขลา ฯลฯ ส่วนเจ็ดหัวเมืองมองตนเองว่าเป็น “หัวเมืองประเทศราช” ของสยาม ยังคงส่งดอกไม้เงิน-ทอง และยังมี “พระราชา” ซึ่งอำนาจในการปกครอง ตนเอง ซึ่งคราวนี้ไม่ใช่มี “พระราชา” พระองค์เดียว แต่มีถึง ๗ พระองค์ ฐานคิดที่ไม่ตรงกันเช่นนี้เกิดขึ้นเพราะ “ทฤษฎี” กับ “การปฏิบัติ” ไม่ เหมือนกัน เนื่องจากปัตตานีเป็นดินแดนที่ห่างไกล และกรุงเทพฯ จะ ต้องปกครองหัวเมืองเหล่านี้ผ่านเมืองสงขลา เจ้าเมืองสงขลาปล่อยให้ ผู้ปกครองหัวเมืองดำเนินการภายในอย่างอิสระตราบเท่าที่ส่งผล ประโยชน์แก่สงขลา จึงทำให้เกิดความเข้าใจว่าสถานะหัวเมือง ประเทศราชยังคงอยู่ นอกจากนั้นในความพยายามที่จะสร้าง “ความ สวามิภักดิ์” ของรัฐและหัวเมืองมลายูตอนเหนือให้มีต่อสยาม และ ป้องกันการหันไปหาอังกฤษที่เข้ามาตั้งศูนย์กลางที่ปีนังและสหพันธรัฐ มลายูแล้ว สยามโดยเฉพาะรัชกาลที่ ๕ อาจทรงมีนโยบายชักจูงที่ก่อให้เกิด ความเข้าใจผิดว่าสยามจะ “รับรอง” ความเป็นหัวเมืองประเทศราช ของดินแดนเหล่านี้

ดังนั้น เมื่อมีการกระชับอำนาจของกรุงเทพฯ เหนือปัตตานี เมื่อครั้งมีการจัดตั้งมณฑลเทศาภิบาลในสมัยรัชกาลที่ ๕ จึงทำให้เกิดกระแสต่อต้านจากเจ้าเมืองทั้งเจ็ดอย่างมาก เนื่องจากการดำเนินการดังกล่าว ได้เปลี่ยนสถานะและทำลายผลประโยชน์ของผู้นำศักดินาของปัตตานีอย่างสิ้นเชิง ผู้นำเหล่านี้ได้รับแรงสนับสนุนจากประชาชน เพราะในโลกทัศน์ของชาวมลายู การขาดราชา (ราชา) ปกครอง เท่ากับการสูญเสียอำนาจของราชวงศ์ที่เคยมีมาอย่างยาวนาน

ยุคที่ ๔ การกระชับอำนาจด้วยระบบมณฑลเทศาภิบาล

การที่สยามต้องกระชับอำนาจเหนือปัตตานีอีกครั้งหนึ่ง ด้วยระบบมณฑลเทศาภิบาลนั้น ในความเป็นจริง การเปลี่ยนแปลงในการกระชับอำนาจของส่วนกลางเหนือท้องถิ่นนี้เกิดขึ้นทั่วอาณาจักรไม่ได้มุ่งไปที่ปัตตานีเพียงแห่งเดียว และผลกระทบที่เกิดขึ้นในส่วนต่างๆ ก็มี การต่อต้านเกิดขึ้นเช่นเดียวกัน ดังที่ได้กล่าวในตอนต้นแล้วว่า การมองประวัติศาสตร์ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก่อนคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ ต้องมองในบริบทของปริมณฑลแห่งอำนาจซึ่งมีเขตแดนที่ไม่แน่นอน อำนาจการควบคุมลดหลั่นไปตามระยะทางจากศูนย์กลาง รูปแบบนี้ได้รับเปลี่ยนไปภายใต้บริบทของจักรวรรดินิยมตะวันตก ซึ่งผลักดันให้สยามต้องกำหนดเขตแดนและสร้างระบบการปกครองที่สามารถปกครองท้องถิ่นต่างๆ ได้โดยตรงและเป็นเอกภาพ และเมื่อกำหนดเขตแดนแล้ว ก็ต้องวางระบบการปกครองที่เป็นเนื้อเดียวกัน สลายอำนาจท้องถิ่น และปกครองออกจากศูนย์กลาง เหล่านี้คือการจัดตั้งมณฑลเทศาภิบาลในสมัยรัชกาลที่ ๕

ปัตตานีกับการปฏิรูปการปกครองท้องถิ่นสมัยรัชกาลที่ ๕ สามารถแบ่งตามช่วงเวลาต่างๆ ที่สำคัญได้ ดังนี้

พ.ศ. ๒๔๓๙ เริ่มวางนโยบายลดอำนาจเจ้าเมือง

พ.ศ. ๒๔๔๑ มีการยกเลิกการผูกขาดภาษีของเจ้าเมือง

พ.ศ. ๒๔๔๒ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ. ๑๑๖ เริ่มมีข้าหลวงเทศาภิบาล ได้รับการต่อต้านจากเจ้าเมืองปัตตานี สายบุรี และยะเาะ โดยเฉพาะที่เจ้าเมืองปัตตานีคนใหม่คือสุลต่านอับดุล กอดีร์ นั้น พยายามขอความช่วยเหลือจากสิงคโปร์

พ.ศ. ๒๔๔๔ ขอบังคับสำหรับการปกครองบริเวณ ๗ หัวเมือง ร.ศ. ๑๒๐ ลดอำนาจเจ้าเมืองอยู่ภายใต้ข้าหลวงประจำบริเวณ (พระยา คัคคีเสนี)

พ.ศ. ๒๔๔๕ สุลต่านอับดุล กอดีร์ ของปัตตานี พระยาสายบุรี และพระยาระเาะ ต่อต้านการทำงานของข้าหลวงประจำบริเวณจาก กรุงเทพฯ จึงส่งพระยาศรีสหเทพลงไปพร้อมมอญญาติให้ใช้มาตรการ เข้ายึดขาด สุลต่านอับดุล กอดีร์ ถูกจับไปพิษณุโลก และถอดฐานันดร หลังปล่อยตัวในอีก ๒ ปีต่อมา

พ.ศ. ๒๔๔๙ ประกาศจัดตั้งมณฑลปัตตานี ซึ่งกระบวนการต่อเนื่องไปจนถึงประมาณ พ.ศ. ๒๔๕๘

พ.ศ. ๒๔๕๒ สยามทำสนธิสัญญากับอังกฤษลดอำนาจเหนือ เกาะตะกั่วกัน ตรังกานุ และปะลิส ทำให้ปัตตานีกลายเป็นรัฐมลายูรัฐเดียว ที่เปลี่ยนสถานะเป็นหัวเมืองของไทยอย่างสมบูรณ์

การต่อต้านของชาวปัตตานีในช่วงหลัง ค.ศ. ๑๙๑๐ มาจากสาเหตุสำคัญ ๒ ประการและมีผู้นำ ๒ กลุ่ม ได้แก่กลุ่มผู้นำคักดาซึ่งไม่พอใจการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ที่ทำให้สถานะลดลงและสูญเสียอำนาจด้านภาษีอากร และกลุ่มผู้นำศาสนาซึ่งไม่พอใจการเปลี่ยนแปลงด้านการศาลและการใช้กฎหมายไทย ว่าส่งผลกระทบต่อ “ความเป็นมุสลิม” ในช่วงกบฏ To Tae, Haji Bula เป็นต้น แต่ใน พ.ศ. ๒๔๖๕ เกิดจากจลาจลครั้งสำคัญ ซึ่งทางการเชื่อว่า สุลต่านอับดุล กอดีร์ ซึ่งขณะนั้นลี้ภัยอยู่ที่กลันตันให้การสนับสนุน แต่สาเหตุที่สำคัญนั้น มาจากการออกพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. ๒๔๕๓ ซึ่งผู้นำชุมชนมุสลิมมองว่า เป็นความพยายามที่จะทำลายศาสนา-วัฒนธรรม นอกจากนั้น ยังมีความไม่พอใจเกี่ยวกับภาษีอากรที่เก็บเข้าส่วนกลางจากชาวมลายูเป็นจำนวนค่อนข้างมาก ผู้นำคักดาและผู้นำศาสนาจึงยุยงให้ราษฎรที่บ้านน้ำสาย อำเภอมายอ ไม่จ่ายภาษี ทำให้เกิดการปะทะกันขึ้นปีต่อมาก็มีการปะทะกันอีก เมื่อมีการกล่าวหาว่าข้าราชการสั่งปิดโรงเรียนมุสลิมและปอเนาะ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้รัฐบาลต้องเปลี่ยนนโยบายใหม่

ใน พ.ศ. ๒๔๖๖ รัชกาลที่ ๖ ทรงประกาศหลักรัฐประศาสน์นโยบายบริหารมณฑลปัตตานี ซึ่งสามารถสะท้อนลักษณะของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี เนื่องจากหลักรัฐประศาสน์นโยบายบริหารราชการมณฑลปัตตานีของรัชกาลที่ ๖ เน้นประเด็นสำคัญที่ว่า

- ระเบียบหรือวิธีการปฏิบัติที่ทำให้พลเมืองเห็นว่า เบียดเบียน กตศัสนาอิสลาม ต้องยกเลิกหรือแก้ไข
- การเก็บภาษีอากร เมื่อรวมแล้วต้องอย่าให้มากกว่าพลเมือง ของแว่นแคว้นที่อยู่ใกล้เคียง
- การกดขี่ของเจ้าพนักงาน เนื่องจากใช้อำนาจในทางที่ผิด หรือ ดูหมิ่นพลเมืองชาติแขกในฐานะคนต่างชาติ ต้องแก้ไขและ ระมัดระวังไม่ให้มีขึ้น
- ข้าราชการที่แต่งตั้งออกไป ต้องเลือกเฟ้น อย่าสักแต่ส่งไป หรือส่งไปทางลงโทษเพราะเลว

ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๖๖-๒๔๘๑ การใช้นโยบายผ่อนปรนทาง ศาสนาวัฒนธรรมของรัฐทำให้การต่อต้านลดลง นอกจากนี้ ผู้นำปัตตานี เริ่มรู้ว่าไม่สามารถพึ่งพารัฐมลายูตอนเหนือได้มากเท่าที่ควร เพราะ อำนาจของอังกฤษกระชับแน่นขึ้นประกอบกับสุลต่านอับดุล กอดิร กามา รุดดิน เสด็จทิวงคต พ.ศ. ๒๔๗๖ อย่างไรก็ตาม สาเหตุสำคัญที่ทำให้ การต่อต้านรัฐไทยลดน้อยลงในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ คือการ เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งทำให้ผู้นำมุสลิมมีความหวัง ที่จะเรียกร้องสิทธิของชุมชนผ่านกระบวนการประชาธิปไตย

ดังนั้น หากสรุปความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ เป็นต้นมา อาจกล่าวได้ว่าเป็นความขัดแย้งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของ “ดินแดน” เป็นสำคัญ สำหรับผู้นำของสยาม การกำหนด “พระราช อาณาเขต” และการสร้างเอกภาพในการปกครองเพื่อพัฒนาประเทศ เป็นมาตรการจำเป็นภายใต้แรงกดดันของระบอบอาณานิคมตะวันตก

โดยถือว่าปัตตานีเป็นดินแดนของสยามอยู่แล้วตั้งแต่สมัยรัชกาล
ที่ ๑ แต่สำหรับชาวปัตตานี การกำหนด “พระราชอาณาเขต” หมายถึง
การถูกตัดขาดจากโลกมลายูมุสลิม การสูญเสียอำนาจในการปกครองตนเอง
และการถูกบังคับให้กลายเป็นดินแดนของสยามโดยการใช้อำนาจ
เหตุการณ์นี้ได้กลายเป็นสำนึกทางประวัติศาสตร์ที่ปัตตานีใช้ในการอ้าง
สิทธิอันชอบธรรมในการต่อต้านการบูรณาการของรัฐไทย การต่อต้าน
ของปัตตานีก่อน พ.ศ. ๒๔๗๕ นั้นจึงเป็นการต่อต้านกระบวนการบูร-
ณาการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของรัฐสยาม ในแง่ของเขตแดนและอำนาจการ
ปกครองตนเอง เป็นการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของความ
สัมพันธ์ให้กลับคืนสู่สภาพเดิมมากกว่าที่เน้นเรื่องการแบ่งแยกดินแดน
และเป็นการต่อต้านที่ผู้ต่อต้านหลักคือกลุ่มผู้ปกครองท้องถิ่นที่สูญเสีย
อำนาจ ในส่วนราษฎรนั้นจะสนับสนุนเมื่อรู้สึกว่าเป็นเจ้านายของตนหรือ
ตนเองถูกเอาเปรียบจากข้าราชการสยาม เรื่องของเชื้อชาติศาสนายังไม่ได้
เข้ามาเป็นประเด็นหลัก ประเด็นหลักคือเรื่องของดินแดนหรือบ้านเมืองที่
ชาวปัตตานีมองว่า ถูกสยามยึดครองด้วยกำลัง

ยุคที่ ๕ ประวัติศาสตร์ปัตตานียุคชาตินิยมไทย

(พ.ศ. ๒๔๔๕ - ๒๕๑๐)

หากชาวมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้หวังว่า จะสามารถเรียกร้องสิทธิของตนเองผ่านกระบวนการประชาธิปไตยแล้ว ก็จะต้องพบกับความผิดหวัง ทั้งนี้เนื่องจากการปฏิบัติเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ นั้นมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการสร้าง **“รัฐชาติไทยสมัยใหม่”** ที่เน้นความเป็นชาติและเอกภาพของคนในประเทศ มากขึ้นกว่าในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ทั้งนี้สามารถเทียบเคียงการปฏิบัติ ๒๔๗๕ ของสยามกับความเคลื่อนไหวด้านชาตินิยมในดินแดนที่ตกเป็นอาณานิคมของชาติตะวันตกได้เมื่อปฏิบัติสำเร็จ คำว่า **“อำนาจอธิปไตยของปวงชน”** ทำให้เกิดมุมมองใหม่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง **“รัฐ”** กับ **“ประชาชน”** สำหรับรัฐชาติไทยสมัยใหม่นั้น ความสัมพันธ์ได้เปลี่ยนจาก **“ราชอาณาจักร”** กับ **“ประชาราษฎร์”** มาเป็น **“รัฐ”** กับ **“พลเมือง”** ความเป็นพลเมืองถูกกำหนดว่า ควรจะมีเอกภาพ โดยเน้นไปที่ **“ความเป็นไทย”** ได้แก่ เชื้อชาติไทย ศาสนาพุทธ และพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นลักษณะเด่น ดังนั้น กระบวนการสร้างรัฐชาติสมัยใหม่เท่าที่ผ่านมา จึงถูกมองว่ายังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ เพราะเน้นเรื่องการกำหนดเขตแดนและระบบการปกครองจากส่วนกลางที่เป็นหนึ่งเดียว แต่ยังไม่ได้นั้นความเป็นไทย

การสร้าง **“ความเป็นไทย”** เป็นกระบวนการทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นอย่างเข้มข้นในช่วงรัฐบาลของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม หลัง พ.ศ. ๒๔๘๑ นโยบายของรัฐบาลในช่วงนี้เน้นการสร้างอัตลักษณ์ด้าน

เชื้อชาติ การรวม “ชนชาติไต” และการทำให้เกิดความทันสมัยด้วยวิธีบังคับ ดังปรากฏเป็นข้อบังคับที่เรียกว่า “รัฐนิยม” ข้อบังคับเหล่านี้กระทบต่ออัตลักษณ์ทางเชื้อชาติ (มลายู) และศาสนา (อิสลาม) ของชาวปัตตานีโดยตรง ดังนั้นแม้ว่าจะมีการต่อต้านรัฐสยามในอดีต แต่ในจุดนี้เองที่ความต้องการจะแยกดินแดนไปรวมกับรัฐมลายูอื่นๆ ได้เกิดขึ้น และจุดเดียวกันนี้ทำให้ปัจจัยด้านเชื้อชาติ-ศาสนา เข้ามาเป็นองค์ประกอบของความขัดแย้งอย่างถาวร ซึ่งสามารถยกตัวอย่างของปัตตานีภายใต้นโยบาย “ชาตินิยมทางวัฒนธรรม” ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้แก่ ประเด็นเรื่องกฎหมายและศาล จาก พ.ศ. ๒๔๖๖ มาจนถึง พ.ศ. ๒๔๘๖ มีการอนุญาตให้ใช้กฎหมายอิสลามในกรณีครอบครัวและมรดกโดยการพิจารณาของศาลโต๊ะกอฎี หลัง พ.ศ. ๒๔๗๕ ตำแหน่งโต๊ะกอฎีเปลี่ยนเป็นตำแหน่งดะโต๊ะยุติธรรม แต่ในทั้งสองกรณีจะต้องพิจารณาร่วมกับศาลไทย สถานะกลายเป็นที่ปรึกษา พ.ศ. ๒๔๘๒ นโยบายรัฐนิยมของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ทำให้เกิดการประกาศใช้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ และ ๖ ว่าด้วยครอบครัวและมรดก แทนการใช้กฎหมายอิสลาม และยกเลิกตำแหน่งดะโต๊ะยุติธรรมใน พ.ศ. ๒๔๘๗ นอกจากนั้น หลังการประกาศใช้รัฐนิยม ในปี ๒๔๘๒ ชาวมลายูถูกห้ามไม่ให้แต่งกายดั้งเดิม เช่น โปกศีระ นุ่งโสร่ง การใช้ภาษามลายู และกฎหมายอิสลามถูกยกเลิก เป็นนโยบายชาตินิยมที่ทำให้เกิดการผสมผสานวัฒนธรรมโดยการบังคับ (forced assimilation) ผลที่เกิดขึ้นคือการอพยพย้ายถิ่น โดยเฉพาะชุมชนสำคัญหลายชุมชน ผลคือ มีการต่อต้านที่รุนแรงขึ้น และที่สำคัญคือทำให้การกระตุ้นความรู้สึกชาตินิยม

มลายูขึ้นเช่นกัน ผู้นำมลายูผลิตดินรวมตัวกันขึ้นภายใต้องค์กร GAMPAR หรือสมาคมชาวมลายูแห่งปัตตานีอันไพศาล จึงเตรียมเรียกร้องการปกครองตนเอง หรือเรียกร้องเอกราชให้กับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายหลังการสิ้นสุดของสงครามโลกครั้งที่ ๒

ยุคที่ ๖ ขบวนการต่อต้านนโยบาย

บูรณาการวัฒนธรรมของรัฐไทย

ในการเคลื่อนไหวของชาวมุสลิมเพื่อต่อต้านนโยบายบูรณาการวัฒนธรรมของรัฐไทยนั้น เราสามารถแยกการเคลื่อนไหวออกเป็น ๒ สาย ได้แก่

สายที่ ๑ เป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่พยายามเรียกร้องต่อประชาคมโลกให้เข้ามาผลักดันให้มีการกำหนดเขตแดนใหม่ เพื่อที่ปัตตานีจะได้เป็นอิสระจากไทย หรือเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของ British Malaya นำโดย ตวนกู มাহ์ยิดดิน (Tengku Mahyiddin) ซึ่งเป็นบุตรของ ตวนกู อับดุล กอดิร สุลต่านองค์สุดท้ายของเมืองปัตตานี

สายที่ ๒ เป็นการเคลื่อนไหวภายในประเทศนำโดยผู้นำศาสนา โดยเฉพาะหะยีสุหลง แต่ก็มีความสัมพันธ์กับสายแรก เชื่อว่า หะยีสุหลง ให้การสนับสนุน ตวนกู มাহ์ยิดดิน และหากแยกดินแดนจริง ก็พร้อมที่จะให้ ตวนกู มাহ์ยิดดิน เป็นสุลต่านของปัตตานี

การเรียกร้องของปัตตานีไม่ได้รับแรงสนับสนุนจากประชาคมโลกเท่าที่ควร และอังกฤษก็ไม่สามารถผลักดันให้มีการกำหนดเขตแดนใหม่ได้ เนื่องจากสหรัฐอเมริกาไม่เห็นด้วย อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่เกิดขึ้นมากพอที่จะทำให้รัฐบาลไทยต้องเปลี่ยนท่าที ดังนั้น ในหัวระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๘๘-๒๔๘๙ นายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้ประกาศพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยการศานุष्ठัฏฐ์ฝ่ายอิสลาม เป็นความพยายามผ่อนปรนและให้สิทธิในการใช้กฎหมายอิสลามบางส่วนคืน เช่น มีการแต่งตั้งจุฬาราชมนตรี และกรรมการอิสลามประจำจังหวัด มีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติ ว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลาม และมีการรื้อฟื้นตำแหน่งโต๊ะโต๊ะยุติธรรม หากพิจารณาสิ่งที่รัฐบาลยอมให้แก่มุสลิม จะเห็นว่าแม้จะเป็นมาตรการที่ประนีประนอมมากขึ้น แต่ก็มีผลทำให้รัฐบาลสามารถเข้าควบคุมองค์กรศาสนาของชาวมุสลิมได้มากขึ้นด้วย สิ่งที่เห็นได้คือรัฐบาลไทยพร้อมที่จะรับการดำรงอยู่ของชุมชนมุสลิมที่เป็น “คนไทย” แต่จะเบนความสนใจออกจากความสัมพันธ์ระหว่างเชื้อชาติกับศาสนา ดังนั้น จุดเน้นคือ “ไทยมุสลิม” ไม่ใช่ “มลายูมุสลิม” มาตรการเหล่านี้ยังไม่เกิดผลเต็มที่ และยังก่อให้เกิดความขัดแย้งในกลุ่มผู้นำศาสนาด้วยตนเอง นอกจากนั้น เมื่อมีมาตรการออกมาแล้ว ยังไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้นำศาสนาบางคน ซึ่งทำให้รัฐบาลเริ่มเฟื่องเฟื่อง เห็นได้ในกรณีของหะยีสุหลง

เรื่องราวของหะยีสุหลงเป็นเหตุการณ์สำคัญ ที่ทำให้ศาสนาอิสลามระลอกใหม่และผู้นำทางศาสนาเข้ามามีบทบาทในการต่อต้านรัฐไทยมากขึ้น หะยีสุหลง เป็นชาวปัตตานีที่เดินทางไปเล่าเรียนศาสนาที่

เมืองเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ภูมิหลังทางการศึกษาดังกล่าว ทำให้เขามีมุมมองต่อสังคมอิสลามที่เคร่งครัด ใน พ.ศ. ๒๔๗๐ เขากลับจากเมกกะมาเปิดโรงเรียนสอนศาสนาที่ปัตตานี ต่อมาได้เป็นกรรมการอิสลามประจำจังหวัด แต่คัดค้านการแต่งตั้งตะเฑาะยุติธรรมและการจัดทำประมวลกฎหมายอิสลามจากศาลไทย (legal autonomy) ในเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๙๐ หะยีสุหลงได้เสนอข้อเรียกร้อง ๗ ประการต่อรัฐบาลซึ่งไม่ได้รับการตอบรับ ต่อมาเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๔๙๑ หะยีสุหลงทำหนังสือจันทานุมัติให้ทวนกู มাহ์ยิดดินเป็นตัวแทนเจรจากับรัฐบาลไทย และมีข่าวว่าจะบอยคอตการเลือกตั้ง จึงถูกจับกุมเมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๑ ทำให้เกิดปฏิกิริยาต่อต้านการจับกุมจากชุมชนมุสลิมหลายพื้นที่และมีการปะทะกัน

สำหรับข้อเรียกร้อง ๗ ประการของหะยีสุหลงนั้น มีดังนี้

๑. ให้มีข้าหลวงใหญ่ที่มีอำนาจเต็มในการปกครอง ๔ จังหวัด และเป็นผู้ที่ประชาชนใน ๔ จังหวัด เป็นผู้เลือก
๒. ภาษีและรายได้ที่เก็บได้ใน ๔ จังหวัด ให้จ่ายเฉพาะท้องถิ่น
๓. ให้มีการเรียนภาษามลายูในชั้นประถมศึกษา
๔. ให้ภาษามลายูเป็นภาษาราชการคู่ไปกับภาษาไทย
๕. ข้าราชการใน ๔ จังหวัดต้องเป็นชาวมุสลิม ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐
๖. ให้กรรมการอิสลามประจำจังหวัดเป็นผู้ออกกฎหมายเกี่ยวกับศาสนาและประเพณี

๗. ให้แยกศาสนาออกจากศาลจังหวัด โดยให้ศาลศาสนามีอำนาจเต็มในการพิจารณาคดี

ข้อเรียกร้องทั้งเจ็ดประการนี้แสดงจุดยืนและความต้องการของชาวมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างชัดเจนเป็นครั้งแรก เป็นข้อเรียกร้องที่ไม่ได้พูดถึงการแยกดินแดน แต่เน้นการปกครองตนเอง (local autonomy) ถึงกระนั้น ข้อเรียกร้องดังกล่าวก็เป็นการเรียกร้องเกินกว่าที่รัฐไทยจะสามารถให้ได้ เนื่องจากสิ่งที่รัฐบาลไทยพร้อมที่จะยอมรับคือ ให้เสรีภาพการนับถือศาสนา ยอมรับว่าประชาชนในจังหวัดชายแดนเป็นชาวมุสลิม แต่ไม่พร้อมที่จะรับว่าคนเหล่านี้ไม่ใช่คนไทย (จึงต้องปกครองตนเองภายใต้รัฐไทย) ไม่พร้อมที่จะให้มีการแบ่งแยกภายใต้พื้นฐานของเชื้อชาติและพื้นที่ ดังนั้นในสายตาของรัฐบาลไทยเห็นว่า ผู้นำกลุ่มต่อต้านปัตตานีเรียกร้องมากเกินไป ขณะเดียวกัน สถานการณ์ถูกทำให้เลวร้ายลงโดยการดำเนินนโยบายแข็งกร้าวของรัฐบาลไทย โดยเฉพาะหลังจากวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๕๑ เมื่อจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้กลับมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง สถานการณ์ยิ่งตึงเครียดเพิ่มขึ้น วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๑ เกิดเหตุการณ์ที่ “ดุซงญอ” (Dusun Nyor) จังหวัดนราธิวาส มีการก่อการจลาจลโดยเชื่อนำโดย โต๊ะครู หะยี อับดุลเราะห์มาน หรือโต๊ะเประ การต่อสู้ทำให้ชาวมลายูตายกว่า ๔๐๐ คน และตำรวจ ๓๐ คน มีการอพยพของชาวบ้านสองพันถึงหกพันคน ชาวมุสลิมในปัตตานีกว่าสองแสนห้าหมื่นคนลงลายมือชื่อในปฏิญญาเรียกร้องให้องค์การสหประชาชาติเข้ามาแทรกแซง รัฐบาลต้องประกาศกฏอัยการศึกและส่งกำลังทหารลงไปโดยอ้างว่าไปปราบผู้ก่อการ

ร่ายคอมมิวนิสต์ ต่อมาในวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๒ หะยีสุหลง ถูกพิพากษาให้จำคุก ๗ ปี แต่ติดคุกอยู่ ๓ ปีครึ่ง ก็ได้รับการปล่อยตัวในปี ๒๕๔๕ อย่างไรก็ดีอีก ๒ ปีต่อมา หะยีสุหลงถูกเรียกตัวไปสอบสวน และหายตัวไปตั้งแต่นั้น ซึ่งหลายคนเชื่อว่า หะยีสุหลงถูกจับไปถ่วงน้ำที่ทะเลสาบสงขลา

ในอดีตที่ผ่านมา การต่อต้านการบูรณาการของประเทศไทยจะกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มผู้นำคัคนา คือพวกเชื้อพระวงศ์เก่า แต่บทบาทของผู้นำศาสนาและความรุนแรงที่เกิดขึ้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ทำให้การต่อต้านขยายตัวไปสู่ประชาชนระดับล่าง นอกจากนี้ยังทำให้เรื่องของดินแดน เชื้อชาติ และศาสนาถูกโยงเข้าด้วยกัน ความล้มเหลวของชาวปัตตานีในการเรียกร้องเอกราชภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ มีปัจจัยมาจากการที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากอังกฤษ ด้วยเหตุผลทางการเมืองระหว่างประเทศ และการที่อังกฤษต้องพึ่งไทยในเรื่องข้าว และการปราบปรามคอมมิวนิสต์ นอกจากนั้น ผู้นำการต่อต้านยังไม่สามารถผลักดันข้อเรียกร้องไปสู่ประชาคมโลกได้ และต้องเผชิญกับการปราบปรามภายในประเทศและการสูญเสียผู้นำสำคัญ เช่น หะยีสุหลง แต่ความล้มเหลวก็ส่งผลต่อเนื่องมาสู่การต่อสู้ในระยะต่อไป กล่าวคือ ทำให้เกิดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวขององค์กรประกอบต่างๆ ในท้องถิ่นที่ต้องการต่อต้านรัฐไทย เป็นครั้งแรกที่การต่อต้านเป็นการกระทำร่วมกันภายใต้ผู้นำ และมีทิศทางประเด็นชัดเจน ทำให้เรื่องราวของปัตตานีเข้าไปอยู่ในสายตาของชาวโลก และที่สำคัญคือมีการคลี่คลายของการต่อต้านจากระดับผู้นำสู่มวลชน จากการเมืองสู่ศาสนา ศาสนาก้าวเข้ามามีบทบาทซึ่งมีความ

สำคัญสูงสุดในฐานะสัญลักษณ์ของการต่อสู้ และเอกราชคือจุดมุ่งหมาย
สูงสุดของการต่อสู้โดยไม่จำเป็นต้องรวมตัวกับรัฐมลายูอื่นๆ

**ยุคที่ ๗ จากขบวนการการต่อต้านรัฐไทยของชาวมลายู
มาสู่การแบ่งแยกดินแดนของชาวมุสลิม
(from Malay Resistance Movement to
Mulim Separatism)**

ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ภายหลังจากจอมพลสฤษดิ์
ธนะรัชต์ ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีคือ เปลี่ยนวิธีการสร้าง “เอกภาพ”
จาก political-cultural integration มาเป็นการทำผ่าน socio-
economic development เน้นการเปลี่ยนโรงเรียนปอเนาะให้เป็น
โรงเรียนเอกชนที่รัฐเข้าควบคุม เน้นการดึงคนรุ่นใหม่มาเป็นข้าราชการ
เน้นการสร้างนิคมสร้างตนเอง ซึ่งนำคนไทยในบริเวณอื่นเข้าไปอยู่เพื่อ
ให้สัดส่วนประชากรมีความสมดุลมากขึ้น นโยบายเหล่านี้ไม่สร้างความ
เป็นอันหนึ่งอันเดียวแต่กลับเป็นเชื้อไฟให้กับขบวนการแบ่งแยกดินแดน
ที่สำคัญ ได้แก่

- National Liberation Front of Patani (BNPP)
- National Revolutionary Front (BRN)
- Patani United Liberation Organization (PULO)
- United Fronts of Patani Fighters (BBMP)

องค์กรเหล่านี้เป็นองค์กรติดอาวุธ ทำงานใต้ดิน และมีจุดมุ่งหมายในการปลดปล่อยปัตตานีให้เป็นอิสระ ส่วนใหญ่มีผู้นำศาสนา และครูสอนศาสนาเป็นแกนนำ เหตุผลที่การต่อสู้ไม่ขยายตัวในช่วงทศวรรษ ๑๙๗๐ เชื่อว่าเพราะไม่ได้รับการสนับสนุนจากภายนอก และไม่ได้รับการสนับสนุนจากมาเลเซีย อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ. ๒๕๓๒ ได้มีการก่อตั้งแนวร่วมมุญาฮิดีนปัตตานี หรือ GMIP และในปีเดียวกัน แกนนำกองโจรก่อการร้ายกลุ่มต่างๆ ได้ร่วมกันจัดตั้งแนวร่วมเพื่อเอกราชปัตตานี หรือ **เบอร์ซาตู** (BERSATU) และเหตุการณ์สำคัญล่าสุดที่เกิดขึ้น ซึ่งทำลายต่ออำนาจรัฐเป็นอย่างมากคือ การปล้นปืนและสังหารเจ้าหน้าที่ทหารของกองพันพัฒนาที่ ๔ ในปี ๒๕๔๗ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการก่อความไม่สงบในยุคใหม่จนถึงปัจจุบัน

๒.๑.๒ สภาพของปัญหา

เนื้อหาของการบินที่กัปตันประวัติศาสตร์ปัตตานีมองว่าปัตตานีไม่รับ
ความยุติธรรมอย่างเด่นชัด มีอยู่สองช่วงคือ

- ยุคของการผนวกและปฏิรูปการปกครองราชวศวรรษ ๒๔๓๐-๒๔๕๐ เนื่องจากการใช้นโยบายจากส่วนกลาง การควบคุมด้านการปกครองจากส่วนกลาง ซึ่งทำให้ชนชั้นผู้ปกครองเดิมสูญเสียอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจ ทั้งนี้ความขัดแย้งในปัตตานียังอยู่ในขอบเขตของกลุ่มชนชั้นผู้ปกครองเป็นหลัก ยังไม่ขยายไปยังกลุ่มต่างๆ อาจวิเคราะห์ได้ว่าการเปลี่ยนระบบการปกครองจากเจ้าเมืองมีอำนาจลัทธิชาตมาเป็นการปกครองภายใต้ศูนย์กลางการปกครองที่ส่วนกลาง กระทบโดยตรงต่อชนชั้นผู้ปกครองเดิมที่มีอำนาจมาก่อน ผลกระทบนี้ได้เริ่มก่อเป็นความไม่พอใจมากยิ่งขึ้น เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมวัฒนธรรมในสมัยชาตินิยม ซึ่งอยู่ในยุคของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ในเวลาต่อมา
- ยุคชาตินิยม ในสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม พบว่า ในช่วงก่อนและหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ได้มีความเปลี่ยนแปลงในท้องถิ่นภาคใต้ และโดยเฉพาะในพื้นที่ภาคใต้บริเวณจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ได้มีการใช้นโยบายรัฐนิยมที่กระทบต่อการดำเนินวิถีชีวิตตั่งนั้น รัฐนิยมเป็นนโยบายที่กระทบโดยตรงต่อวัฒนธรรมและกฎหมายอิสลาม

ที่เคยมีในพื้นที่ปัตตานี และปัญหาการพัฒนาทางเศรษฐกิจ
ในท้องถิ่น หลังจากมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ฉบับแรกเป็นต้นมา และนโยบายชาตินิยมเป็นการผสมผสาน
วัฒนธรรมเชิงบังคับผ่านอำนาจรัฐ จึงทำให้มีการต่อต้าน
รวมทั้งมีกระบวนการอพยพคนในพื้นที่ต่อต้านนโยบาย
นี้ไปยังประเทศมาเลเซีย มีกลุ่มที่ต้องการต่อต้านนโยบายนี้
กระตุ้นความรู้สึกชาตินิยมมลายู จนเกิดเป็นกระบวนการของ
ผู้นำพลัดถิ่นรวมตัวในสมาคมชาวมลายูแห่งเมืองปัตตานี เพื่อ
เรียกร้องการปกครองตนเองในที่สุด

ปัจจุบัน กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงมักใช้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์มาใช้
ในการปลุกระดม บิดเบือน เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เกลียดชัง และ
ไม่ยอมรับอำนาจรัฐ โดยมักอ้างถึงความเป็นรัฐอิสลามของปัตตานีใน

อดีต และการเข้ามายึดครองปัตตานีโดยชาวสยามซึ่งเป็นรัฐต่างศาสนา ตลอดจนความไม่เป็นธรรมที่ชาวปัตตานีได้รับจากการถูกปกครองโดยชาวสยาม ซึ่งเรื่องที่ถูกล่าว้างเหล่านี้ ล้วนแล้วแต่ปลุกกระแสต้านชาติพันธุ์ ศาสนา และมาตุภูมิ โดยใช้ประวัติศาสตร์ที่บิดเบือนเป็นเครื่องมือทั้งสิ้น

๒.๒ ประเด็นที่ใช้เป็นเงื่อนไข และสมควรทำความเข้าใจ ได้แก่

๒.๒.๑ ประเด็นหลักที่ใช้เป็นเงื่อนไข

- ชาติพันธุ์มลายู เป็นชาติพันธุ์ที่มีความชอบธรรมที่จะอยู่ในแผ่นดินแหลมมลายูมากที่สุด
- การบ่มเพาะความหลากหลายทางสังคม และการมีเผ่าพันธุ์อื่น ก่อให้เกิดความขัดแย้งของชาติพันธุ์มลายู เพราะรัฐสยามพยายามเปลี่ยนแปลงเชื้อชาติมลายู ให้เป็นเชื้อชาติไทย เพื่อให้ชาวมลายูรุ่นหลังลืมชาติพันธุ์ของตนเอง ซึ่งจะทำให้รัฐสยามมีความชอบธรรมในแผ่นดินแหลมมลายู
- ชาวสยามเปรียบเทียบกับชาติพันธุ์มลายูว่า เป็นชาติพันธุ์ที่ต่ำต้อย เพราะอยู่ในการครอบครองของชาวสยาม ทั้งที่ชาติพันธุ์มลายูเคยเป็นเอกราชในอดีต

- รัฐสยามใส่ร้ายป้ายสี และข่มขู่ชาวมลายูมาโดยตลอด ดังนั้นเยาชน และมวลงชาวมลายู ต้องแยกจากรัฐสยามโดยชัดเจน
- รัฐสยามเอาทรัพยากรของชาติพันธุ์มลายูไปใช้ โดยที่ชาติพันธุ์มลายูไม่ได้ประโยชน์สูงสุดจากทรัพยากรนั้น
- ความผิดพลาดของรัฐสยามต่อชาติพันธุ์มลายู มิได้เกิดจากความไม่เจตนา แต่เป็นความจงใจกระทำของรัฐ
- ประเด็นเงื่อนไขข้างต้น เป็นเหตุให้ชาวมลายูต้องทำการต่อสู้ตามแนวทางปฏิวัติ

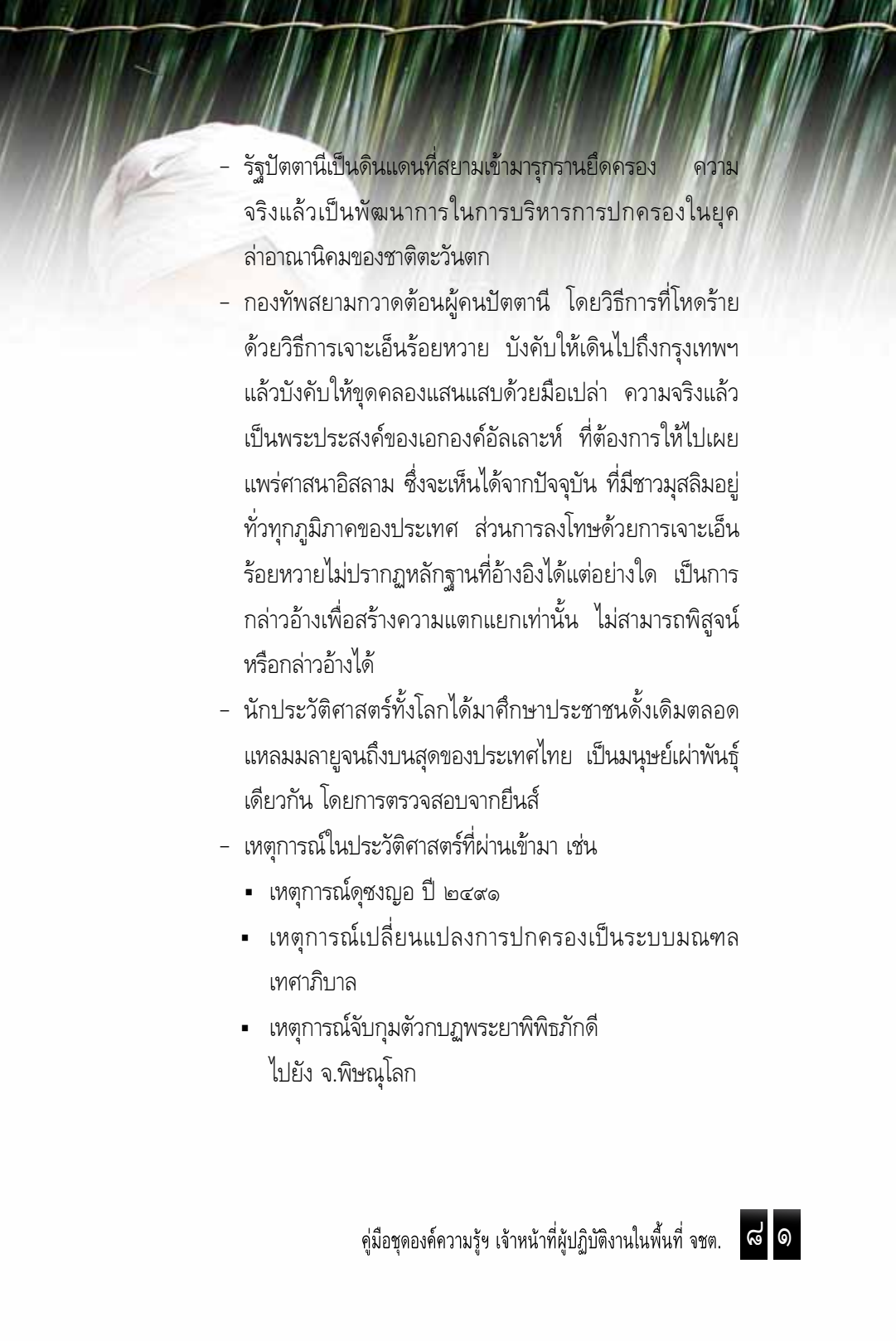
๒.๒.๒ สิ่งที่สมควรเสริมสร้างความเข้าใจ

นอกจากการเสริมสร้างความเข้าใจตามประเด็นหลัก ที่ถูกนำมาใช้เป็นเงื่อนไขแล้ว อาจนำข้อเท็จจริงบางเรื่อง มาทำความเข้าใจในประเด็นปลีกย่อยได้ ตัวอย่างเช่น

- กษัตริย์ปัตตานีก่อนพญาอินทรา (พ.ศ. ๒๐๔๓-๒๐๗๓) เป็นกษัตริย์ที่นับถือศาสนาพุทธ ศาสนาพราหมณ์ สามารถพิสูจน์ได้ตามหลักฐานของประวัติศาสตร์
- ศาสนาอิสลามไม่ได้เป็นศาสนาดั้งเดิมในพื้นที่ดินแดนแถบนี้ มีหลักฐานสามารถพิสูจน์ได้ เช่น บุโรพุทโธ ที่ประเทศอินโดนีเซีย มีอายุประมาณ ๑,๓๐๐ ปีมาแล้ว พระพุทธไสยาสน์ หรือพระนอนวัดถ้ำคูหาภิมุข อ.เมือง จ.ยะลา มีอายุกว่า ๑,๓๐๐ ปี เมืองโบราณยะรัง มีอายุกว่า ๑,๓๐๐ ปี มาแล้วเช่นกัน

- ชาวมลายูเคยนับถือศาสนาอื่นมาก่อน เช่น ศาสนาพราหมณ์ ฮินดู พุทธ ปัจจุบันก็ยังมีหลักฐานปรากฏ เช่น ที่วัดเชิงเขา อ.บาเจาะ จ.นราธิวาส
- ปัตตานีไม่เคยเป็นรัฐอิสลาม แต่มักถูกอ้างว่า ปัตตานีเคยเป็นดินแดนโดยรัฐอิสลามมาก่อน ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ปัตตานีไม่เคยเป็นรัฐอิสลาม ถึงแม้ว่ากษัตริย์และผู้ปกครองบางส่วนนับถือศาสนาอิสลาม เพราะใช้กฎหมายการบริหาร การปกครองคล้ายดินแดนอื่นๆในยุคเดียวกัน เช่น มีกษัตริย์ที่เป็นผู้หญิงถึง ๕ พระองค์ด้วยกัน ซึ่งเคยตัดสินประหาร นักโทษด้วยการตัดหัวเสียบประจาน ซึ่งขัดกับหลักศาสนาอิสลามอย่างสิ้นเชิง เป็นต้น รวมทั้งยังมีประชาชนที่นับถือศาสนาอื่นๆ อาศัยอยู่ในเมืองปัตตานีเป็นจำนวนมาก ซึ่งดูได้จากหลักฐานในแหล่งโบราณสถานซึ่งยังคงอยู่จนถึงปัจจุบัน เช่น ชุมชนวัดเจดีย์หัก อ.สายบุรี จ.ปัตตานี, ชุมชนชาวจีนยังมีอยู่เห็นจำนวนมากที่ อ.เบตง จ.ยะลา, พระนอนวัดถ้ำคูหาภิมุข จ.ยะลา เป็นต้น
- มลายูเป็นมุสลิม และมุสลิมเป็นมลายู ความจริงแล้ว มลายูไม่จำเป็นต้องเป็นมุสลิม มุสลิมไม่จำเป็นต้องเป็นมลายูเสมอไป เพราะศาสนาเป็นเรื่องสากล ดินแดนต่างๆ ล้วนประกอบไปด้วยหลายเชื้อชาติศาสนาแทบทั้งสิ้น เชื้อชาติและศาสนาไม่เกี่ยวข้องกัน

-
- รัฐปัตตานีเป็นดินแดนที่สยามเข้ามารุกรานยึดครอง ความจริงแล้วเป็นพัฒนาการในการบริหารการปกครองในยุคล่าอาณานิคมของชาติตะวันตก
 - กองทัพสยามกวาดต้อนผู้คนปัตตานี โดยวิธีการที่โหดร้าย ด้วยวิธีการเจาะเอ็นร้อยหวาย บังคับให้เดินไปถึงกรุงเทพฯ แล้วบังคับให้ชูดคลองแสนแสบด้วยมือเปล่า ความจริงแล้วเป็นพระประสงค์ของเอกราชอัลละห์ ที่ต้องการให้ไปเผยแพร่อิสลาม ซึ่งจะเห็นได้จากปัจจุบัน ที่มีชาวมุสลิมอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ ส่วนการลงโทษด้วยการเจาะเอ็นร้อยหวายไม่ปรากฏหลักฐานที่อ้างอิงได้แต่อย่างใด เป็นการกล่าวอ้างเพื่อสร้างความแตกแยกเท่านั้น ไม่สามารถพิสูจน์หรือกล่าวอ้างได้
 - นักประวัติศาสตร์ทั้งโลกได้มาศึกษาประชาชนดั้งเดิมตลอดแหลมมลายูจนถึงบนสุดของประเทศไทย เป็นมนุษย์เผ่าพันธุ์เดียวกัน โดยการตรวจสอบจากยีนส์
 - เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา เช่น
 - เหตุการณ์ดุซงญอ ปี ๒๔๙๑
 - เหตุการณ์เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบมณฑลเทศาภิบาล
 - เหตุการณ์จับกุมตัวกบฏพระยาพิพิธภักดีไปยัง จ.พิษณุโลก

- เหตุการณ์กรณี หะยีสุหลง ตนอับดุลกอเดร์ (โต๊ะมีนา) ถูกจับกุมถ่วงน้ำที่ทะเลสาบสงขลา
- เหตุการณ์ชุมนุมประท้วงหน้ามัสยิดกลางปัตตานี ปี ๒๕๑๙

ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้ ล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในอดีตทั้งสิ้น ไม่สามารถไปแก้ไขได้ แต่สามารถนำมาเป็นบทเรียน เพื่อมิให้เกิดกรณีดังกล่าวในปัจจุบันและอนาคตได้

๓. วิธีการ/มาตรการต่าง ๆ

ในการเสริมสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนนั้น นอกจากการพบปะพูดคุยโดยตรงแล้ว เจ้าหน้าที่จำเป็นต้องใช้วิธีการต่างๆ ที่หลากหลาย รวมถึงมาตรการต่างๆ ทั้งในส่วนของการอำนวยความสะดวก มาตรการจำกัด หรือมาตรการควบคุม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้มีสิ่งที่จะต้องนำประกอบการพิจารณา หรือสมควรดำเนินการเพิ่มเติมด้วย เช่น

- ๓.๑ เจ้าหน้าที่ต้องศึกษาข้อมูลด้านประชากรในพื้นที่รับผิดชอบ เช่น เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา บุคคลที่ประชาชนให้การยอมรับนับถือ เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาวางแผนเสริมสร้างความเข้าใจให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย
- ๓.๒ เจ้าหน้าที่ต้องศึกษาความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้เข้าใจภูมิหลัง สภาพปัญหา และเงื่อนไขต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปอธิบายสร้าง

ความเข้าใจกับประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ร่วมกับผู้นำของ
ชุมชน

๓.๓ เจ้าหน้าที่ต้องไม่กระทำการใดๆ ให้เข้าสู่ประเด็นหลักที่ใช้
เป็นเงื่อนไข โดยเด็ดขาด

๓.๔ เจ้าหน้าที่ต้องไม่อธิบายในสิ่งที่ไม่รู้ หรือยังคลุมเครือ

๓.๕ จัดการอบรมให้ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ซึ่ง
เป็นที่ยอมรับร่วมกันโดยทั่วไปแล้ว ให้กับเจ้าหน้าที่และ
ประชาชนอย่างสม่ำเสมอ

๓.๖ ผลักดันให้กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ
ในระดับสูงสุดที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงเป็นเจ้าภาพ
หลัก ร่วมกับหน่วยงาน บุคลากรอื่นๆ ทั้งภาครัฐ และภาค
ประชาชน ในการชำระประวัติศาสตร์ อย่างจริงจังและเป็น
รูปธรรม

๓.๗ ผลักดันให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจัดเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ
งานที่ดีและมีความพร้อม ในการปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัด
ชายแดนภาคใต้ ตลอดจนพิจารณาเพิ่มขวัญ กำลังใจ และ
แรงจูงใจ ในการตอบแทนเจ้าหน้าที่ผู้เสียสละเหล่านี้ ทั้ง
ในด้านสิทธิ การบริการ สวัสดิการ ค่าตอบแทนต่างๆ ให้มี
ความเหมาะสมมากกว่าในปัจจุบัน

๑. กล่าวนำ

ศาสนาเป็นธรรมเนียมของชีวิต ที่ครอบคลุมวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ตั้งแต่เกิดจนตาย ทุกชีวิตมีความเกี่ยวข้องกับหลักการของศาสนาอยู่ตลอดเวลา เพราะการศึกษา การปฏิบัติ พฤติกรรมและโลกทัศน์ โดยเฉพาะในชีวิตของชาวมุสลิมนั้น เป็นผลสะท้อนจากปรัชญาและคำสอนของศาสนา ตามหลักการที่ถูกต้อง และจะเป็นแนวทางที่จะนำมาซึ่งความเป็นสันติสุขอย่างถาวร

ส่วนใหญ่ของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้นับถือศาสนาอิสลาม อันเนื่องมาจากเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ดังกล่าวไว้ในบทที่แล้ว ดังนั้น ในภาพรวมของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ศาสนาอิสลามจึงมีอิทธิพล และมีส่วนในการกำหนดชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ ซึ่งนับถือศาสนานี้ นับตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวมุสลิมมีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับศาสนาอิสลามอย่างไม้อาจแยกออกจากกัน เพราะฉะนั้นการที่จะเข้าใจถึงสภาพทางสังคม วิถีชีวิตวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และความเชื่อถือของประชาชนชาวมุสลิมนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจถึงภูมิหลัง ซึ่งเป็นไปตามหลักการของศาสนาอิสลามอย่างกว้าง ๆ เสียก่อน ดังจะนำเสนอโดยสรุป พอสังเขปดังนี้

๒. เนื้อหา

๒.๑ ข้อเท็จจริง

๒.๑.๑ ภูมิหลัง

การอยู่ร่วมกันบนความหลากหลายทางศาสนา ภาษาและเผ่าพันธุ์ ศาสนาอิสลามเรียกร้องความยุติธรรม สันติภาพ และยึดมั่นในหลักการแห่งความรัก ความเข้าใจที่เอื้ออาทรระหว่างมนุษย์ อิสลามปฏิเสธแนวความคิดพฤติกรรมสุดโต่ง และความรุนแรงโดยสิ้นเชิง

ในการประชุมใหญ่ระดับโลก เรื่องมุสลิมกับเพื่อนต่างศาสนิก (we & the others) ซึ่งจัดโดยกระทรวงศาสนาสมบัติและกิจการอิสลามประเทศคูเวต ร่วมกับสภาสูงสุด เพื่อการธำรงสายกลาง ณ โรงแรมเชอราตัน ประเทศคูเวต ห้วง ๕-๘ มีนาคม ๒๕๔๙ ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงความรู้ทางศาสนาอิสลามและศาสนาอื่นๆ ได้มีมติร่วมกัน สรุปได้ดังนี้

- ความหลากหลายทางศาสนา ภาษา และเผ่าพันธุ์ ถือว่าเป็นพื้นฐานทางธรรมชาติ และข้อเท็จจริงของสังคมมนุษย์ โดยที่ความหลากหลายในเรื่องดังกล่าว ไม่อาจนำมาเป็นข้ออ้างที่จะสร้างความบาดหมางและเป็นศัตรูระหว่างกัน และขอประกาศเจตนารมณ์แห่งการยึดมั่นหลักสายกลาง และต่อต้านพฤติกรรมอันนำไปสู่ความรุนแรงและบาดหมางระหว่างผู้คนในสังคม
- อิสลามเป็นศาสนาที่เรียกร้องสู่การสร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือระหว่างคนต่างศาสนา ภายใต้หลักการของความเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ยึดมั่นในหลักการอยู่ร่วมกันในสังคมโดยสันติ ทั้งนี้เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนต่างศาสนาได้อย่างเป็นรูปธรรม

- การศึกษาอิสลามที่มีนัยแอบแฝงและมีวัตถุประสงค์ที่อยู่บนพื้นฐานแห่งความมีอคติ การใส่ร้าย และการบิดเบือน เป็นสิ่งที่ต้องประณาม การเสวนากับเพื่อนพี่น้องต่างศาสนิกมิได้หมายถึงความพยายามที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวในสารัตถะของศาสนา หากแต่มีเป้าหมายเพื่อกระชับความสัมพันธ์ฉันท์พี่น้องระหว่างเพื่อนร่วมโลก ตลอดจนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความเข้าใจซึ่งกันและกัน เพื่อนำไปสู่การจรรโลงสังคมใฝ่สันติ
- ที่ประชุมตระหนักถึงความสำคัญและบทบาทการช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างเพื่อนต่างศาสนิก และยืนยันว่าทุกประชาชาติมีสิทธิเสรีภาพในการยึดศาสนาตามความเชื่อแห่งตน การใช้ชีวิตร่วมกันกับพี่น้องต่างศาสนิก ถือได้ว่าเป็นข้อเท็จจริงตามประวัติศาสตร์ และความจำเป็นของสังคมมนุษย์ภายใต้บริบทของสังคมพหุวัฒนธรรม สิทธิเสรีภาพควรตั้งมั่นบนพื้นฐานของการให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไม่ใช่เป็นเครื่องมือในการแสดงออกซึ่งสิทธิเสรีภาพจนเกินขอบเขตหรือล้ำเส้นกรอบวิถีการดำเนินชีวิตอันปกติสุข อนึ่งในประวัติศาสตร์อิสลามเองก็ปรากฏความสัมพันธ์ระหว่างมุสลิมกับผู้ที่มิใช่มุสลิมด้วยเช่นเดียวกัน ฯลฯ
- หลักคำสอนของศาสนาอิสลามยอมรับความแตกต่างและความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม ตลอดจนความหลากหลายทางชาติพันธุ์ การกระทำหรือคำกล่าวใดๆ ที่แสดง

ให้เห็นว่าศาสนาอิสลามมีความเกลียดชังรังเกียจศาสนิกในศาสนาและชาติพันธุ์อื่นๆ ไม่ใช่หลักคำสอนของอิสลาม

การไม่ยอมรับการอยู่ภายใต้การปกครองของชนต่างศาสนา

การที่มุสลิมอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลที่ไม่ใช่มุสลิมนั้น มิได้ต้องห้าม ตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลามแต่ประการใด ไม่เพียงเฉพาะมุสลิมเท่านั้น ศาสนาอื่นก็เช่นเดียวกัน แต่ถ้าวรรณหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความอยุติธรรม กดขี่ลิดรอนสิทธิทางศาสนา ก็เป็นสิทธิที่เขาเหล่านั้นจะลุกขึ้นต่อสู้กับความอยุติธรรมและการกดขี่ มุสลิมสามารถที่จะอยู่ที่ใดก็ได้ ถ้าที่นั้นมีผู้ปกครองที่มีคุณธรรม

การชูความเป็นเชื้อชาติและการต่อสู้เพื่อขอแบ่งแยกดินแดน

มีคนบางส่วนได้รับการปลูกฝังให้เกิดความรู้สึกและเข้าใจเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ และเชื้อชาตินิยม เพื่อนำไปสู่การเรียกร้องและต่อสู้ให้มีการแบ่งแยกดินแดน

การเรียกร้องและการต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมในสังคมนั้น แท้จริงแล้วเป็นที่ยอมรับตามหลักศาสนาอิสลาม แต่การต่อสู้และเรียกร้องด้วยเงื่อนไขของการเชิดชูความเป็นเชื้อชาติ นิยม นั้น เป็นสิ่งที่ขัดต่อหลักการอิสลาม เพราะลัทธิชาตินิยม นั้น เป็นแนวคิดที่พยายามจะสร้างความแตกแยกให้เกิดขึ้นในสังคมโลก หรืออีกนัยหนึ่ง คือความเข้าใจรักใคร่ที่มีต่อเชื้อชาติจนเกินเลย และกลับกลายมาเป็นความศรัทธาซึ่งกันและกันเข้าใจผิด

การนิยาส

ความหมายของการนิยาส มี ๒ ด้าน คือ

▪ **ด้านภาษา** : นิยาส เป็นภาษาอาหรับ มาจากคำว่า “นิยาส” หมายถึง การทำอย่างยากลำบาก, การปฏิบัติอย่างเต็มที่ด้วยความเหนื่อยล้า หรือมาจากคำว่า “ญุฮุดุน” หมายถึง ความพยายามอย่างจริงจัง, ดิ้นรนต่อสู้

▪ **ด้านวิชาการ** : นิยาส หมายถึงการใช้ความพยายามเพื่อบรรลุถึงความดีและป้องกันความชั่ว ตามพจนานุกรมอาหรับ-ไทย ได้แปลไว้ ๒ ความหมาย คือ การพลีและการต่อสู้ เป็นคำที่บ่งบอกถึงจิตสำนึก อันสะท้อนถึงสัญญาตญาณแห่งการรักษาและปกป้องชีวิตมนุษย์และสัตว์โลกทั้งปวง

เงื่อนไขของการนิยาสตามหลักอิสลาม : การนิยาส ที่หมายถึงการต่อสู้และการทำสงครามจะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไข ดังนี้

- ถูกกดขี่และถูกข่มขู่อย่างอยุติธรรม
- ถูกลิดรอนสิทธิด้านศาสนา
- จะต้องนิยาสเพื่อนำสิทธิข้างต้นกลับคืน
- อยู่ภายใต้จริยธรรมในการทำสงคราม

จริยธรรมในการทำสงครามญิฮาด

- ต่อสู้กับบรรดาผู้เป็นศัตรู แต่อย่าเริ่มการเป็นศัตรูก่อน
- ไม่ทำลายศพ
- ไม่ฆ่าเด็ก คนแก่ ผู้หญิง หรือบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ทำสัญญาสงบศึก (ผู้ยอมจำนน)
- ไม่ทำลายต้นไม้ ไร่นา ปศุสัตว์
- ให้ความเมตตาและเอาใจใส่ หรือบริการทางการแพทย์และพยาบาลแก่เชลยศึก

ประเภทของญิฮาด

- **ญิฮาดโดยหัวใจ** การต่อสู้กับตนหาคะในตัวเอง หรือการทำจิตใจของตนเองให้บริสุทธิ์ผุดผ่อง
- **ญิฮาดโดยลิ้น** การชักชวนคนให้หันมายอมรับแนวทางที่ถูกต้อง และหลีกเลี่ยงจากการกระทำชั่ว
- **ญิฮาดโดยมือ** การสนับสนุนความถูกต้อง และแก้ไขสิ่งที่ไม่ดี โดยใช้กำลังทางร่างกาย
- **ญิฮาดโดยอาวุธ** สงครามเป็นวิธีการสุดท้าย ในการตัดสินข้อพิพาทระหว่างมนุษย์ เพื่อตอบโต้การกดขี่

กฎพื้นฐานของสงครามในศาสนาอิสลาม

- จะต้องเข้มแข็ง เพื่อให้ศัตรูเกรงกลัว
จะได้ไม่ถูกศัตรูโจมตีรุกราน
- จะต้องไม่เริ่มความเป็นปฏิปักษ์ก่อน
ให้ทำทุกอย่างเพื่อสันติภาพให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้
- ต่อสู้กับบรรดาผู้ที่ต่อสู้ ไม่มีการลงโทษต่อผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสงคราม
- ยุติความเป็นปรปักษ์ทันที เมื่ออีกฝ่ายโน้มเอียงสู่สันติภาพ
- ปฏิบัติตามสนธิสัญญาและข้อตกลง ตราบเท่าที่อีกฝ่ายปฏิบัติตามสนธิสัญญาหรือข้อตกลง

แนวทางแก้ไขปัญหาการใช้เงื่อนไขทางศาสนาอ้างอิงในการเคลื่อนไหวต่อสู้ของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงที่เคยมีการดำเนินการ

ภาครัฐ โดยคณะกรรมการวิสามัญเพื่อสอบสวนและศึกษาสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ร่วมกับสำนักจุฬาราชมนตรี กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ และศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ เคยจัดการประชุม สัมมนาคณะผู้รู้ศาสนาอิสลามในประเทศไทย ณ โรงแรมพินนาเคิล วิลล์ใหม่ จังหวัดสตูล เมื่อวันที่ ๒๕-๒๖ มีนาคม ๒๕๕๐ เพื่อร่วมกันพิจารณาวินิจฉัยประเด็นปัญหาต่างๆทางศาสนา และเพื่อเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลามแก่ประชาชนทั่วไป และคาดหวังว่าจะได้รับข้อสรุปที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาคความไม่สงบใน

จังหวัดชายแดนภาคใต้ และมีการพิมพ์เป็นเอกสารข้อสรุปเป็นรูปเล่มทั้งฉบับภาษาไทย และมลายู แจกจ่ายให้กับประชาชน ผู้นำท้องถิ่น และผู้นำศาสนาในพื้นที่ นับว่าได้ผลระดับหนึ่ง แต่ควรทำต่อเนื่องให้มากกว่าที่เป็นอยู่ สามารถสรุปผลการประชุมคณะผู้รู้และผู้นำศาสนาอิสลามได้ ๑๐ ประการ ดังนี้

๑. ในยามที่สังคมเกิดวิกฤต ผู้นำ และผู้รู้ศาสนาอิสลาม ต้องมีความกล้าหาญในทางจริยธรรม ในการชี้นำสังคมไปในทางที่ถูกต้อง ทั้งนี้ โดยรัฐให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้นำและผู้รู้ทางศาสนา มีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาของสังคมมุสลิม และประเทศชาติโดยรวม
๒. หลักคำสอนของศาสนาอิสลาม ยอมรับความแตกต่างและความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม ตลอดจนความหลากหลายทางชาติพันธุ์ การกระทำหรือคำกล่าวใดๆ ที่แสดงให้เห็นว่าศาสนาอิสลามมีความเกลียดชังรังเกียจศาสนิกในศาสนาและชาติพันธุ์อื่นๆ ไม่ใช่หลักคำสอนของอิสลาม
๓. อิสลามมีหลักคำสอนเรื่องญิฮาดชัดเจน และการญิฮาดมิได้หมายถึงการทำลายชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนผู้บริสุทธิ์ ไม่ว่าบุคคลเหล่านั้นจะนับถือศาสนาใด การอ้างคำสอนเรื่องญิฮาดเพื่อนำมาทำลายชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนผู้บริสุทธิ์ เป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม

๔. การเรียกว่าญิฮาดใช่หรือไม่ จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า ถูกกดขี่และขับไล่อย่างอยุติธรรม ถูกลิดรอนด้านศาสนา และจะต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ทางจริยธรรมในการทำ สงครามญิฮาด เพราะฉะนั้นการก่อความรุนแรงต่อประ- ชาชนผู้บริสุทธิ์ ย่อมไม่ถือเป็นการญิฮาด หนึ่งรัฐจะต้อง ไม่สร้างเงื่อนไขใดๆ อันจะนำไปสู่การอ้างความชอบธรรม ของผู้ไม่หวังดีในการกระทำ
๕. การวินิจฉัยว่า บุคคลจะเป็นชะฮีด (ผู้ที่เสียชีวิตจากการ ต่อสู้ในการปกป้องศาสนาอิสลาม) หรือไม่ จะต้องขึ้นอยู่ กับเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ของการทำญิฮาด แต่หากการ เสียชีวิตที่นอกเหนือเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ดังกล่าว ย่อม ไม่ถือเป็นชะฮีดตามบทบัญญัติอิสลาม
๖. การสาบาน (ซุมเปาะห์) จะสมบูรณ์ได้นั้น จะต้องอยู่ภาย ใต้เงื่อนไขตามบทบัญญัติของอิสลาม และมีเป้าหมายใน สิ่งที่ไม่ขัดต่อหลักการของอิสลาม หากมีเป้าหมายที่ขัดแย้ง กับหลักคำสอนของอิสลามแล้ว การสาบานนั้นให้ถือเป็น โฆษะ
๗. เงินที่ได้รับจัดสรรเยียวยาให้กับครอบครัวผู้เสียชีวิต จาก เหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่ถือว่าเป็นมรดก

๘. การประกาศวันสำคัญในศาสนาอิสลาม (อีดิลฟิตรีและอีดิลอัฎฮา) ในประเทศไทย มีข้อเสนอให้จุฬาราชมนตรี ประชุมร่วมกับประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ทุกจังหวัด เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการประกาศวันสำคัญ ของศาสนาอิสลามให้เป็นเอกภาพ
๙. การผ่าตัดและการขูดศพ เพื่อชันสูตรหาข้อเท็จจริงแห่ง สาเหตุการตาย เพื่อหาความเป็นธรรมให้กับผู้เสียชีวิต และ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม สามารถกระทำได้ ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้คำวินิจฉัยของผู้รู้ ทางศาสนา และได้รับการอนุญาตจากญาติของผู้เสียชีวิต หนึ่งในกรณีศพนิรนาม การดำเนินการให้อยู่ในดุลยพินิจ ของสำนักจุฬาราชมนตรี
๑๐. คำวินิจฉัยของอดีตจุฬาราชมนตรี (นายประเสริฐ มะหะหมัด) เกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติตามหลักศาสนาของมุสลิม กับทางราชการ (ผนวก ข) ยังไม่ได้รับการเผยแพร่สู่หน่วย งานราชการ สาธารณชน และนำสู่การปฏิบัติอย่างทั่วถึง รัฐจะต้องกำหนดเป็นนโยบายสำคัญเร่งด่วนในการแก้ไข ปัญหาดังกล่าว

๒.๑.๒ สภาพของปัญหา

ในห้วงเวลาที่ผ่านมา ศาสนิกชนของทุกศาสนาในพื้นที่ อยู่ร่วมกันอย่างสันติในบริบททางพหุสังคม และวัฒนธรรมที่หลากหลายมาเป็นเวลาช้านาน แต่กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงได้นำหลักศาสนามาบิดเบือน และพยายามแทรกแซงสถานศึกษา ศาสนสถาน เพื่อเป็นจุดยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน

ศาสนาจึงถูกนำมาเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ในทุกระดับ โดยอ้างการอุปฮาด (ทางสังคม ทางการศึกษา ทางเศรษฐกิจ ทางการเมือง) อีกทั้ง อุลามา (ผู้นำศาสนา) ก็ไม่กล้าแสดงบทบาทตามหน้าที่ ทำให้ชาวมุสลิมขาดแกนนำในการให้ความรู้ที่ถูกต้อง ทำให้กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงสามารถดำเนินการได้อย่างมีเอกภาพ

๒.๒ ประเด็นที่ใช้เป็นเงื่อนไขและสมควรทำความเข้าใจ

ได้แก่

๒.๒.๑ ประเด็นหลักที่ใช้เป็นเงื่อนไข

- ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่สูงส่ง จะไม่ยอมอยู่ภายใต้ศาสนาใดๆ
- สมาชิกของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง นอกจากความเชื่อมั่นศรัทธาต่อคัมภีร์อัลกุรอานแล้ว ต้องยึดมั่นและเคร่งครัดในบัญญัติ ๑๐ ประการด้วย ซึ่งได้แก่
 ๑. เชื่อฟัง และปฏิบัติตามคำสั่งของหัวหน้าอย่างเคร่งครัด
 ๒. ละเว้นจากอบายมุขทั้งปวง

๓. ปฏิบัติศาสนกิจเพื่อพระเจ้า
๔. เสียสละชีวิตและทรัพย์สินเพื่อองค์กร
๕. ยึดมั่นในคำสัญญา
๖. ต้องรู้จักเตือนตนเอง และสมาชิก
๗. ห้ามกระทำให้เกิดความเสื่อมเสียแก่องค์กร
๘. ปฏิบัติงานเต็มความสามารถ
๙. ไม่เปิดเผยความลับแก่ฝ่ายตรงข้าม
๑๐. ต้องเข้าประชุมฟังคำสั่งการตามระยะเวลา

- จากประเด็นหลักด้านประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ ซึ่งได้บิดเบือนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ปัตตานีว่า ในอดีตเคยเป็นรัฐอิสลาม และถูกชาวสยามรุกรานยึดครอง จึงมีการบิดเบือนหลักการทางศาสนาอิสลามว่า รัฐปัตตานีเป็น ดารุลฮัรบี (แดนสงคราม) ที่ชาวมุสลิมทุกคนในประเทศ (ชาวมลายูปัตตานี) ต้องทำญิฮาด ถือว่าเป็น ฟิรดูอีน (ศาสนบัญญัติภาคบังคับ) หรือ วายิบ (สิ่งที่จำเป็นต้องปฏิบัติ หากละเลยถือว่าบาป)
- ผลจากการประกาศที่บิดเบือนว่า รัฐปัตตานีเป็นดาร์ุลฮัรบี (แดนสงคราม) ชาวมุสลิมที่สนับสนุนช่วยเหลือฝ่ายรัฐ เช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ, ผู้นำท้องถิ่น, ผู้นำศาสนา, ประชาชนทั่วไป จะถูกถือว่าเป็น มุนาฟิก (คนทรยศ) และอนุมัติให้สังหารได้

- ผลจากการประกาศที่บิดเบือนว่า รัฐปัตตานี เป็น ดารุลฮัรบ์ (แดนสงคราม) คนที่ไม่ใช่มุสลิม ซึ่งหมายถึง คนไทยพุทธ ไม่ว่าจะเป็น เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือประชาชนทั่วไป ซึ่งต่อต้าน หรือไม่ยอมจำนนต่อองค์กร (ไม่ยอมออกจากพื้นที่) จะถูก ถือว่าเป็น กาเฟร์ ฮัรบ์ (คนต่างศาสนาที่เป็นศัตรูคู่สงคราม) อนุมัติให้สังหารได้ รวมทั้งให้ยึดทรัพย์สินไว้เป็นสินสงคราม
- ผลจากการประกาศที่บิดเบือนว่า รัฐปัตตานี เป็น ดารุลฮัรบ์ (แดนสงคราม) คนที่ไม่ใช่มุสลิม ซึ่งหมายถึง คนไทยพุทธ หรือคนไทยเชื้อสายจีน (ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการ) ที่ ยอมจำนนถือเป็น กาเฟร์ ซิมมี หมายถึง คนต่างศาสนา ที่ยอมอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐอิสลาม จะต้องจ่ายภาษี เป็นค่าคุ้มครอง เพื่อรับประกันความปลอดภัยในชีวิตและ ทรัพย์สิน
- ผลจากการประกาศที่บิดเบือนว่า รัฐปัตตานี เป็น ดารุลฮัรบ์ (แดนสงคราม) สมาชิกขององค์กรที่เสียชีวิต อันเนื่องมาจากการต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ถือว่าเป็นการตายแบบ “ชะฮีด” ไม่ต้องอาบน้ำศพ เป็นอุบายที่ต้องการโน้มน้าวให้สมาชิกของ องค์กรยอมพลีชีพและทรัพย์สิน โดยอ้างว่าผู้ที่ตายแบบชะฮีด จะได้ขึ้นสวรรค์ทันที โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการไต่สวน ความดีความชั่วจากพระเจ้า

๒.๒.๒ สิ่งที่เหมาะสมควรเสริมสร้างความเข้าใจ

นอกจากการเสริมสร้างความเข้าใจตามประเด็นหลัก ที่ถูกนำมาใช้เป็นเงื่อนไขแล้ว อาจนำข้อเท็จจริงบางเรื่อง มาทำความเข้าใจในประเด็นปลีกย่อยได้ ตัวอย่างเช่น

การบิดเบือนประวัติศาสตร์ที่เกินจริงว่า รัฐบาลตานีในอดีต เป็นรัฐอิสลาม ซึ่งความเป็นจริงแล้ว รัฐบาลตานีในอดีตไม่ได้ปกครองด้วยกฎหมายอิสลาม แต่ยึดถือหลักอื่นๆ เพียงแต่เคยมีผู้ปกครองนับถือศาสนาอิสลาม และไม่ได้เคร่งครัดในคำสอนของศาสนาอิสลาม เนื่องจากพัฒนาการของศาสนาอิสลามยังไม่แพร่หลาย ทั้งนี้เพื่อทำลายความน่าเชื่อถือของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง ที่มักใช้อ้างเงื่อนไขนี้แสดงความชอบธรรมในการต่อสู้แบบญิฮาด

การฆ่าพระ การทำร้าย และตัดศีรษะผู้บริสุทธิ์ หรือแม้กระทั่งทำลายต้นไม้ ทรัพย์สินของประชาชน ไม่อาจถือได้ว่าเป็นเหตุผล หรือข้ออ้างที่จะนำมาใช้ในการกระทำ เนื่องจากเป็นสิ่งที่ต้องห้ามอย่างสิ้นเชิงในหลักการของศาสนาอิสลาม

การเรียกร้องและสถาปนาความเป็นธรรมจากผู้อื่น ผู้ก่อเหตุรุนแรงต้องมีจริยธรรมในการตอบโต้ เมื่อไม่ชอบถูกละเมิดสิทธิแล้วทำไมจึงชอบละเมิดสิทธิผู้อื่น โดยเฉพาะผู้บริสุทธิ์ ถือว่าผิดหลักการญิฮาดอย่างสิ้นเชิง

การที่มุสลิมอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลที่ไม่ใช่มุสลิมนั้น มิได้ต้องห้ามตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลามแต่ประการใด ซึ่งมีได้เป็นแต่เพียงเฉพาะศาสนาอิสลามเท่านั้น ศาสนาอื่นก็เช่นเดียวกัน แต่ถ้ารัฐ

หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความยุติธรรม กตชีลิตรอนลิทธิทางศาสนา ก็
เป็นสิทธิที่เขาเหล่านั้นจะลุกขึ้นต่อสู้กับความอยุติธรรมและการกดขี่
มุสลิมสามารถที่จะอยู่ที่ใดก็ได้ ถ้าที่นั้นมีผู้ปกครองที่มีคุณธรรม

การต่อสู้และเรียกร้องด้วยเงื่อนไขของลัทธิเชิดชูเชื้อชาตินิยม
นั้น เป็นสิ่งที่ขัดต่อหลักการอิสลาม เพราะลัทธิเชื้อชาตินิยมนั้น เป็น
แนวคิดที่พยายามจะสร้างความแตกแยก ให้เกิดขึ้นในสังคมโลก หรือ
อีกนัยหนึ่ง คือความเข้าใจรักใคร่ที่มีต่อเชื้อชาติจนเกินเลย จนกลับ
กลายมาเป็นความศรัทธา ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเศร้าใจอย่างมาก

ศาสนาอิสลามมีหลักคำสอนเรื่องญิฮาดชัดเจน และการ
ญิฮาดก็ได้หมายถึง การทำลายชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน
ผู้บริสุทธิ ไม่ว่าบุคคลเหล่านั้นจะนับถือศาสนาใด การอ้างคำสอนเรื่อง
ญิฮาดเพื่อนำมาทำลายชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนผู้บริสุทธิ เป็นการ
กระทำที่ไม่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม การญิฮาดที่ถูกต้องนั้น ต้อง
มีเงื่อนไขที่สมบูรณ์ เจตนาดี และวิธีการถูกต้อง หากมีเพียงเงื่อนไข
สมบูรณ์ เจตนาดี แต่ไม่คำนึงวิธีการว่าจะถูกต้องหรือไม่ เช่นนี้จะไม่
เรียกว่า ญิฮาด แต่จะกลับกลายเป็นการก่อการร้ายแทนที่

การวินิจฉัยว่าบุคคลจะเป็นชะฮีด (ผู้ที่เสียชีวิตจากการต่อสู้ใน
การปกป้องศาสนาอิสลาม) หรือไม่ จะต้องขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและหลัก
เกณฑ์ของการทำญิฮาด แต่หากการเสียชีวิตที่นอกเหนือเงื่อนไขและหลัก
เกณฑ์ดังกล่าว ย่อมไม่ถือเป็นชะฮีดตามบทบัญญัติอิสลาม

การสาบาน (ซุมเปาะห์) จะสมบูรณ์ได้นั้น จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขตามบทบัญญัติของอิสลาม และมีเป้าหมายในสิ่งที่ไม่ขัดต่อหลักการของอิสลาม แต่หากมีเป้าหมายที่ขัดแย้งกับหลักคำสอนของอิสลามแล้ว การสาบานนั้นให้ถือเป็นโมฆะ

ถ้าคิดว่า พระเจ้าองค์อัลเลาะห์เป็นผู้กำหนดทุกอย่าง ทำไมถึงไม่คิดว่าสงครามในอดีต ก็เป็นพระประสงค์ของพระผู้เป็นเจ้า ที่พอดำเนินเกิดขึ้นเสร็จ ก็ทำให้พี่น้องชาวมุสลิมที่เมื่อก่อนเผยแพร่อยู่เฉพาะในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้มีโอกาสไปเผยแพร่ศาสนาอิสลามทั่วไปทั้งในกรุงเทพฯ และปริมณฑล ตลอดจนภูมิภาคอื่นๆทั่วประเทศ เป็นการเผยแพร่ออกไป

๓. วิธีการ/มาตรการต่างๆ

ในการเสริมสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนนั้น ศาสนาเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน และต้องการผู้ที่มีความรู้อย่างแท้จริงในการดำเนินการ ดังนั้น เจ้าหน้าที่จึงควรเป็นเพียงผู้ประสานงาน และให้การสนับสนุน โดยให้ผู้นำ ผู้รู้ทางศาสนาของชุมชนดำเนินการ อย่างไรก็ตาม มีสิ่งที่จะต้องนำประกอบการพิจารณา หรือสมควรดำเนินการเพิ่มเติมด้วย เช่น

- ๓.๑ เจ้าหน้าที่ต้องศึกษาข้อมูลด้านประชากรในพื้นที่รับผิดชอบ เช่น เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา บุคคลที่ประชาชนให้การยอมรับนับถือ เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาวางแผนเสริมสร้างความเข้าใจให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย

๓.๒ เจ้าหน้าที่ต้องศึกษาความรู้เกี่ยวกับศาสนา โดยเฉพาะ ศาสนาอิสลาม ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่นับถือ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่ลบล้าง หรือผิดต่อหลักศาสนา หรือ ทำให้ประชาชนอีตอต่อการกระทำดังกล่าว อันจะช่วยให้ การเสริมสร้างความเข้าใจเป็นไปได้โดยง่ายยิ่งขึ้น

๓.๓ เจ้าหน้าที่ต้องดูแล ช่วยเหลือ คຸ້ມครอง อุลามา (ผู้นำ ศาสนา) เพื่อให้สามารถกล้าแสดงบทบาทตามหน้าที่ได้ อย่างเต็มที่ ตลอดจนการจัดตั้งกลุ่มอุลามา (ผู้นำศาสนา) อย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม เพื่อให้การใช้ประโยชน์ จากผู้นำหรือผู้รู้ทางศาสนาเหล่านี้ เกิดศักยภาพอย่างเต็มที่

๓.๔ เจ้าหน้าที่ต้องไม่อธิบายในสิ่งที่ไม่รู้ หรือยังคลุมเครือ

๓.๕ จัดการอบรมให้ความรู้ทางด้านศาสนา โดยใช้วิทยากรที่ เป็นผู้รู้ทางศาสนา ซึ่งเป็นที่ยอมรับร่วมกันโดยทั่วไปใน ชุมชน ให้กับเจ้าหน้าที่และประชาชนอย่างสม่ำเสมอ

- ๓.๖ ผลักดันในระดับนโยบาย เพื่อนำบทบาท และข้อได้เปรียบ
ที่มีขององค์กร OIC มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการขับเคลื่อน เช่น การให้ OIC ชี้นำในเรื่องต่างๆ ที่ถูกต้องทาง
ศาสนา เช่น การทำญิฮาดที่ถูกต้อง เนื่องจากจะมีน้ำหนัก
ของความน่าเชื่อถือสูง
- ๓.๗ ใช้ประโยชน์จากผู้นำชุมชนและผู้นำตามธรรมชาติในชุมชน
ให้เป็น โดยเฉพาะในการแจ้งข่าวสารที่ถูกต้องตามหลักการ
ทางศาสนาให้กับคนในชุมชน เนื่องจากประชาชนในจังหวัด
ชายแดนภาคใต้จะให้ความเชื่อถือกับผู้นำของตนเป็นอย่างมาก
- ๓.๘ พิจารณาบรรจุสตาฟที่สอนตามโรงเรียนปอเนาะที่มีคุณวุฒิ
ปริญญา บรรจุเข้ารับราชการเป็นผู้สอนทางศาสนา ซึ่งจะ
สร้างเกียรติยศและความภาคภูมิใจ ให้กับบุคคลเหล่านี้
เป็นอย่างมาก และบุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้ช่วยเหลือภาครัฐ
ด้วยความเต็มใจเอง
- ๓.๙ คำวินิจฉัยของอดีตจุฬาราชมนตรี (นายประเสริฐ มะหะ-
หมัด) เกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติตามหลักศาสนาของมุสลิม
กับทางราชการ ยังไม่ได้รับการเผยแพร่สู่หน่วยงานราชการ
สาธารณสุข และนำสู่การปฏิบัติอย่างทั่วถึงนั้น รัฐจะต้อง
กำหนดเป็นนโยบายสำคัญเร่งด่วนในการดำเนินการตามคำ
วินิจฉัยดังกล่าว เพื่อให้บังเกิดผลในการแก้ไขปัญหาอย่าง
จริงจัง

๑. กล่าวนำ

วัฒนธรรม หมายถึง วิธีในการดำเนินชีวิต (Way of life) หรือกล่าวได้ว่า เป็นรูปแบบแห่งพฤติกรรม (Behavior Patterns) ของมนุษย์ อันเป็นมรดกทางสังคมที่มนุษย์ได้รับการถ่ายทอดสืบต่อกันมา ทั้งนี้รวมทั้งผลงานต่างๆ ที่มนุษย์ได้สร้างขึ้น ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม

วัฒนธรรมมีองค์ประกอบ ดังนี้

- **องค์มติ** (Concept) หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ความศรัทธา ความเข้าใจ อุดมการณ์ เช่น ความคิดหรืออุดมการณ์

ทางการเมือง เศรษฐกิจ ความเข้าใจเรื่องมนุษย์ ความเชื่อเรื่องผี มากในวัฒนธรรม เพราะจะเป็นตัวไปกำหนดพฤติกรรมหรือวิถีชีวิตของมนุษย์

- **องค์การ (Organization)** หมายถึง กลุ่มที่มีการจัดตั้งขึ้น โดยมีกฎระเบียบแบบแผน ซึ่งจะเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ตาม เช่น กลุ่ม ชมรม สมาคม ฯลฯ องค์การที่เล็กที่สุดได้แก่ ครอบครัว
- **องค์พิธีกรรม (Usages)** หมายถึง ขนบธรรมเนียมประเพณี ที่แสดงออกมาในรูปแบบต่างๆหรือก็คือพฤติกรรมต่างๆ เช่น การทำความเคารพ พิธีการเกี่ยวกับการเกิด การแต่งงาน การตาย เป็นต้น
- **องค์วัตถุ (Instrumental and Symbolic Objects)** หมายถึง สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น มีรูปร่างที่สามารถจับต้องได้ เรียกว่า วัฒนธรรมทางวัตถุ เช่น รถยนต์ คอมพิวเตอร์ ฯลฯ และสิ่งที่ไม่มรูปร่าง เช่น ภาษา ตัวเลข ศาสนา ศิลปะ เป็นต้น

เช่นเดียวกับองค์ความรู้ด้านศาสนา วิถีชีวิตวัฒนธรรมส่วนใหญ่ของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งนับถือศาสนาอิสลาม จะมีลักษณะของวัฒนธรรมอิสลาม ซึ่งจะนำเสนอโดยสรุปพอสังเขปดังนี้

๒. เนื้อหา

๒.๑ ข้อเท็จจริง

๒.๑.๑ ภูมิหลัง

อิสลามได้วางแนวทางปฏิบัติแก่มุสลิมไว้ตั้งแต่เกิดจนตาย ตื่นจนหลับ ซึ่งแนวทางปฏิบัตินี้ มาจากบัญญัติของพระผู้เป็นเจ้า คือ คัมภีร์อัลกุรอาน และจริยวัตรของท่านศาสดา มุฮัมหมัด (คือลา) ดังนั้นวัฒนธรรมในช่วงชีวิตของมุสลิมทั่วโลก จึงอยู่บนครรลองของคัมภีร์อัลกุรอานและหะดีษ

การเกิด

เริ่มแรกคลอด หลังจากทำความสะอาดเด็กแล้ว บิดาหรือผู้มีความรู้ทางศาสนาจะกล่าว อะซาน (กรอกที่หูข้างซ้าย) แก่เด็กเป็นภาษาอาหรับ มีข้อความว่า

- องค์อัลลอฮ์ผู้ทรงยิ่งใหญ่ องค์อัลลอฮ์ผู้ทรงยิ่งใหญ่
- ข้าขอปฏิญาณว่า ไม่มีพระผู้เป็นเจ้าอื่นใดนอกจากพระองค์อัลลอฮ์
- ข้าขอปฏิญาณว่า นบีมุฮัมหมัดเป็นทูตของพระองค์
- จงมาละหมาด (กราบไหว้พระผู้เป็นเจ้า) เกิด
- จงมาสู่ความมีชัยเกิด
- การละหมาดได้เริ่มขึ้นแล้ว
- องค์อัลลอฮ์ผู้ทรงยิ่งใหญ่
- ไม่มีพระผู้เป็นเจ้าอื่นใด นอกจากพระองค์อัลลอฮ์

การโกนผมไฟ ตั้งชื่อ และการเชือดสัตว์

ตามแนวทางของท่านนบีมุฮัมมัดที่เคยปฏิบัติไว้กับทารกเมื่ออายุได้ ๗ วัน คือ โกนผม ตั้งชื่อให้ และเชือดสัตว์เป็นพลีทาน (อากีเกาะห์)

- **การโกนผม** ตามหลักการดังกล่าว ไม่มีความจำเป็นจะต้องเชิญคนมามาก หรือจัดเลี้ยงอย่างฟุ่มเฟือย ให้จัดตามกำลังความสามารถฐานะทางเศรษฐกิจ และอยู่ในแนวทางของอิสลาม บางรายจัดงานใหญ่โตหรูหราและมีพิธีกรรมต่างๆ เช่น แต่งตัวให้ทารกด้วยอาภรณ์อันมีค่า จัดพิธีเปิดปากทารกด้วยเครื่องคาวหวาน เป็นต้น

- **การตั้งชื่อ** จะตั้งชื่อที่เป็นมงคลให้แก่ทารกตามเชื้อชาติและภาษา และทารกนั้นจะต้องมีชื่อทางศาสนาด้วย เมื่อคัมภีร์อัลกุรอานเป็นภาษาอาหรับ ชื่อทางศาสนาจึงเป็นภาษาอาหรับด้วย โดยมากนิยมนำชื่อศาสนา สาวก บุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์อิสลาม ตามคุณลักษณะของพระเจ้ามาตั้งเป็นชื่อ เช่น มุฮัมมัด อุสมาน ฮูเซน अबดุลลอฮ์ เป็นต้น

- **การเชือดสัตว์** (อากีเกาะห์) ในโอกาสที่ทารกได้คลอดนั้น วัตถุประสงค์ คือ เป็นการขอบคุณต่อความกรุณาของพระเจ้าที่ให้ทารกมา และขอให้พระองค์คุ้มครองรักษาทารกนี้สืบไป โดยสัตว์ที่ใช้เชือดมักจะเป็นแพะหรือแกะ ถ้าทารกเป็นชายก็จะทำอากีเกาะห์ ๒ ตัว แต่ถ้าทารกเป็นหญิงก็จะทำอากีเกาะห์เพียงตัวเดียว เนื้อของสัตว์ที่เชือดแล้วจะแบ่งเป็น ๓ ส่วน คือ ครอบครัวรับประทานเอง ๑ ส่วน แจกญาติพี่น้อง ๑ ส่วน และจัดไปบริจาคแก่คนจนอีก ๑ ส่วน ดังนั้น สำหรับคน

ที่มีฐานะพอที่จะทำอาถิเกาะห์ได้ การโกนผมในวันที่ ๗ อันเป็นวันเดียวกับอาถิเกาะห์ จึงนำเนื้อนี้มาปรุงอาหารเลี้ยงกัน พร้อมด้วยการตั้งชื่อ แต่หากบางรายไม่มีฐานะเพียงพอ การทำอาถิเกาะห์ก็ไม่เป็นการบังคับ คงทำแต่การโกนผมหรือตั้งชื่อเท่านั้น

การเข้าสู่สูติ (มาโซะยาวิ)

เมื่อเด็กชาวไทยผู้นับถือศาสนาอิสลามอายุประมาณ ๘-๑๒ ปี ผู้ปกครองจะทำพิธีเข้าสู่สูติหรือพิธีคอตันให้ ตามหลักการศาสนาอิสลาม การสูติ คือการขลิบปลายหนังอวัยวะเพศออก เพื่อให้สะดวกในการทำมาศอะฮาด ทั้งนี้เพราะมุสลิมจะต้องอาบน้ำก่อนไปละหมาด และอาบน้ำหลังจากการร่วมหลับนอนระหว่างสามีภรรยา การที่มีปัสสาวะค้างอยู่ที่อวัยวะเพศ ตามหลักการศาสนาถือว่าเป็นสิ่งสกปรก

การศึกษา

เมื่อเด็กเจริญเติบโตพอที่จะศึกษาเล่าเรียนได้ บิดา มารดา หรือ ผู้ปกครองจะเริ่มให้เด็กเรียนภาษาอาหรับและคัมภีร์อัลกุรอาน การเรียน คัมภีร์เป็นเรื่องสำคัญที่สุดของชาวมุสลิม เพราะจากการเรียนนี้เอง จะ ทำให้เด็กอ่านคัมภีร์ได้ถูกต้อง และนำข้อความไปใช้ในการประกอบ ศาสนกิจประจำวัน เช่น การละหมาด และอื่นๆได้ ผู้ปกครองซึ่งสนใจส่ง บุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนตั้งแต่ยังเด็ก คือ ตั้งแต่อายุ ๗-๘ ขวบ ก็จะต้องให้เด็กได้เล่าเรียนคัมภีร์อัลกุรอานควบคู่ไปกับการศึกษาวิชา สามัญตามหลักสูตรของรัฐด้วย

ตอนคำๆ หากผ่านไปทางหมู่บ้านมุสลิม จะได้ยินเสียงของ ผู้ปกครองสอนคัมภีร์อัลกุรอานให้ลูกหลานในครอบครัว หรือครูสอนให้ ลูกศิษย์ตามมัสยิด หลังจากละหมาดตอนค่ำ คือประมาณ ๑๙.๐๐ จะ สอนคัมภีร์อัลกุรอาน บางครั้งก็สอนอ่านอย่างเดียว หรือสอนคัดเขียน หนังสืออาหรับประกอบไปด้วย เพื่อให้จำได้แม่นยำ ครอบครัวที่อยู่กับ ลูกหลานเช่นนี้ ก็จะเป็นการช่วยจัดปัญหาสังคม โดยให้เด็กใช้เวลา ว่างให้เป็นประโยชน์ และมีการอบรมมารยาทควบคู่กันไปด้วย มัสยิด ที่มีการสอนเช่นนี้ ก็จะเป็นที่รวมให้เด็กฝึกฝนตนให้เป็นคนดี อยู่ใน แนวทางของศาสนาตั้งแต่เด็ก ๆ อีกด้วย

เมื่อเด็กอ่านคัมภีร์อัลกุรอาน จบ ๓๐ ตอนแล้ว สามารถอ่าน ได้ด้วยตนเองทั้งเล่ม ก็จะมีการเลี้ยงฉลองในการเรียนสำเร็จ เพื่อเป็น กำลังใจแก่เด็ก มีการแสดงความยินดีต่อกันภายในครอบครัว เรียกว่า **“พิธีตัมมัดกูราน”** ซึ่งพิธีตัมมัดนี้ เป็นเรื่องของประเพณีที่ไม่มี ปรากฏเป็นบัญญัติ หรือคำสั่งให้กระทำ ทั้งในอัลกุรอานและจริยวัตรของ ศาสนาแต่อย่างใด ดังนั้น ผู้ที่จบคัมภีร์แล้วไม่จัดพิธีนี้ก็ไม่มีความผิดแต่ อย่างไม่

การสมรส

ตามกฎอิสลามนั้น การสมรส หมายถึง ชายและหญิงได้ผูกมัดสัมพันธ์ เพื่ออยู่ร่วมกันเป็นสามีภรรยาโดยถูกต้องตามพิธีนิกะห์ (พิธีสมรสตามหลักการศาสนาของอิสลาม) ซึ่งอิสลามเป็นระบอบที่ส่งเสริมให้มีการสมรส เพื่อเป็นการสืบเผ่าพันธุ์ของมนุษยชาติ ซึ่งการนิกะห์นั้นประกอบไปด้วย

- ผู้ปกครองซึ่งเรียกว่า “วลี”
- ผู้ทำพิธีนิกะห์ เป็นผู้ที่มีความรู้เป็นผู้ทำพิธีนิกะห์ เช่น อิหม่ามของมัสยิดนั้นๆ
- เจ้าสาว
- พยาน ๒ คน เป็นชายมุสลิมที่มีจิตใจไม่พินเพื่อน หูไม่หนวก ตาไม่บอดทั้งสองข้าง เป็นผู้มีการยาทและอาชีพที่ดีงาม และไม่อยู่ในฐานะนวลี
- ผู้อบรมหรืออ่านคฎะฮ์นิกะห์ (ซึ่งอาจเป็นคนเดียวกับผู้ทำพิธี)
- มะฮัร สิ่งของหรือเงินที่จะให้แก่เจ้าสาว

การทักทายและการทำความเคารพ

เมื่อมุสลิมพบกันหรือจะจากกัน จะกล่าวสละมหรือทักทายแก่กัน คือ “อัสลามมูอะลัยกุมวะเราะห์มะดุลลอฮอวะบะเราะห์กาดียู” ขอความสันติสุข ความเมตตาปราณี และความเป็นสิริมงคลจากพระองค์อัลลอฮฺ จงมีแต่ท่าน

อนึ่ง ในการให้และรับสละมนี้ บางทีก็กล่าวและรับคำสั้นๆว่า “วะอะลัยกุมุสละม” แต่ผู้รับสละมควรรับด้วยประโยคที่ยาวกว่าผู้ที่ให้สละม

ชาวไทยมุสลิมจะให้การสัมผัสมือทั้งสองด้วยกันระหว่างหญิงต่อหญิง หรือชายต่อชาย ส่วนระหว่างชายหญิงห้ามสัมผัสมือกัน ทั้งนี้เป็นไปตามคำสอนของศาสนาอิสลาม ที่ห้ามหญิงและชายที่ไม่ได้แต่งงานกัน ญูหนือต้องตัวซึ่งกันและกัน อย่างไรก็ตามวิธีการทักทายและการแสดงความเคารพกับคนไทยในศาสนาอื่น จะให้การไหว้ตามประเพณีไทยก็ได้ ส่วนการกราบลงกับพื้นนั้นบทบัญญัติศาสนาห้ามมิให้กระทำโดยเด็ดขาด เพราะการกราบนั้นใช้ปฏิบัติเฉพาะกับพระเจ้าเท่านั้น

การแต่งกาย

อิสลามเป็นระบบที่กล่าวถึงการแต่งกายของมุสลิมไว้ แต่ก็มีได้ระบุว่า คนที่จะเป็นมุสลิมได้ต้องนุ่งโสร่ง ใส่หมวกขาว ดำ แดง ฯลฯ โปกผ้าที่ศีรษะ (สละบัน) ฯลฯ โองการของพระองค์อัลลอฮ์ (ซุบห์) ที่ได้ทรงบัญญัติไว้ในคัมภีร์อัลกุรอานเกี่ยวกับการแต่งกายคือ “ลูกของอาดัมเอ๋ย แน่หนอนเราได้ประทานลงมาแก่ผู้เจ้า ซึ่งอาภรณ์เพื่อปกปิดสิ่งพึงละอายของสุเจ้าและเป็นเครื่องประดับ แต่อาภรณ์แห่งการสำรวมตนจากความเคารพชั่วที่ดียิ่งนั้นคือ (หนึ่ง) จากโองการทั้งหลายของอัลลอฮ์ เพื่อพวกเขาจะได้รำลึกและสำรวมตน”

▪ การแต่งกายของชาย

ชายมุสลิมต้องแต่งกายให้สะอาด และสุภาพ ต้องปกปิดส่วนที่อยู่ระหว่างสะดือ และหัวเข่า ส่วนรูปแบบของเสื้อผ้าจะอยู่ในรูปแบบใดก็ได้ เช่น กางเกง โสร่ง อิสลามมิได้จำกัดว่าเป็นมุสลิมต้องนุ่งโสร่ง และการเหมาเอาว่าคนนุ่งโสร่งจะต้องเป็นมุสลิมเสมอไป ก็เป็นความเข้าใจที่ผิดเช่นกัน สิ่งที่อิสลามจำกัดแก่ชายคือ การแต่งกายโดยผิดเพศ เสื้อผ้าที่เป็นผ้าไหม หรือเครื่องประดับที่ทำด้วยทอง

▪ **การแต่งกายของหญิง** หญิงมุสลิม (มุสลิมะห์) ต้องแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่มีดซิด จะแต่งกายตามสมัยนิยมหรือแฟชั่นที่ขัดต่อศาสนบัญญัติไม่ได้

อาหารและเครื่องดื่ม

การรับประทานอาหารและเครื่องดื่ม เป็นลักษณะอย่างหนึ่งที่ทำให้มุสลิมแตกต่างจากประชาชาติอื่นๆ ทั้งนี้สัตว์ที่ต้องห้ามสำหรับมุสลิม ได้แก่

- สัตว์ที่ตายโดยตายเอง ถูกรัดคอ และถูกตีตาย พลัดตกจากที่สูง ชนกันตาย ถูกสัตว์ป่าจับกิน
- เลือดทุกชนิด เพราะอาจมีเชื้อโรคได้ เพราะแพทย์สามารถตรวจโรคได้จากเลือด
- สุกร
- สัตว์ที่ถูกฆ่าจากวัตถุประสงค์เพื่อการบรวงสรวงบูชา
- สัตว์ที่ถูกฆ่าโดยมิได้ระบุนามพระเจ้า
- สัตว์ที่มีเขี้ยวเล็บ (มีพิษ) และสัตว์เลื้อยคลานทุกชนิด

ดังนั้น การที่เข้าใจว่าอิสลามห้ามกินหมูอย่างเดียว โดยกินเนื้อไก่หรือสัตว์อื่นที่ไม่ผ่านกระบวนการเชือดที่ถูกตามหลักศาสนา (โดยมุสลิม) จึงเป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง

การดื่มซึ่งเป็นที่ต้องห้ามของมุสลิม คือสิ่งที่ทำให้มีเมามาทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นมากหรือน้อยก็ตาม ฉะนั้น สุรา เบียร์ น้ำผลไม้ที่เจอบรัณดี อาหารที่เจือด้วยของเหล่านี้ เป็นที่ต้องห้ามของมุสลิมชาย-หญิงทุกคนในทุกโอกาสและทุกฤดูกาล ดังนั้นมุสลิมต้องไม่มีเหตุผลข้ออ้างหรือข้อแม้ว่าดื่มเพื่อสังคม ดื่มเพื่อเจริญอาหาร หรือจะหยุดดื่มเฉพาะเดือนที่ถือบวช เป็นต้น ความเป็นมุสลิมของผู้ศรัทธาจะต้องมีอยู่ตลอดเวลาทุกโอกาสหรือสถานที่

การเสียชีวิต

การตายภาษาอาหรับเรียกว่า ถึงอายัล หมายความว่า การกลับไปสู่เมตตาของพระองค์อัลลอฮฺ ฉะนั้นเมื่อทราบข่าวการตาย มุสลิมจะกล่าวประโยค “แท้จริงเราเป็นของอัลลอฮฺ และแท้จริงเราเป็นผู้กลับไปหาพระองค์”

การตายในทัศนะของอิสลามไม่ได้เป็นความทุกข์ การพันทุกข์ หรือการเพิ่มทุกข์ แต่อิสลามถือว่า การตาย คือการกลับไปสู่ความเมตตาของพระผู้เป็นเจ้าอัลลอฮฺ (ซุบหฺ)

เมื่อมุสลิมเสียชีวิต เป็นหน้าที่ของญาติหรือเพื่อนบ้านใกล้เคียงที่เป็นมุสลิมจะจัดการกับศพตามหลักการศาสนา ๔ ประการ คือ การอาบน้ำศพ การห่อศพ กล่าวคำอวยพรต่อศพ (ละหมาดให้แก่ศพ) และฝัง

ผู้ที่จะไปร่วมงานจะมีมากน้อยเพียงใด อยู่ที่ศพนั้นจะเป็นที่เคารพนับถือของผู้อื่นมากน้อยเพียงใด อย่างไรก็ตามมุสลิมทุกคนถือเป็นหน้าที่ของตนที่จะไปเยี่ยมและละหมาดให้ศพ และไปแสดงความเสียใจกับญาติ การเยี่ยมอาจจะนำเงินหรือเครื่องบริโภคไปทำบุญกับเจ้าภาพ ตามที่ประเพณีของคนในหมู่บ้านนั้นๆ

วันและประเพณีที่สำคัญทางศาสนาอิสลาม

วันฮารีรายอ หรือวันอีต วันตรุษทางศาสนาอิสลามในปีหนึ่งมี ๒ วัน คือ วันอีดีลฟิตรี และวันอีดีลอัฎฮา วันตรุษสองวันที่ห่างกัน ๗๐ วัน มุสลิมจะไปร่วมละหมาดในวันตรุษ ในเวลาประมาณ ๐๕.๐๐ น โดยพาครอบครัวไปด้วย หลังจากนั้นก็มี การพบปะให้พรกัน ขออภัยกัน ไปเยี่ยมผู้ใหญ่ ตลอดจนเยี่ยมสุสาน (กุโบร์) ให้ความสนุกสนาน รื่นเริงแก่เด็กๆ และทำงาน

วันอีดิลฟิตรี หรือเรียกกันในจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่า รายอ-
ปอซอ เป็นวันตรุษครั้งแรกของปี หลังจากมุสลิมถือศีลอด (ปอซอ) มา
แล้วในเดือนรอมฎอน เป็นเวลาหนึ่งเดือน ทางศาสนากำหนดให้ปฏิบัติ
ศาสนกิจตามที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นในวันตรุษ โดยก่อนประกอบพิธี
ละหมาดในวันอีดิลฟิตรี จะมีการบริจาคข้าวสาร เรียกว่า **“ซากาตฟิต-
เราะห์”** เป็นศาสนบัญญัติอย่างหนึ่งที่ปฏิบัติในวันอีดิลฟิตรี
(รายอปอซอ) พิธีนี้จะทำได้นับตั้งแต่วันเข้าเขตเดือนรอมฎอน จนถึง
ตอนเช้าก่อนพิธีละหมาด เนื่องในวันอีดิลฟิตรี ซากาตฟิตเราะห์ เป็น
ทานบังคับโดยใช้อาหารที่บริโภคเป็นประจำแต่ละประเทศ สำหรับ
ประเทศไทยคือ ข้าวสาร ๔ ทะนาน หรืออาจบริจาคทานบังคับเป็นเงิน
ก็ได้ตามอัตรา หัวหน้าครอบครัวมีหน้าที่จ่ายให้แก่บุคคลผู้อยู่ในความ
รับผิดชอบ เช่น บุตร ภรรยา คนใช้ เป็นต้น ผู้รับบริจาคข้าวสารหรือ
เงินดังกล่าวก็มี คนยากจน คนเดินทางที่ขาดทรัพย์ คนที่เข้ารับนับถือ
ศาสนาอิสลามใหม่ ๆ ที่ขาดการดูแลเอาใจใส่จากญาติ พี่น้องและอื่นๆ ที่
จัดอยู่ในบุคคล ๗ ประเภท

วันอีดิ้ลอัฎฮา (รายอฮัจยี) เป็นวันตรุษครั้งหลัง ซึ่งเป็นหัว
ระยะเวลาที่มุสลิมเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ ณ นครเมกกะฮ์ ประเทศ
ซาอุดีอาระเบีย กำลังประกอบศาสนกิจอยู่ และผ่านพ้น การพักแรมที่ทุ่ง
อารัมพะแล้ว พิธีการทางศาสนาที่ปฏิบัติในวันนี้ส่วนใหญ่เหมือนวัน
อีดิ้ลฟิตรี (รายอปอซอ) มีพิธีการที่ไม่เหมือนกันอย่างหนึ่งคือ ไม่มีการ
บริจาคทานฟิตเราะห์ (บริจาคข้าวสาร) แต่จะมีพิธีกรรมกุรบาน (การ
เชือดสัตว์เป็นพลีทาน) แทน ทั้งนี้กุรบานถูกบัญญัติไว้ในศาสนาอิสลาม
เพื่อปฏิบัติในวันอีดิ้ลอัฎฮา (รายอฮัจยี) หลังจากละหมาดเนื่องในวัน
อีดิ้ลอัฎฮาแล้ว และต่อจากนั้นอีก ๓ วัน ด้วยการฆ่าสัตว์เป็นพลีทานแก่
กลุ่มมุสลิมผู้ยากไร้ สัตว์ที่เชือดต้องมีลักษณะสวยงาม มีอวัยวะอย่าง
ครบถ้วนสมบูรณ์ คือ ไม่พิการ หรืออวัยวะไม่สมประกอบ สัตว์ที่ศาสนา
อนุญาตให้เชือด เพื่อประกอบพิธีกรรมสำหรับประเทศไทย มีดังนี้

- แพะ แกะ จำนวน ๑ ตัว ถือเป็น ๑ ส่วน

- วัว ควาย จำนวน ๑ ตัว ถือเป็น ๗ ส่วน

ผู้ที่ประกอบพิธีนี้ จะเชือดเพื่อตนเอง ๑ ส่วน อุทิศแก่ผู้อื่นก็ได้ หรือจะทำงานร่วมกับเพื่อน ญาติก็ได้ ตามจำนวนส่วนของเนื้อสัตว์

ผู้รับบริจาคพิตเราะห์ (ข้าวสาร) หรือกุรบาน (เนื้อสัตว์) เป็นทาน นั้น จะต้องเป็นมุสลิมโดยเฉพาะ เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพิธีทาง ศาสนา ส่วนการร่วมงานรื่นเริงและการเยี่ยมเยียนกันนั้น ผู้นับถือศาสนา อื่นไปร่วมด้วยก็ได้ และเป็นการแสดงออกซึ่งน้ำใจอันดีงาม

วันขึ้นศักราชใหม่

วันที่ ๑ เดือนมุฮัรรอม เป็นวันแรกของการเริ่มศักราชใหม่ ตามประวัติศาสตร์ถือเป็นวันที่ท่านศาสดามุฮัมมัดลี้ภัยจากนครเมกกะฮ์ ไปสู่นครตีมะห์ เมื่อวันนี้ได้เวียนมาบรรจบ มุสลิมจึงรำลึกถึงเหตุการณ์ในนั้น แต่เพื่อมิให้การรำลึกภาพเหตุการณ์สำคัญในวันนั้นเป็นการสูญเปล่า จึงได้ประกอบกิจกรรมกุศล เช่น การอ่านคัมภีร์อัลกุรอาน การเอ่ยคำสวดดีสรรเสริญองค์พระศาสดา ตลอดจนขอพรมาปฏิบัติเสริมอันเป็นสิริมงคล

ปัจจุบันบางแห่งจะจัดทำหนังสือประกอบด้วย บทความ ประวัติการอพยพของท่านศาสดา เพื่อให้เยาวชนได้ศึกษา หรือจัดให้มีการอ่านประวัติของท่านศาสดาในตอนอพยพเพื่อรำลึกถึงท่าน หรือจัดนิทรรศการเป็นตัวอักษร หรือภาพสถานที่ต่างๆที่เกี่ยวกับการอพยพของท่านเพื่อให้เยาวชนได้ศึกษา

วันเมาลิด (เฉลิมฉลองวันคล้ายวันเกิดของศาสดามุฮัมมัด)

ตรงกับวันที่ ๑๒ เดือนร่อฎอเอาวัล (เดือนที่สามของศักราชอิสลาม) เมื่อวันนี้เวียนมาบรรจบครบรอบ มุสลิมจะได้จัดงานถวายความรักถึงท่านศาสดามุฮัมมัด ซึ่งจัดขึ้นที่มีสยิดตามบ้านก็ได้ ในพิธีจะมีการนำประวัติของท่านศาสดามากล่าวถึง เพื่อเป็นการสดุดีในคุณธรรมอันสูงส่งของท่าน มีการกล่าวด้วยร้อยแก้วและร้อยกรอง อีกทั้งยังเป็นการสอนให้เยาวชนได้รู้จักบุคคลสำคัญทางศาสนา ซึ่งเป็นการเผยแพร่เกียรติคุณของท่านศาสดาผู้มีพระคุณ และแสดงกตเวทิตาคุณไปในตัวด้วย นอกจากนี้มีการอ่านคัมภีร์อัลกุรอาน การกล่าวคำรำลึกพระผู้เป็นเจ้าผู้ทรงไว้ซึ่งพระมหากรุณา ตลอดจนมีการขอพร เมื่อเสร็จพิธีทางศาสนาแล้วก็จัดเลี้ยงอาหารแก่ผู้มาร่วมชุมนุม

การจัดงานในวันนี้ บางจังหวัดถือเป็นงานประจำปีของจังหวัด ประกอบด้วยพิธีทางศาสนาและการเผยแพร่ศาสนา ตลอดจนสร้างความเข้าใจแก่ศาสนิกชนอื่น ในกรุงเทพฯ ถือเป็นงานระดับประเทศที่เรียกว่า **“งานเมาลิดกลาง”** ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เป็นองค์ประธานในพิธี หรือทรงโปรดให้ผู้แทนพระองค์เป็นประธานในพิธีทุกปีเสมอมา

วันอาชูรอ

ตรงกับวันที่ ๑๐ ของเดือนมุฮัรรอม ซึ่งเป็นวันแรกของศักราชอิสลาม เป็นวันที่พระเจ้าผู้เป็นเจ้าได้ประทานสิ่งต่างๆให้แก่ชาวโลกหลายประการ โดยเฉพาะในวันนี้ประวัติศาสตร์บันทึกไว้ว่า เป็นวันที่เรือของศาสดานูห์ ซึ่งบรรจุทุกประชาชนของท่านจำนวนหนึ่ง ได้มาจอด ณ ที่แห่งนี้ ขณะที่มหาอุทกภัยถึงวาระที่สุดและต่างก็พินาศ เสี่ยงอาหารที่เหลืออยู่นั้น ศาสดาได้นำมาปรุงอาหารรับประทาน ดังนั้นมุสลิมจึงระลึกถึงเหตุการณ์นั้นและได้ปฏิบัติตาม โดยนำเอาพืชและเนื้อสัตว์มาทำเป็นอาหารคาว อาหารหวาน โดยเรียกชื่ออาหารตามความสำคัญของวันว่า “อาชูรอ” และเรียกเพี้ยนไปว่า “บูโบ” ก็มีความหมายว่า การเอามารวมกัน

วันอิสเราะห์และเมื่อยะราจ

ตรงกับวันที่ ๒๗ เดือนระยัฎ (เดือนที่ ๗ ของคักราฮิสลาม) เป็นวันที่ท่านศาสดามุฮัมมัด ได้ออกเดินทางจากมัสยิดอัล-หะรอม นครเมกกะฮ์ ไปสู่มัสยิดอัล-อักซอ นครเยรูซาเล็ม ในตอนกลางคืนและเดินทางสู่เบื้องบน จากนั้นก็ได้รับบทบัญญัติว่าด้วยเรื่องละหมาด ๕ เวลา ดังนั้น เพื่อรำลึกถึงประวัติศาสตร์นี้ของท่าน มุสลิมจึงพร้อมกันอ่านชีวประวัติเรื่องการเมื่อยะราจเป็นการสอนให้เยาวชนทราบถึงชีวประวัติตอนหนึ่งของท่าน

วันสำคัญต่างๆที่กล่าวมาแล้ว จะระบุว่าตรงกับวันที่เท่าไร เดือนอะไร วันเดือนสากลอะไรไม่ได้ เนื่องจากอิสลามกำหนดวันตามจันทร์คติ และถือการเห็นดวงจันทร์ในวันที่ ๒๙ ของเดือน เป็นการกำหนดวันเริ่มต้นเดือนใหม่ ในรอบปีหนึ่งมี ๓๕๐ วัน หรือ ๓๕๕ วัน ซึ่งตามสากลมี ๓๖๕ วัน ดังนั้น วันสำคัญวันหนึ่ง ๆ จึงเลื่อนขึ้นประมาณปีละ ๑๐ วัน

กรกฎาคม/JULY

รอกูบ-ชะอบาน

อาทิตย์ Sunday	จันทร์ Monday	อังคาร Tuesday	พุธ Wednesday	พฤหัสบดี Thursday	ศุกร์ Friday	เสาร์ Saturday
				1 Jul	2	3
				18	19	20
4	5	6	7	8	9	10
21	22	23	24	25	26	27
11	12	13	14	15	16	17
28	29	30	1	2	3	4
18	19	20	21	22	23	24
6	7	8	9	10	11	12
25	26	27	28	29	30	31
13	14	15	16	17	18	19

• 25 รอกูบ ชะอิด์ท่านอิมาม บูชา กะซิม (อ.) • 27 รอกูบ มับยัฎ (วันแต่งตั้งศาสดามุฮัมมัด (ศ.) ออ์มาเป็นทางการ) • 3 ระอูบาน วิลาดีอิมามฮุเซน (อ.) • 4 ระอูบาน วิลาดี อามุลฟิฏ อับบาส • 5 ระอูบาน วิลาดีอิมามซัยนุลอาบีดีน (อ.) • 15 ระอูบาน นิสฟูระอูบาน วิลาดี อิมามมะหฺดี (อ.)

วันศุกร์

เป็นวันสำคัญในรอบสัปดาห์ซึ่งได้กำหนดให้มุสลิมทุกคนไปร่วมละหมาดในหมู่บ้าน ดังนั้นมุสลิมทั้งหลายโดยเฉพาะผู้ชาย จะหยุดพักการทำงานต่างๆไปละหมาด หากเป็นประเทศที่มีมุสลิมเป็นจำนวนมาก จะถือเอาวันศุกร์เป็นวันหยุดงานประจำสัปดาห์ ฉะนั้นเมื่อถึงวันศุกร์ทุกมัสยิดทั่วประเทศก็จะมีมุสลิมไปรวมกันเป็นจำนวนมาก สำหรับประเทศไทยนั้น เวลาละหมาดจะอยู่ระหว่างเวลา ๑๒.๑๑-๑๓.๐๐ น.

ประเพณีมาแกปูโละ

มาแกปูโละหรือกินเหนียวนั้น เป็นประเพณีของการจัดเลี้ยงอาหาร โดยการเชิญแขกหรือ ซึ่งเป็นทั้งพรรคพวกเพื่อนฝูงรู้จักมักคุ้นกันดี หรือไม่เคยรู้จักหน้าค่าตากันมาก่อนก็มี แต่ได้รับการเชิญหรือชักชวนกันมาจากพรรคพวกเพื่อนฝูงของเจ้าภาพอีกทอดหนึ่ง ซึ่งผู้ที่รับเชิญนั้นก็จะไปด้วยความยินดีหรือไม่ก็ตาม อาหารที่เลี้ยงรับรองก็เป็นอาหารข้าวเจ้าธรรมดา และไม่มีการเลี้ยงข้าวเหนียว แต่เขาเรียกว่า “ไปกินเหนียว”

งานปฐมนิเทศน์หรืองานกินเหนียวนั้น มักจะจัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการหาเงิน ซึ่งผู้ที่เป็นแขกรับเชิญเมื่อไปร่วมงานและรับประทานอาหารเสร็จแล้ว ก็จะต้องเอาเงินไปมอบให้เจ้าภาพตามแต่กำลังศรัทธาของแต่ละคน

งานปฐมนิเทศน์มักจะถือจัดเนื่องในโอกาสต่าง ๆ กัน เช่น การเข้าสุนัต งานการสมรส หรืองานขึ้นบ้านใหม่ ทั้งนี้ก็จัดเพื่อการหาเงินนั้น ไม่ใช่วัฒนธรรมทางศาสนาแต่เป็นประเพณีนิยมเฉพาะบางท้องถิ่นเท่านั้นเอง สำหรับวัฒนธรรมทางศาสนาอิสลามนั้น หากจะจัดงานเลี้ยงขึ้นในวาระต่างๆ ข้างต้น ก็เลี้ยงอาหารแขกคนยากจน เป็นการเลี้ยงให้ทานไม่ใช่เพื่อการหาเงิน

มาแกล่

คำว่า “มาแกล่” เป็นภาษามลายูท้องถิ่นแปลว่า “กินน้ำชา” เป็นประเพณีที่ปฏิบัติกันอยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งไม่ใช่วัฒนธรรมทางศาสนาอิสลาม แต่เป็นเรื่องที่สังคมในท้องถิ่นคิดจัดขึ้นมาเอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการหาเงินเนื่องในกรณีต่างๆ เช่น

- หาเงินเพื่อสร้างโรงเรียน มัสยิด สุเหร่า ศาสนสถาน ศาลา ฯลฯ ซึ่งเป็นสาธารณสถานต่างๆ
- หาเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปมัสก๊ะฮู ซึ่งไม่ใช่บัญญัติทางศาสนา
- หาเงินไปใช้จ่ายในกรณีต่างๆ เช่น กรณีต้องคดีความ หรือ ประสบความเดือดร้อนต่างๆ เป็นต้น

๒.๑.๒ สภาพของปัญหา

- บุคคลต่างวัฒนธรรม มักไม่เข้าใจกรอบการปฏิบัติของอิสลาม ๕ ประการ (วิถีในการดำเนินชีวิต (Way of life) ในสังคมทางวัฒนธรรม) ได้แก่

- สิ่งที่ต้องกระทำ (วาญิบ) เช่น การละหมาด, ถือศีลอด
- สิ่งที่ทำห้ามทำ (อาหฺร่าม) เช่น ห้ามกินหมู, กินเหล้า
- สิ่งที่ดีควรทำ (ทำได้ดี ไม่ทำก็ได้) (ซุนนะ) เช่น ละหมาดเพิ่มเติม
- สิ่งที่ไม่ควรทำ (ไม่ทำได้ดี ทำก็ได้) (มักโรส) เช่น สูบบุหรี่
- สิ่งที่ทำก็ได้ ไม่ทำก็ได้ (อาโรส) เช่น ใส่กางเกง, ผ้าโสร่ง

- ภาษาเป็นปัญหากับการสื่อความเข้าใจกับคนท้องถิ่น การสื่อสารที่ไม่สามารถสื่อให้เข้าใจซึ่งกันละกันได้
- ภาษามลายู/ภาษามาลเลย์ (Bahasa Malayu) เป็นภาษาออสโตร (ภาษาพูด)
- อักษรยาวี (Jawi/Jawan) (ภาษาเขียน)
- ภาษาท่าทาง(ภาษากาย,ใจ)ที่ใช้สื่อสารกับชาวบ้าน สื่อความรักความจริงใจ ความหวังดี

๒.๒ ประเด็นที่ใช้เป็นเงื่อนไขและสมควร

ทำความเข้าใจ

ได้แก่

๒.๒.๑ ประเด็นหลักที่ใช้เป็นเงื่อนไข

- สงครามที่เคยเกิดขึ้นในอดีต ได้ทำลายวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชาวมลายูมุสลิม
- การเป็นพลเมืองไทย เป็นอุปสรรคต่อการรักษาอัตลักษณ์ของชาวมลายูมุสลิม
- ในแต่ละยุคสมัยที่รัฐสยามเข้ามาครอบครองรัฐปัตตานี ได้มีความพยายามในการผสมกลมกลืนวัฒนธรรมให้มลายูเป็นไทย
- การพัฒนาต่างๆของรัฐต่อพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังไม่กระทำอย่างเต็มที่ เนื่องจากมองว่าประชาชนในพื้นที่เป็นบุคคลชั้นสองของประเทศ และมีการนำไปเปรียบเทียบกับ ประเทศมาเลเซีย มีการพัฒนาที่ดีกว่าประเทศไทย
- การพัฒนาต่างๆของรัฐไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรม มีเจตนาแอบแฝงในการทำลายความเข้มแข็งของชาวมุสลิม
- ประเด็นเงื่อนไขข้างต้น เป็นเหตุให้ชาวมลายูเรียกร้องในการแบ่งแยกดินแดนในการจัดตั้งรัฐใหม่ เพื่อที่จะสามารถรักษาความเป็นอัตลักษณ์

และแสดงออกด้วยความภาคภูมิใจในการเป็นคนเชื้อสายมลายู และสามารถใช้กฎหมายของศาสนาอิสลามได้เต็มรูปแบบ เพื่อคงไว้ซึ่งความเป็นมุสลิมที่ดีได้

๒.๒.๒ สิ่งที่สมควรเสริมสร้างความเข้าใจ

นอกจากการเสริมสร้างความเข้าใจตามประเด็นหลัก ที่ถูกนำมาใช้เป็นเงื่อนไขแล้ว อาจนำข้อเท็จจริงบางเรื่อง มาทำความเข้าใจในประเด็นปลีกย่อยได้ ตัวอย่างเช่น

- เจ้าหน้าที่ต้องชี้ให้เห็นชัดเจนว่า รัฐไม่มีนโยบายในการผสมกลมกลืน ทางวัฒนธรรมเป็นอันขาด ถ้าจะมีนั่นคือเรื่องของอดีต เช่น ยุคจอมพล ป.พิบูลสงคราม แต่ในยุคนั้นนโยบายของรัฐที่ปรากฏเป็นรูปธรรมตามนโยบายเสริมสร้างสันติสุข หรือแผนยุทธศาสตร์ต่างๆ หรือแผนพัฒนาพิเศษ แสดงให้เห็นชัดเจนว่า ยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม ส่งเสริมให้ทุกคนสามารถ ปฏิบัติตามความเชื่อถือศรัทธาในวิถีชีวิต วัฒนธรรมได้โดยสมบูรณ์ ไม่มีอะไรทั้งสิ้นที่ไปขัดกับสิ่งเหล่านี้

- มลายูคือมิติแห่งเชื้อสาย ซึ่งไม่ใช่เรื่องแปลกเลย เพราะรัฐไทยประกอบด้วยคนเชื้อสายไทย เชื้อสายจีน เชื้อสายเขมร เชื้อสายญวน เชื้อสายต่างๆอีกมากมาย ซึ่งคนเชื้อสายมอญก็เคยเป็นรัฐมนตรี คนเชื้อสายมลายูก็เคยดำรงตำแหน่งใหญ่โต เพราะฉะนั้นเราสามารถชี้ให้เห็นว่า การเป็นสมาชิกรัฐไทยไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการเป็นคนเชื้อสายมลายู
- ปัจจุบันนี้เราได้ถือว่า วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมมุสลิม วัฒนธรรมของคนเชื้อสายเขมร วัฒนธรรมของคนอีสานก็ล้วนแต่เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทย ประเทศไทยเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม ไม่ใช่สังคมของชาวพุทธ วัฒนธรรมไทยมีความหลากหลายในส่วนนี้

- ต้องชี้ให้เห็นชัดว่า การที่รัฐให้เรียนรู้ภาษาไทยนั้น ก็เพื่อให้ใช้ประโยชน์ในการติดต่อสื่อสาร เป็นการเรียนรู้เพิ่มอีกภาษาหนึ่ง ไม่ใช่ทดแทนภาษามาลายูท้องถิ่น
- ต้องชี้ให้เห็นชัดว่า รัฐให้ความสำคัญกับความสมดุลในการพัฒนา ซึ่งจุดแข็งคือในการพัฒนาพื้นที่ตามแผนการพัฒนาพื้นที่พิเศษ ๕ จชต. จะมีนโยบายอยู่ข้อหนึ่งที่เขียนไว้เลยว่า ให้ยึดวิถีมุสลิม และแผนนี้มีอยู่ ๖ แผนงาน ไม่ใช่มีแต่เฉพาะเรื่องการพัฒนารายได้อย่างเดียวแต่ยังมีอีกหลายเรื่อง เช่น การอำนวยความสะดวกต่างๆ เป็นต้น

๓. วิธีการ/มาตรการต่างๆ

ในการเสริมสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนนั้น นอกจากการพบปะพูดคุยโดยตรงแล้ว เจ้าหน้าที่จำเป็นต้องใช้วิธีการต่างๆ ที่หลากหลาย รวมถึงมาตรการต่างๆ ทั้งในส่วนของมาตรการอำนวยความสะดวก มาตรการจำกัด หรือมาตรการควบคุม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้มีสิ่งที่จะต้องนำประกอบการพิจารณาหรือสมควรดำเนินการเพิ่มเติมด้วย เช่น

- ๓.๑ เจ้าหน้าที่ต้องศึกษาข้อมูลด้านประชากรในพื้นที่รับผิดชอบ เช่น เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา บุคคลที่ประชาชนให้การยอมรับนับถือ เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาวางแผนเสริมสร้างความเข้าใจให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย

๓.๒ เจ้าหน้าที่ต้องศึกษาความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตวัฒนธรรม โดยเฉพาะการศึกษารอบการปฏิบัติของอิสลาม ๕ ประการ (สิ่งที่ต้องทำ, สิ่งที่ห้ามทำ, สิ่งที่ต้องทำ, สิ่งที่ไม่ควรทำ และ สิ่งที่ทำก็ได้ ไม่ทำก็ได้) และภาษาที่ใช้ ซึ่งอาจเกิดจากการ ศึกษาสอบถามจากผู้รู้ ผู้นำชุมชน ผู้นำธรรมชาติในท้องถิ่น ก่อน เพื่อให้เข้าใจภูมิหลัง สภาพปัญหา และเงื่อนไขต่างๆ ที่เกิดขึ้น ในการนำไปอธิบายสร้างความเข้าใจกับประชาชน กลุ่มเป้าหมาย ร่วมกับผู้นำของชุมชน

๓.๓ เจ้าหน้าที่ต้องไม่กระทำการใดๆ ให้เข้าสู่ประเด็นหลักที่ใช้ เป็นเงื่อนไข โดยเด็ดขาด

๓.๔ เจ้าหน้าที่ต้องไม่อธิบายในสิ่งที่ไม่รู้ หรือยังคลุมเครือ

๓.๕ จัดการอบรมให้ความรู้ทางด้านวิถีชีวิตวัฒนธรรม ให้กับ เจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ

๓.๖ จัดการอบรมให้ความรู้ในเรื่องอื่นๆ ที่สมควรให้เจ้าหน้าที่รับ รู้ เช่น นโยบาย หรือแผนการพัฒนาต่างๆ ในพื้นที่เพื่อให้ เจ้าหน้าที่ได้รับความรู้เพิ่มเติมประกอบการดำเนินการเสริม สร้าง ความเข้าใจกับประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ

๓.๗ ใช้การพบปะพูดคุยในการปรับทุกข์ผูกมิตรมากกว่าการปิด
ล้อมตรวจค้น ทั้งนี้ต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมากกับการ
สื่อสารที่ต้องเข้าใจด้วยกันทั้งสองฝ่าย ซึ่งเครื่องมือหลักก็
คือ ภาษา โดยเฉพาะภาษาพูด และภาษากาย

๑. กล่าวนำ

สถานการณ์ความรุนแรงของจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น นับเป็นสิ่งที่ท้าทายอย่างมากต่อสังคมไทยในการแก้ปัญหา เป็นเวลาร่วมศตวรรษแล้วที่ปัญหานี้ก่อตัวขึ้นมา ความรุนแรงดำเนินไป การแก้ปัญหา บางช่วงทำให้สถานการณ์บรรเทาลง แต่แล้วความรุนแรงระลอกใหม่ก็หวนคืนมา

ปัจจัยสาเหตุมีจุดร่วมกันนั่นคือ เงื่อนไขในการปฏิบัติหน้าที่ และพฤติกรรมของข้าราชการที่ปฏิบัติผิดๆมา จนคิดว่าสิ่งที่ผิดนั้นเป็นความถูกต้อง จึงก่อให้เกิดขึ้นเป็นเงื่อนไข

การยุติความรุนแรงอย่างยั่งยืน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ข้าราชการไทย ต้องสลายแนวความคิด ทศนคติ พฤติกรรมที่สร้างเงื่อนไขให้หมดไป แล้วหันมาคิดใหม่ทำใหม่เพื่อความสุขของสังคม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

อย่างไรก็ตาม นอกจากเงื่อนไขที่เกิดจากพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่แล้ว ยังมีอีกหลายรูปแบบในลักษณะต่างๆ เช่น เงื่อนไขผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ เงื่อนไขยาเสพติด เงื่อนไขการกระทำผิดกฎหมายตามแนวชายแดน เป็นต้น

๒. เนื้อหา

๒.๑ ข้อเท็จจริง

๒.๑.๑ ภูมิหลัง

การละเมิดสิทธิมนุษยชน การทำร้ายทรมาน การอุ้มฆ่าผู้บริสุทธิ์ การเลือกปฏิบัติและความอยุติธรรม ที่ข้าราชการไทยยื่นให้กับประชาชน ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ฝังรากลึกมานานหลายปี เป็นการรับรู้ความเจ็บปวดสะสมจากอดีตสู่ปัจจุบัน การใช้วิธีการนอกกฎหมาย ในการจับกุมการจับผิดตัว เช่น การอุ้มฆ่าเหยื่อผู้สูญหาย การหายตัวไปของนายสมชาย นีละไพจิตร เหตุการณ์มัสยิดกรือเซะ และเหตุการณ์ที่ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ยิ่งตอกย้ำความแตกแยกของคนในชาติที่นับถือศาสนาแตกต่างกัน อันเป็นมูลเหตุที่กลุ่มขบวนการใช้เป็นเงื่อนไขในการบ่มเพาะ ปลุกกระดมมวลชนเป็นแนวร่วม เพื่อให้ลุกขึ้นมาต่อสู้กับอำนาจรัฐอย่างไม่เกรงกลัวกฎหมาย หรือความสูญเสีย เป็นแต่เพียงเพื่อให้พวกเขาหลุดพ้นจากการปกครองของรัฐไทย

๒.๑.๒ สภาพของปัญหา

- ข้าราชการประจำถิ่นในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีทัศนคติต่อผู้นับถือศาสนาอิสลามในแง่ลบ มองว่าเป็นประชาชนชั้น ๒
- ข้าราชการที่ย้ายมาประจำในจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่ไม่สมัครใจมาดำรงตำแหน่ง ส่วนใหญ่ที่มามักถูกลงโทษหรือถูกกลั่นแกล้งรังแก ทำให้ไม่ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ตลอดเวลาที่ปฏิบัติงาน มักขอลา และพยายามย้ายกลับที่เก่า
- ไม่ได้รับการฝึกอบรมให้รู้ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ภาษา อัตลักษณ์และวิถีชีวิต ของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้ไม่สามารถเข้ากับประชาชนได้
- แสวงหาผลประโยชน์ที่มีควรได้โดยมิชอบ เพื่อตนเองและพวกพ้อง
- ปล่อยปละละเลย ไม่ดูแลความทุกข์สุขของประชาชน แต่กลับรังแก สร้างเงื่อนไขตลอดเวลา

๒.๒ ประเด็นที่ใช้เป็นเงื่อนไขและสมควรทำความเข้าใจ ได้แก่

๒.๒.๑ ประเด็นหลักที่ใช้เป็นเงื่อนไข

- เงื่อนไขการแบ่งแยกดินแดน ซึ่งเป็นผลมาจากประเด็นหลัก
ในด้านประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ ศาสนา วิถีชีวิตวัฒนธรรม ซึ่ง
ประชาชนได้ถูกบ่มเพาะปลูกฝังมานานแล้ว มีการอ้างความ
ไม่ชอบธรรมในสังคม บิดเบือนคำสอนทางศาสนา บิดเบือน
ประวัติศาสตร์ และมีกลุ่มต่อต้านอำนาจรัฐ
- เงื่อนไขที่เกิดจากพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่
ของรัฐหลายหน่วยงานใช้คำพูดไม่สุภาพ มีการกดขี่ข่มเหง
การเลือกปฏิบัติ

- เงื่อนไขด้านเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ เนื่องจากสมัยก่อนพระบรมราชโบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ต้องการให้คนที่จะลงมาทำงานพื้นที่ภาคใต้ แต่งตั้งมาเป็นข้าราชการรัฐปัตตานี ต้องเป็นคนดี แต่ที่ผ่านมานั้น มีแต่นำผู้ที่มีความผิด ไม่สมัครใจ ไม่มีความรู้ ไม่เข้าใจวิถีชีวิต และอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่ ลงมาทำงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงเป็นการซ้ำเติมปัญหาในอดีตให้ยังคงอยู่อย่างต่อเนื่อง และรุนแรง

- เงื่อนไขการอำนวยความสะดวกความยุติธรรม บ้านเมืองจะไม่สงบสุขเลย ถ้าไม่มีความยุติธรรม+นิติธรรม หากมีความยุติธรรม+นิติธรรม เมื่อไหร่แล้ว บ้านเมืองจึงจะไปสู่ความสันติสุข ถ้าไม่มีความยุติธรรมแล้ว ดำเนินคดีกับประชาชน ที่มีลักษณะที่ไม่รู้อะไรมาป้ายสีเขา ตรงนี้เขายอมรับไม่ได้ รวมถึงการใช้กฎหมายพิเศษของรัฐ ประชาชนก็บอกว่า ถูกกลืนรอนสิทธิ เช่นการใช้กฎหมายตาม พ.ร.ก. การบริหารราชการใน

สถานการณ์ฉุกเฉินฯ ประชาชนก็บอกใช้พรว้าเพรื่อ

- เงื่อนไขด้านยาเสพติด และสิ่งผิดกฎหมายต่างๆ บุคคลที่อยู่ในขบวนการ ส่วนมากจะถูกปล่อยไปในทางที่ผิด คือ มีส่วนร่วมในขบวนการด้านยาเสพติด ทั้งเสพเพื่อจะได้ไม่ขาดกั้วหรือเกิดความกล้าหาญในการทำงาน หรือจำหน่าย เพื่อเป็นแหล่งเงินสนับสนุน
- เงื่อนไขด้านการศึกษา กระบวนการศึกษาที่ได้รับประสิทธิภาพ ถูกทอดทิ้งมานานแล้ว โดยที่รัฐไม่ค่อยรู้ว่า มีการสอนอะไรกันบ้างในโรงเรียน

- เงื่อนไขด้านการต่างประเทศ คือ การสานสัมพันธ์กันระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงการใช้ประโยชน์จาก OIC ยิ่งน้อยเกินไป
- เงื่อนไขด้านการเมือง ดูเหมือนเป็นภาครัฐที่ดูแลด้านความมั่นคงฝ่ายเดียวที่พยายามจะทำในเรื่องการดูแลจังหวัดชายแดนภาคใต้ รัฐบาลและนักการเมืองมีนโยบายที่ไม่ชัดเจนและเปลี่ยนบ่อย และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่ ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนนี้ไม่ค่อยให้ความร่วมมือ
- เงื่อนไขด้านการสื่อสารมวลชน สื่อสารมวลชนจะเป็นตัวช่วยที่ดี แต่บางทีภาครัฐดึงสื่อสารมวลชนมาใช้น้อย ในการเสนอข้อมูลให้เข้าถึงประชาชนในเชิงบวกต่อการแก้ไขปัญหา รวมถึงขาดการควบคุมสื่อสารมวลชน มิให้เสนอข้อมูลในเชิงลบต่อการแก้ไขปัญหา

- เงื่อนไขด้านการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ หากเจ้าหน้าที่มีการประสานงานกันเองที่ไม่ดีพอ การปฏิบัติงานก็มักจะไม่บรรลุผลและไม่เกิดประสิทธิภาพ และจะมีผลเชื่อมโยงไปสู่ประชาชน อันจะนำมาซึ่งความไม่พอใจต่อเจ้าหน้าที่ได้

๒.๒.๒ สิ่งที่สมควรเสริมสร้างความเข้าใจ

นอกจากการเสริมสร้างความเข้าใจตามประเด็นหลัก ที่ถูกนำมาใช้เป็นเงื่อนไขแล้ว อาจนำข้อเท็จจริงบางเรื่อง มาทำความเข้าใจในประเด็นปลีกย่อยได้ ตัวอย่างเช่น

- เจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ปฏิบัติตัวอยู่ในกรอบระเบียบ วินัยและปฏิบัติผิดจารีตประเพณี และวัฒนธรรม ของท้องถิ่น แต่สิ่งเหล่านี้เกิดจากเจ้าหน้าที่ส่วนน้อย เท่านั้น ที่ไม่ปฏิบัติตามกรอบ
- กรณีชาวไทยพุทธถูกฆ่า อ้างว่าขบวนการฆ่าเพื่อ แก่แค้นแทนชาวมุสลิม เพราะกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง ต้องการสร้างความแตกแยกระหว่างชาวไทยพุทธกับ ชาวมุสลิม
- ถ้าจับกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงได้ จะมีการประห้วงว่าเป็น มุสลิมผู้บริสุทธิ์ เป็นคนดีของสังคม เพราะว่ากลุ่ม ผู้ก่อเหตุรุนแรง ต้องการทำให้เกิดเงื่อนไขความไม่ เป็นธรรม การละเมิดสิทธิมนุษยชนและการรังแกผู้ บริสุทธิ์

- การปลุกระดมบ่มเพาะ ให้เยาวชนไทยมุสลิมแยกจากเยาวชนไทยพุทธอย่างชัดเจน สังเกตได้จากขบวนการเมืองค็กรที่บ่มเพาะตามยุทธศาสตร์เลือกข้างโดยตรง
- ไม่มีการใช้ภาษามลายูท้องถิ่น มีแต่การใช้ภาษาไทย ชาวบ้านมุสลิมไม่เข้าใจ เพราะเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้อยการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงเป็นประชาชนที่ล่อแหลมง่ายต่อการชักจูงของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการแบ่งแยกดินแดน
- เมื่อเกิดเหตุการณ์ ทำไมเจ้าหน้าที่รัฐไม่เคยจับผู้ก่อเหตุรุนแรงได้ เพราะว่าเจ้าหน้าที่ต้องดำเนินคดีทุกคดี แต่พนักงานสอบสวนต้องรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อบอกหมายจับ

- ขบวนการกล่าวอ้างถึงการเพิ่มกองร้อยทหารพรานว่า เป็นการโหมไฟได้ ซึ่งในความเป็นจริงนั้น เพื่อเพิ่มทหารพรานมาช่วยคุ้มครองดูแลรักษาความปลอดภัยให้กับพี่น้องประชาชน และจำกัดเสรีกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง แต่กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงปล่อยข่าว เพื่อต้องการรับการสนับสนุนเงินจากต่างประเทศมากขึ้น
- ปล่อยข่าวลือว่า เจ้าหน้าที่รัฐสู้รบกันเอง เพราะกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงต้องการทำให้ประชาชนเข้าใจผิด ขาดความเชื่อมั่นในเจ้าหน้าที่รัฐ

- ปล่อยข่าวลือว่า เจ้าหน้าที่รัฐทำร้ายประชาชน (กรณียิงกราดในมัสยิดบ้านไผ่ป่าแย) เพราะกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงต้องการทำให้ประชาชนเข้าใจผิด ขาดความเชื่อมั่นในเจ้าหน้าที่รัฐ
- ปล่อยข่าวลือว่า เจ้าหน้าที่รัฐค้ายาเสพติด มอมเมาเยาวชนชาวมุสลิม เพราะกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงต้องการทำให้ประชาชนเข้าใจผิด ขาดความเชื่อมั่นในเจ้าหน้าที่รัฐ
- ปล่อยข่าวลือว่า เจ้าหน้าที่รัฐยิงคนทำไม้ (กรณีปะทะบนภูเขา) เพราะกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงต้องการบิดเบือนข่าวสาร อ้างเจ้าหน้าที่ทำร้ายผู้บริสุทธิ์
- ถ้าเจ้าหน้าที่รัฐจับกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงได้ ก็จะกลายเป็นแพะ (โดยอ้างว่าจับแพะ) เพราะกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงต้องการทำให้ประชาชนเข้าใจผิด ขาดความเชื่อมั่นในเจ้าหน้าที่รัฐ

- ตอกย้ำเหตุการณ์ที่มีสยิดกรือเซะ เพราะว่าการดำเนินการทางคดีถึงที่สุดแล้ว อัยการสูงสุดมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง
- ตอกย้ำเหตุการณ์ที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอตากใบ เพราะว่าได้ดำเนินการทางคดีแล้ว พนักงานอัยการสั่งการสอบสวนและยุติการดำเนินคดี เนื่องจากไม่ทราบตัวผู้กระทำความผิด
- ตอกย้ำกรณีซ้อมทรมาน นายยะผา กาเซ็ง จนเสียชีวิต ซึ่งในความเป็นจริงนั้น รัฐได้ดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่หน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส ๓๙ จำนวน ๕ นาย แล้ว
- กรณีการผูกคอตายในท้องควบคุมตัว ซึ่งอยู่ภายในศูนย์ซักถาม ศูนย์เสริมสร้างความสมานฉันท์ ของนายสุไลมาน อะแซ (อายุ ๒๕ ปี) ซึ่งในความเป็นจริงนั้น แพทย์ได้ชันสูตร

ศพผู้ตายแล้ว มิได้ถูกทำร้าย แต่เป็นการเสียชีวิตโดยขาด
อากาศหายใจ

- การดำเนินการตาม พ.ร.ก. การบริหารราชการในสถานการณ์
ฉุกเฉินฯ ไม่ถูกต้อง ไม่เป็นธรรม และการปลดชื่อออกจากผู้
กระทำความผิดตาม พ.ร.ก.ฯ กระบวนการล่าช้า เพราะว่าการ
ดำเนินการออกหมายตาม พ.ร.ก.ฯ ควรกำหนดตัวผู้ถูกออก
หมายเรียกให้ชัดเจนและกำหนดขั้นตอนการปลดฯ ให้กับ
เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ให้ชัดเจน ถูกต้อง
- เจ้าหน้าที่รัฐใส่ร้ายป้ายสีผู้บริสุทธิ์ ซึ่งในความเป็นจริงนั้น เจ้า
หน้าที่ต้องดำเนินการตามพยานหลักฐานข้อเท็จจริงทุกคดีอยู่
แล้ว

- โรงเรียนรัฐบาล ได้รับทุนซีไยดีกว่าสถาบันปอเนาะ นี่แหละนโยบายรัฐซีไย (สยาม) เติบโตกว่าเรา (มลายู) ซึ่งในความเป็นจริงนั้น การกำหนดงบประมาณของกระทรวงศึกษาธิการ ต้องปฏิบัติตาม พ.ร.บ. การศึกษาโรงเรียนเอกชน ตามจำนวนยอดของนักเรียน
- ล่ามะโนคร้ว เมื่อก่อนเป็นเชื้อชาติมลายู ปัจจุบันเชื้อชาติไทย ก็เพื่อให้คนรุ่นหลังลืมชาติพันธุ์มลายู ลองดูในสำเนาทะเบียนบ้าน ซึ่งในความเป็นจริงนั้น การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่เป็นไปตามกฎหมาย แต่ขบวนการพยายามบิดเบือนโดยใช้เงื่อนไขด้านชาติพันธุ์

- ไม่มีความเสมอภาคระหว่างเชื้อชาติมลายูกับสยาม ซึ่งในความเป็นจริงนั้น ประชาชนไทยซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญเดียวกัน ได้กำหนดสิทธิพลเมืองไว้อย่างชัดเจนแล้ว
- ซึ่งความผิดพลาดเชิงนโยบายของรัฐบาลที่ไม่ให้ความยุติธรรมต่อชาวมลายู ซึ่งเป็นการจงใจของชาวสยาม ซึ่งในความเป็นจริงนั้น ประชาชนไทยซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญเดียวกัน ได้กำหนดสิทธิพลเมืองได้อย่างชัดเจนแล้ว
- การทุจริตและประพฤติดมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งในความเป็นจริงนั้น มีการกำกับดูแลตามมาตรการตรวจสอบและประเมินผลอย่างชัดเจนแล้ว

- รัฐอิสลามเป็นสิ่งที่พระผู้เป็นเจ้าจะทรงพอพระทัยมากที่สุด
ซึ่งในความเป็นจริงนั้น เป็นแนวทางของกลุ่มมุสลิมหัวรุนแรง
(เจ ไอ อิสลามียา) จึงไม่เป็นที่ยอมรับของมุสลิมสายกลาง
- กรณีชาวมุสลิมถูกยิง อ้างว่าเป็นการกระทำจากเจ้าหน้าที่รัฐ
ซึ่งในความเป็นจริงนั้น เป็นข้ออ้างที่กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงมักใช้
อ้างความชอบธรรมในการตอบโต้เจ้าหน้าที่รัฐ
- การเผาบ้านราษฎร ไม่ทราบว่าเป็นใครเผา และไม่สามารถจับกุม
ใครได้ ซึ่งในความเป็นจริงนั้น กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงต้องการ
สร้างภาพลักษณ์ที่รุนแรง เพื่อลดความน่าเชื่อถือและความ
เชื่อมั่นต่อเจ้าหน้าที่รัฐ
- การทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งในความเป็น
จริงนั้น มีเจ้าหน้าที่ส่วนน้อยที่หวังแสวงผลประโยชน์
- การปิดล้อมตรวจค้นเป็นการกระทำที่เกินกว่าเหตุ เพราะว่า
ไม่ตรงตัว ขาดการชี้แจงทำความเข้าใจ กระทำเกินกว่าเหตุ ไม่
ศึกษาประเพณีวัฒนธรรมระหว่างการตรวจค้น และทำความ
เสียหายให้กับทรัพย์สินของประชาชน โดยเจ้าหน้าที่รัฐไม่รับ
ผิดชอบ เพราะกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงต้องการทำให้ประชาชน
เข้าใจผิด ขาดความเชื่อมั่นในเจ้าหน้าที่รัฐ

๓. วิธีการ/มาตรการต่างๆ

ในการเสริมสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนนั้น นอกจากการพบปะพูดคุยโดยตรงแล้ว เจ้าหน้าที่จำเป็นต้องใช้วิธีการต่างๆ ที่หลากหลาย รวมถึงมาตรการต่างๆ ทั้งในส่วนของมาตรการอำนวยความสะดวก มาตรการจำกัด หรือมาตรการควบคุม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้มีสิ่งที่จะต้องนำประกอบการพิจารณา หรือสมควรดำเนินการเพิ่มเติมด้วย เช่น

- ๓.๑ เจ้าหน้าที่ต้องศึกษาข้อมูลด้านประชากรในพื้นที่รับผิดชอบ เช่น เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา บุคคลที่ประชาชนให้การยอมรับนับถือ เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาวางแผนเสริมสร้างความเข้าใจให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย
- ๓.๒ เจ้าหน้าที่ต้องไม่มีอคติ หรือความหวาดระแวงกับประชาชน
- ๓.๓ เจ้าหน้าที่ต้องไม่กระทำการใดๆ ให้เข้าสู่ประเด็นหลักที่ใช้เป็นเงื่อนไข โดยเด็ดขาด
- ๓.๔ เจ้าหน้าที่ต้องไม่อธิบายในสิ่งที่ไม่รู้ หรือยังคลุมเครือ
- ๓.๕ จัดการอบรมให้ความรู้ในเรื่องอื่นๆ ที่สมควรให้เจ้าหน้าที่รับรู้ เช่น นโยบาย หรือแผนการพัฒนาต่างๆ ในพื้นที่ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ได้รับความรู้เพิ่มเติมประกอบการดำเนินการเสริมสร้าง ความเข้าใจกับประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ
- ๓.๖ ให้เจ้าหน้าที่ของแต่ละฝ่ายได้มีโอกาสพบปะ พัฒนาสัมพันธ์ เพื่อผลต่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

๓.๗ ส่งเสริมบทบาทของสถาบันการเงิน โดยเฉพาะธนาคาร
อิสลาม ให้มีส่วนสนับสนุนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดน
ภาคใต้ ตลอดจนส่งเสริมการจัดตั้งสหกรณ์ ตามรูปแบบ
ที่มีหลักปฏิบัติ ของการดำเนินการที่สอดคล้องกับหลัก
ศาสนาอิสลาม

๓.๘ สนับสนุนการเรียนการสอนของสถาบันปอเนาะ โดย
พิจารณาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โดย
เฉพาะการสอนทักษะอาชีพตามความต้องการของประชาชน
เพื่อการมีอาชีพที่มั่นคง โดยสำนักงานคณะกรรมการ
อาชีวศึกษาหรือสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน

- ๓.๙ เสริมสร้างการรวมกลุ่มสตรีและเยาวชน เพื่อให้มีบทบาทในกิจกรรมด้านพัฒนาให้มากขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้สตรีต่างศาสนาได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ลดความขัดแย้ง และเสริมสร้างสมานฉันท์ในชุมชน
- ๓.๑๐ พัฒนาบริการการศึกษา โดยเน้นการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับอัตลักษณ์ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้ภาษาไทย การเพิ่มโอกาสให้บริการการศึกษาตามนโยบายเรียนฟรี ๑๕ ปี ของรัฐบาล การปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตของประชาชน เพื่อลดเงื่อนไขความไม่พอใจในด้านสิทธิการศึกษา

ผนวก ก

โครงร่างชุดความคิดของขบวนการใต้ดิน

แนวคิด

๑. การปลดปล่อยปัตตานีและบังคับใช้ชะรีอะห์ ซึ่งเป็นกฎหมายที่อัลลอฮ์ประทานให้มนุษยชาติ ประกาศใช้บนหน้าแผ่นดิน เป็นภารกิจที่บังคับเหนือทุกคน หรือเป็น “ฟิรดูอิน”
๒. การต่อสู้เพื่อปลดปล่อยเป็น “ฟิรดูอิน” หรือการบังคับเหนือปัจเจกทุกคน หาใช่ “ฟิรดูกิฟายะห์” หรือการบังคับเหนือชุมชน ซึ่งมีคำว่า “ฟิดวา” ของสภาอูลามาห์แห่งปาตานีมานานแล้ว
๓. ปาตานี ไม่ใช่ “ดาร์ลุฟร์” หรือ “ดินแดนของกาเฟร” ภารกิจในการประกาศใช้ ชะรีอะห์ จึงเป็น “ฟิรดูกิฟายะห์” จึงควรที่จะสนับสนุนการต่อสู้เพื่อประกาศใช้ชะรีอะห์ในดินแดนอื่นๆที่มีองค์ประกอบที่เพียบพร้อม เช่น ปาตานี นี่คือการแตกต่างระหว่างภารกิจของ “มุสลิมสยาม” กับ “มุสลิมปาตานี”
๔. เหตุผลของการต่อสู้ที่หนักแน่นกว่านั้นก็คือ การกดขี่ประชาชนชาวมุสลิมซึ่งๆหน้า หรือเหตุการณ์ร่วมสมัยโดยไม่ต้องอาศัยประวัติศาสตร์ใดๆมาคอยย้ำเตือน ความยุติธรรมที่พบเห็นกันอย่างดาษดื่นนี่เองที่หนุนการปฏิวัติของขบวนการต่อสู้

๕. ในมุมมองของพวกเขา “ชาวปาตานี” ต้องถูกระทำอย่างทารุณด้วยประสงค์ที่จงใจทำลายจิตวิญญาณของมลายูและอิสลาม ประชาชนตกอยู่ในท่ามกลางความหวาดกลัวในทุกวินาทีที่เผชิญกับกองกำลังทหารและตำรวจที่ป่าเถื่อนและไม่เป็นธรรมของ “สยาม” กองกำลังของคนนอกศาสนาเหล่านี้ มุ่งแต่จะหาช่องทางใส่ร้ายป้ายสีให้ลูกหลานของปาตานี มีการซ้อมทรมานเพื่อให้คายความลับไปทำลายพี่น้องร่วมเชื้อชาติ และร่วมศรัทธาของพวกเขา สยามกำลังมัดมือเราให้ลุกขึ้นจากเหตุการณ์ที่สามารถเกิดขึ้นได้กับใครก็ตามในชีวิตประจำวัน
๖. ในแง่ของปัญหาเชิงโครงสร้าง สิ่งที่พวกเขามองเห็นและตีความก็คือ เยาวชนคนหนุ่มสาวชาวปาตานีล้วนแล้วแต่ “ถูกล้างสมอง” ด้วยระบบการศึกษา ทำให้เป็น “คนไทย-คนสยาม” พยายามแยกศาสนาและวิถีชีวิตของเราออกจากการเมือง อันเป็นวิธีคิดที่เคยทำลายระบอบการปกครองของอิสลามของยิวไซออนนิสต์ ขณะที่พยายามกดกัน “อุลามา” รุ่นใหม่ๆออกจากสังคม หากไม่แล้วก็ควบคุมด้วยกลไกรัฐอันเข้มงวด
๗. ประชาชาติปาตานีไม่ได้เป็นผู้ยึดกุมทรัพยากรและเศรษฐกิจ แต่ต้องสูญเสียอำนาจเหล่านี้ให้กับคนจีนในพื้นที่และคนไทย พุทธจากต่างพื้นที่

๘. หนทางเดียวเท่านั้นที่จะแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ คือ การต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งเอกราชของคนมลายูมุสลิมปาตานี และประกาศใช้ชะรีอะห์ในรัฐแห่งนี้
๙. ประชาชาติมลายูมุสลิมปาตานีเผชิญหน้ากับความอยุติธรรมจากการรุกรานของสยาม และมีความพร้อมสำหรับการต่อสู้เพื่อปลดปล่อยปาตานีเป็นที่เรียบร้อยแล้ว รอเพียงจังหวะเวลาที่ต้องอาศัยความอดทนเท่านั้น

ยุทธศาสตร์

๑๐. พวกเขาต้องทำให้ประชาชนรู้สึกต่อปัญหาด้วยตัวของพวกเขาเอง การสร้างจิตสำนึกร่วมและศัตรูร่วม เป็นยุทธวิธีแรกๆ ที่พวกเขาเลือกที่จะใช้จึง “จำเป็นที่จะต้องให้สถานการณ์ที่ปาตานีลุกเป็นไฟจากสงคราม” อันหมายถึงการลุกฮือขึ้นผ่านยุทธวิธีทางการเมืองที่เหลือเชื่อและบันทึกทอนสายสัมพันธ์ระหว่างผู้คนที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่าง โดยเฉพาะ “คนไทยพุทธ” ซึ่งเป็นตัวแทนของวัฒนธรรมสยามในผืนดินบริสุทธิ์ของพวกเขา
๑๑. ในด้านการทหารที่ต้องสร้างความสับสนให้กับศัตรูของพวกเขา เพื่อหลั่งกลเข้าสู่กับดักของความรุนแรงแล้ว ที่แม้ต้องเสียสละนักรบของพวกเขาเองไปบ้าง แต่เป็นความจำเป็นที่จะต้องสร้าง “สำนึกร่วม” ให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง เพราะทำสงครามกับรัฐสยามต้องมีมวลชนหนุนหลัง

๑๒. ข้อถกเถียงว่า การยึดติดกับแนวความคิดชาตินิยมลัทธิ ซึ่งขัดแย้งกับหลักการอิสลาม ลึกๆแล้วพวกเขาไม่ปฏิเสธแต่อย่างใด แต่ทว่าหลักการในการต่อสู้ของพวกเขาในขณะนี้คือ “การสร้างความเป็นที่ความเป็นมลายูปาตานีจะสามารถหลอมรวมคนมลายูปาตานี” ให้เข้าร่วมหรือเห็นร่วมกับการต่อสู้ให้จงได้ เพราะอย่างไร้ก็แล้วแต่เป้าหมายที่จะเป็นผลจากการต่อสู้ก็คือ “รัฐอิสลาม” อันเป็นสิ่งที่พระผู้เป็นเจ้าจะทรงพอพระทัยที่สุด

๑๓. อย่างไรก็ตาม อากีตะห์ หรือความศรัทธาต่อศาสนาของมวลชนยังไม่หนักแน่นเพียงพอที่จะเสียสละ เพื่อ “อิสลาม” ทั้งนี้ก็เป็นผลมาจากการยึดครองของสยาม แต่เนื่องจากพวกเขาเชื่อมั่นว่า นักรบและแนวร่วมของพวกเขาเป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักการและเป้าหมายแห่งอิสลามอย่างเข้มแข็งและจะเป็นหัวหมู่ทะลวงในการปฏิบัติการ ซึ่งต่างก็มีความกล้าหาญที่จะต้องรับการพิพากษาตรวจสอบในโลกหน้า ในขณะที่ผู้นำและอุลามะห์ของพวกเขา ก็พร้อมรับผิดชอบต่อการกระทำของพวกเขาโดยสิ้นเชิง

๑๔. พวกเขาจะไม่มีการประกาศตัวอย่างชัดเจน เพื่อให้การต่อสู้ครั้งนี้ไม่ได้เป็นขององค์กรใดองค์กรหนึ่งดังเช่นอดีต หากแต่เป็นการต่อสู้ของมลายูมุสลิมทุกคน เพื่อให้เห็นภาพของการ “ลุกฮือ” ของประชาชนมลายูปาตานี ในการต่อต้านกาเฟรสยามร่วมกันทำลายความชอบธรรมการยึดครองของพวกเขา

๑๕. บทเรียนในอดีต คือการประกาศองค์การไม่เป็นผลดีต่อการต่อสู้โดยรวม เพราะปัญหาการยึดติดองค์กรและเห็นต่างในแนวทางการต่อสู้ จะทำลายแนวรบทั้งหมด จะเห็นได้จากการแตกแยกเป็นกลุ่มต่างๆในอดีต ซึ่งกลับส่งผลให้ประชาชนมลายูปาตานีรู้สึกแปลกแยกกับการต่อสู้ การปกปิดการนำยังมีผลให้ศัตรูของพวกเขาไม่สามารถตั้งรับได้ทันที่

๑๖. การจัดตั้งของขบวนการเป็นไปอย่างต่อเนื่องมาตลอดระยะเวลาหลายปี ในขณะที่ศัตรูตายใจ พวกเขากลับเร่งรุกทำงาน จัดตั้งมวลชนขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง โดยเฉพาะ “คนรุ่นใหม่” ที่จะต้องมาแบกรับการปฏิบัติงานเชิงรุกในระยะนี้ ในขณะที่เดียวกัน เพื่อสร้างการยอมรับต่อประชาชนมลายูพวกเขาจำเป็นต้องเป็นคนที่มีพื้นฐานและภาพลักษณ์ที่เคร่งครัดต่อศาสนา

ยุทธวิธี

๑๗. การปกปิดความลับและการเชื่อมั่นศรัทธาต่อผู้นำ (ภู่อัต) เป็นหลักการพื้นฐานของสงครามของเรา

๑๘. โครงสร้างทางการเมืองและโครงสร้างทางการทหาร จะต้องมีความลับและภารกิจที่รับผิดชอบชัดเจน การรักษาชั้นความลับโดยไม่ “ลัมพันธ์ขวาง” จะเป็นหลักการที่ต้องปฏิบัติและเคร่งครัดในหมู่สมาชิก เพื่อตัดตอนการเข้าถึงข้อมูลของ

ศัตรู หรือมีน แต่การทำให้เข้าถึงข้อมูลดังกล่าวของศัตรูมีผล
ล้มเหลว ดังเช่นการเตรียมคำตอบสำหรับการซักถาม การ
สร้างปฏิบัติการลวงเพื่อเบี่ยงเบนประเด็น ฯลฯ

๑๙. พวกเขาย้ำเสมอว่าจะต้องไม่ละเลย “ศัตรูภายใน” ที่จะมีผล
ต่อการทำลายการต่อสู้ โดยเฉพาะ “กลุ่มวะหะบีและกลุ่ม
มลายูมุสลิมที่ลี้ภัยความเจ็บปวดของประชาชาติและขายตัวเอง
ให้กับรัฐสยาม”

๒๐. มีวิธีจัดการให้ความขัดแย้งระหว่างสำนักคิดต่างๆเป็นไป
อย่างเข้มข้นและเด็ดขาด เพื่อป้องกันมิให้มีการถกเถียง
แลกเปลี่ยนและตั้งคำถามต่อแนวทางการต่อสู้ของเรา จะต้อง
แยกขาดศัตรูภายในออกจากวงจรให้ชัดเจน เพราะตระหนัก
ดีว่า หากมีการตั้งคำถามต่อเหตุผลของการญิฮาดและวิธีการ
ต่อสู้ของเราอย่างเปิดเผย จะส่งผลต่อ “การกุมสภาพ” การ
ต่อสู้ของศูนย์การนำ

๒๑. นักต่อสู้จะต้องมองไปยังเป้าหมายแห่งความเป็นเอกราชอย่าง
เด็ดเดี่ยว และไม่ย่อท้อการปกปิดโครงการทางความคิด
และอุดมการณ์ (ของขบวนการ) ในรายละเอียดจะรักษา
แนวรบทางด้านทหารและด้านการเมืองได้อย่างยาวนาน
จนกว่า “ระดับทางการเมืองขึ้นสู่กระแสสูง” เมื่อปาตานีมี
เอกราช ภายใต้การนำของพวกเขา ความคิดที่ผิดแปลกจาก
ไปก็ไม่ยากที่จะจัดการ

๒๒. พวกเขายังเชื่อว่า แม้ว่ารัฐจะประสบผลสำเร็จในด้านการทหาร แต่ก็ต้องพ่ายแพ้ทางการเมืองต่อพวกเขา
๒๓. สำหรับบางพื้นที่ มีผลกระทบอย่างหนักจากยุทธการของทางการสยาม แต่งานการเมืองที่หมายถึง การบ่มเพาะความเกลียดชังต่อศัตรูและสร้างความเชื่อมั่นต่อนักต่อสู้เพื่อปิตานียังคงเดินคืบหน้าไปในหมู่บ้าน
๒๔. ผลชีวิตสงครามครั้งนี้ อยู่ที่ยังการเมือง
(ยุทธวิธีรับใช้ยุทธศาสตร์)
๒๕. หลังจากนั้น พวกเขาจะต้องเปิดงานแนวร่วมให้มากขึ้นกว่านี้ ทั้งในและต่างประเทศ โดยเฉพาะงานที่พุ่งเป้าไปยังจุดอ่อนของศัตรูและสร้างความชอบธรรมให้กับการต่อสู้ เช่น งานที่เน้นหลักในประเด็นสิทธิมนุษยชนและความเป็นมนุษย์ ซึ่งจะสามารถสร้างการสนับสนุนได้จากประชาชนคนไทยบางส่วน และแน่นอนที่สุดคือการสนับสนุนจากสากล

ผนวก ข

คำตอบและข้อเสนอแนะของอดีตจุฬาราชมนตรี

(นายประเสริฐ มะหะหมัด)

เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม

คำตอบและข้อเสนอแนะของอดีตจุฬาราชมนตรี อันเป็นการแก้ไขปัญหาที่ คอ.บต. รวบรวมขึ้นจากการที่ได้แต่งตั้งคณะกรรมการรวบรวมปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆ ในพื้นที่ทั้ง ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ สงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส โดยมอบหมายให้คณะกรรมการที่มีอยู่ในจังหวัดนั้นๆ ส่งเข้ามา เบื้องต้นรวบรวมได้ ๓๕ ปัญหา แบ่งเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของทางราชการ ๒๓ ปัญหา และที่ไม่เกี่ยวข้องอีก ๑๒ ปัญหา

ระหว่างวันที่ ๑๒-๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๕ คอ.บต. ได้เรียนเชิญจุฬาราชมนตรี เพื่อมาพบปะเยี่ยมเยียนพี่น้องมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้ ก็ได้มีการตอบปัญหาข้อขัดแย้งไปแล้วบางส่วน ซึ่งจุฬาราชมนตรีเป็นผู้ตอบ โดยมี “นายสวาสดี สุมาลย์ศักดิ์” และ “นายวินัย สะมะฮุน” ร่วมคณะอยู่ด้วย ต่อมานายสวาสดีฯ ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นจุฬาราชมนตรี จนถึงปัจจุบัน

QUESTION & ANSWER

ปัญหาทั่ว ๒๓ ปัญหา ที่น่าสนใจมีดังนี้

ปัญหาที่ ๑ ในพิธีการต่างๆ ซึ่งประธานจะต้องจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย ผู้ที่อยู่ในที่ประชุมจะต้องลุกขึ้นยืนไปจุดธูปเทียน ชาวพุทธจะต้องประนมมือ ส่วนมุสลิมจะต้องยืนตรง การยืนตรงเช่นนั้นจะขัดต่อศาสนาอิสลามหรือไม่

คำตอบของจุฬาราชมนตรี :

การยืนขึ้นขณะประธานกำลังทำพิธีดังกล่าว ขัดต่อหลักศาสนาอิสลาม

ข้อเสนอแนะของจุฬาราชมนตรี :

ควรให้มุสลิมนั่งอยู่กับที่ตามเดิม และถ้าจะยืนก็ควรยืนต้อนรับและให้เกียรติประธานเฉพาะขณะประธานเดินเข้าสู่ห้องประชุมเท่านั้น

แนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสม :

๑. ให้พิธีกรแจ้งหรือชี้แจงให้ที่ประชุมทราบขั้นตอนการปฏิบัติของผู้ร่วมประชุม ดังนี้
 - ทุกคนยืนต้อนรับให้เกียรติประธานในพิธี
 - ผู้ให้การต้อนรับเชิญประธานในพิธีนั่ง ณ ที่ซึ่งจัดไว้
 - ทุกคนนั่ง

- ประธานในพิธีจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย
- ผู้นำถือศาสนาพุทธประนมมือ ผู้นำถือศาสนาอิสลามนั่งในท่าปกติ เมื่อประธานกราบพระพุทธรูป

๒. ให้ทุกคนปฏิบัติตามคำชี้แจงของพิธีกร

ปัญหาที่ ๒ การที่นักเรียน นักศึกษามุสลิมรำไห้ครุ โดยการกราบในวิชามวยไทย กระบี่กระบอง นาฏศิลป์ เป็นต้น ผิดหลักศาสนาอิสลามหรือไม่ จะทำได้ในลักษณะใด

คำตอบของจุฬาราชมนตรี :

การกราบสิ่งอื่นนอกจากอัลลอฮ์ (สُبُّهُ) จะกราบในวาระใดหรือเจตนาใดก็ตาม ถือว่าเป็นความผิดต่อบทบัญญัติศาสนาอิสลามทั้งนั้น

ข้อเสนอแนะของจุฬาราชมนตรี :

สำหรับนักเรียน นักศึกษาที่เป็นมุสลิมควรสอนเนื้อหาสาระล้วนๆ การกราบในพิธีดังกล่าวให้งดเว้นโดยเด็ดขาด และหากจะจัดพิธีไห้ครุก็ให้ดูในข้อ ๓

แนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสม :

การสอนรำไห้ครุใดให้งดเว้นท่ากราบหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของท่ากราบ ท่าต่อไปนี้อถือว่าเป็นท่ากราบ หรือส่วนหนึ่งของท่ากราบ คือ

QUESTION & ANSWER

๑. ทำกราบที่เหมือนเบญจางคประดิษฐ์ ทำสูญุด ฯลฯ
๒. ทำรุกข คือ ทำที่มีลักษณะศีรษะกับลำตัวขนานกับพื้น

ปัญหาที่ ๓ ในพิธีไหว้ครู ถ้านักเรียน นักศึกษาไทยมุสลิมเข้าร่วมพิธีที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น ซึ่งไม่มีการกราบไหว้ แต่มีการนำดอกไม้ธูปเทียนมามอบให้ครูอาจารย์ เพื่อแสดงความกตัญญูคุณจะขัดกับหลักศาสนาอิสลามหรือไม่

คำตอบของจุฬาราชมนตรี :

การนำดอกไม้มอบให้แก่ครูในห้องเรียนไม่ผิดบทบัญญัติ ศาสนาอิสลาม การกราบผิดบทบัญญัติศาสนาอิสลาม การมอบธูปเทียน ถ้าประโยชน์ของธูปเทียนที่ครูรับไว้ นั้น นำไปเพื่อใช้งานอันไม่เกี่ยวกับการกราบไหว้บูชาหรือเกี่ยวกับพิธีศาสนาอื่น ก็อนุโลมให้มอบได้ แต่ก็ไม่บังคับควรนุก เพราะโดยทั่วไปธูปเทียนถูกใช้ในเครื่องกราบไหว้บูชามากกว่าอย่างอื่น

ข้อเสนอแนะของจุฬาราชมนตรี :

การจัดพิธีไหว้ครูมิใช่พิธีการของศาสนาอิสลาม นักเรียนมุสลิมต้องเว้นอย่างเด็ดขาด นอกจากจะเปลี่ยนรูปแบบพิธีศาสนาพราหมณ์ พุทธ มาเป็นแบบศาสนาอิสลาม และการมอบของที่ระลึกแก่ครู ก็ควรเหลือเพียงดอกไม้ ส่วนธูปเทียนควรตัดออกเสีย

ในวันไหว้ครูนักเรียนมุสลิม สมควรจัดพิธีกรรม ดังนี้ :

๑. เชิญอิหม่าม และกรรมการมัสยิด และผู้ทรงคุณวุฒิ มาเป็นผู้นำในการขอพร
๒. ครูให้อิวาท
๓. บุคคลในข้อ ๑ มีความรู้พอ ก็ให้เป็นผู้ให้อิวาทใน ศาสนาอิสลาม เกี่ยวกับการเคารพครูบาอาจารย์

แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม :

การจัดพิธีไหว้ครูในสถานศึกษาหรือหน่วยงาน หรือ กลุ่มที่เกี่ยวข้องจัดพิธีการสำหรับนักเรียน นักศึกษาที่ นับถือศาสนาพุทธ แต่สำหรับนักเรียนนักศึกษาที่นับถือ ศาสนาอิสลามให้แยกไปจัดเฉพาะกิจกรรมตามข้อเสนอ เนาะของท่านจุฬาราชมนตรี

อนึ่ง ถ้าหากสามารถจัดโดยให้ทุกคนร่วมฟังอิวาท ของผู้บริหาร หรือครูอาวุโสก่อน แล้วแยกไปจัดกิจกรรมตามข้อเสนอเนาะของท่านจุฬาราชมนตรี ก็จะเป็นการดี

ปัญหาที่ ๔ การเชิญผู้นำศาสนาอิสลามเข้าร่วมในงานพิธีควรกำหนดบทสวดให้แน่นอน ท่านคิดว่าควรใช้บทสวดใด

คำตอบของจุฬาราชมนตรี :

บทสวดของศาสนาอิสลามนั้นไม่มี มีแต่ขอพร ซึ่งศาสนาอิสลาม ไม่กำหนดไว้ตายตัว สุดแต่ผู้รู้ในท้องถิ่นจะนิยมปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะของจุฬาราชมนตรี :

ให้อยู่ในดุลพินิจของผู้มุสลิมในท้องถิ่นนั้นๆ และบทขอพร ที่ส่วนใหญ่ปฏิบัติกันอย่างกว้างขวางทั่วไป คือ

๑. การอ่านอัลกุรอาน
๒. การเคาะละวาท
๓. การขอดุอาอ์

แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม :

การเชิญผู้นำศาสนาอิสลามให้ไปร่วมพิธี ผู้เชิญควรบอกวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการปฏิบัติในส่วนผู้นำศาสนา และผู้ร่วมประชุมต้องปฏิบัติ ส่วนกำหนดเวลาการใช้บทขอพรให้ผู้นำศาสนาเลือกได้ตามความเหมาะสมตามที่ท่านจุฬาราชมนตรีได้เสนอแนะ

ปัญหาที่ ๕ การชักชวนให้นักศึกษาไทยมุสลิมไปร่วมในพิธีและงานประเพณีต่างๆที่ขัดกับหลักศาสนาอิสลาม เช่น วันสงกรานต์ วันลอยกระทง การแห่เทียนพรรษา เป็นต้น ย่อมเป็นสาเหตุให้เกิดการแตกแยก คบหาทางป้องกันแก้ไขอย่างไร

คำตอบของจุฬาราชมนตรี :

วิธีป้องกันคือ งานอย่างนี้ไม่ต้องเชิญมุสลิมเข้าร่วม เพราะขัดต่อหลักศาสนาอิสลามอยู่แล้ว

ข้อเสนอแนะของจุฬาราชมนตรี - แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม :

แนวทางปฏิบัติสำหรับข้อ ๕ ท่านจุฬาราชมนตรีได้ตอบชัดเจนแล้ว ผู้บริหารของสถานศึกษาควรจะได้ประชาสัมพันธ์ให้เข้าใจเรื่องนี้โดยชัดเจน

ปัญหาที่ ๖ การที่หน่วยราชการได้ใช้พระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน เพื่อให้ชาวไทยมุสลิม ที่เป็นคู่กรณีหรือพยานสาบานตัวจะขัดหลักศาสนาหรือไม่

คำตอบของจุฬาราชมนตรี :

การสาบานต่ออัลลอฮ์ (สุบหฺ) และการใช้อัลกุรอานคือ วัฏนะสาบาน ไม่ผิดบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม

QUESTION & ANSWER

ข้อเสนอแนะของจุฬาราชมนตรี – แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม :

การสาบานต้องสาบานต่ออัลลอฮ์ (สุบหฺ) คำตอบการ
ศาสนา

ปัญหาที่ ๗ การร่วมในพิธีวันสำคัญของชาติ เช่น วันปิยมหาราช มีการวางพวงมาลา และมีการถวายบังคม พระบรมรูปทรงม้า หรือพระบรมฉายาลักษณ์ ถ้าชาวไทยมุสลิมทำความเคารพด้วยการยืนตรงหรือคำนับ จะขัดกับหลักศาสนาหรือไม่ และควรปฏิบัติตนอย่างไรของจุฬาราชมนตรี ถ้าคู่กรณีต้องการใช้พระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน ถือไว้ขณะสาบาน ก็จะต้องปฏิบัติตามหลัก

คำตอบของจุฬาราชมนตรี :

การนำพวงมาลาไปถวายบังคมพระบรมรูปปั้นนั้น ผิดบทบัญญัติศาสนาอิสลาม เพราะอิสลามห้ามเคารพบูชารูปปั้นไม่ว่ารูปปั้นอะไรก็ตาม การยืนตรงต่อหน้าพระบรมฉายาลักษณ์ ไม่ผิดบทบัญญัติศาสนาอิสลาม เพราะมิใช่รูปปั้น นักวิชาการอิสลามมีความเห็นว่า

๑. รูปปั้น หรือสลักทุกชนิด เป็นสิ่งที่ต้องห้าม (หะรอม)
๒. รูปภาพไม่เป็นสิ่งที่ต้องห้าม เมื่อรูปภาพไม่เป็นสิ่งที่ต้องห้าม การที่จะนำมาแขวนไว้ ที่ไหนก็ไม่ต้องห้าม

และการยื่นตรงต่อหน้ารูปภาพ โดยมีได้เจตนาบูชา
จึงไม่เป็นการที่ต้องห้าม

ข้อเสนอแนะของจุฬาราชมนตรี-แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม :

การเข้าร่วมพิธีวันสำคัญของชาติ เช่น วันปียมหาราช
ท่านจุฬาราชมนตรีได้ตอบไว้อย่างชัดเจน แต่ถ้าพิธีนั้น
จำเป็นต้องมีรูปปั้น ก็ขอให้แยกส่วนการจัดกิจกรรม
โดยจัดให้มีเพียงพระบรมฉายาลักษณ์แทน

ปัญหาที่ ๘ การแต่งกายตามเครื่องแบบต่างๆเพื่อความเหมาะสม
ตามสถานการณ์และสถานที่ เช่น การแต่งกายเครื่อง
แบบลูกเสือ เครื่องแต่งกายนักกีฬาที่จำเป็นต้องนุ่ง
กางเกงขาสั้น เป็นต้น ขัดกับหลักศาสนาอิสลามหรือไม่
ควรปฏิบัติอย่างไร

คำตอบของจุฬาราชมนตรี :

การแต่งกายนุ่งกางเกงขาสั้น หากสั้นเหนือหัวเข่า ถือว่า
ผิดหลักศาสนาอิสลาม

ข้อเสนอแนะของจุฬาราชมนตรี :

ให้นุ่งกางเกงขายาวพ้นหัวเข่า
หรือสวมถุงเท้าให้สูงขึ้นมา

แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม :

จากคำตอบและคำแนะนำของท่านจุฬาราชมนตรี ให้
ผู้บริหารอนุโลมให้ผู้นับถือศาสนาอิสลามแต่งกายตาม
หลักศาสนาอิสลามได้

QUESTION & ANSWER

QUESTION & ANSWER

ปัญหาที่ ๘ ความหมายของเนื้อเพลงสรรเสริญพระบารมี ว่าอย่างไร

คำตอบของจุฬาราชมนตรี :

ได้ตอบมาแล้วเมื่อปี ๒๕๒๕

ปัญหาที่ ๑๐ การจัดพิธีฉลองวันคล้ายวันประสูติของพระบรมศาสดามุฮัมหมัด (คือลา) มีขอบเขตเพียงใดควรพิจารณา

๑. การแห่โดยเอาสุภาพสตรีถือบายศรีมาร่วมขบวนแห่
๒. การแต่งรถประกวดบางคันแต่งเป็นรูปสัตว์ เช่น รูปนก

คำตอบของจุฬาราชมนตรี :

ขอบเขตของงานเมาลิดกลาง คือ

๑. อ่านอัลกุรอาน
๒. อ่านประวัติศาสตร์ทางศาสนา
๓. อ่านบทขอพร
๔. อ่านบทซิกิรุลลอฮ์
๕. อ่านเศาะละวาต
๖. เลี้ยงอาหารแก่ผู้เข้าร่วมพิธี

การแห่สฎาพสตรืผดบหบญญตศาสนาอิสลาม การแต่ง
รถประกวดไม่ผดบหบญญตศาสนาอิสลาม ถ้าผู้แต่งไม่
ยัดว่าเป็นส่วนหน่งของพธศาสนา โดยถ่อเป็นเพียงการ
ประกวดตามชนบธรรมเนยมประเพณี และการแต่งรถ
เป็นรูปสตร์ต่าง ๆ ผดบหบญญตศาสนาอิสลาม

ข้อเสนอแนะของจุฬาราชมนตรี-แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม :

แยกบหบาพหน้าทให้ชัดเจน

๑. ทางราชการเป็นผู้สนับสนุนในส่วนที่กำหนดใน
ขอบเขตที่ไม่ขัดกับหลักศาสนา
๒. ส่วนอื่นๆที่เป็นหน้าที่ของผู้ร่วมกิจกรรมที่นับถ่อ
ศาสนาอิสลาม
๓. แจ้งหรือประกาศให้ชัดเจนว่า กิจกรรมส่วนใดเป็น
ส่วนในพธศาสนา กิจกรรมใดเป็นการประกวดตาม
ชนบธรรมเนยมประเพณี

ปัญหาที่ ๑๑ ทำไมในท้องที่มีชาวมุสลิมจำนวนมาก โรงเรียนและ
สถานทราชการ จึงไม่หยุดในวันศุกร์และวันจันทร์ เพื่อ
เปิดโอกาสให้นักเรียนและข้าราชการไปละหมาดในวัน
ศุกร์ได้

QUESTION & ANSWER

คำตอบของจุฬาราชมนตรี :

เพราะทางราชการมีคำสั่งไว้อย่างนั้น ความจริงสมัยแรก
ก็อนุโลมให้ท้องที่มุสลิมหยุดวันพฤหัสบดี และวันศุกร์
และต่อมาก็เปลี่ยนเป็นวันเสาร์และอาทิตย์ ไม่เกี่ยวข้องกับ
กับข้อห้ามในศาสนาอิสลาม

ข้อเสนอแนะของจุฬาราชมนตรี-แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม :

คำตอบของท่านจุฬาราชมนตรีชี้ชัดเจนว่า
วันหยุดไม่เกี่ยวข้องกับศาสนา

ข้อสังเกต :

๑. สถาบันการศึกษาควรจัดเวลาเรียนให้เอื้ออำนวย
ต่อการปฏิบัติศาสนกิจในวันศุกร์และวันธรรมดา
สำหรับข้าราชการครู นักเรียน นักศึกษาที่นับถือ
ศาสนาอิสลาม
๒. การจัดตารางอบรมประชุมสัมมนา ควรจะได้คำนึง
ถึงเวลาปฏิบัติศาสนกิจ

ปัญหาที่ ๑๒ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการศานุอุปถัมภ์ ฝ่ายศาสนา
อิสลาม กฎกระทรวง และระเบียบต่างๆ ไม่เหมาะสมกับ
ปัจจุบัน ทางสำนักจุฬาราชมนตรีจะดำเนินการอย่างไร

คำตอบของจุฬาราชมนตรี :

กระทรวงมหาดไทยได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นชุดหนึ่ง ทำหน้าที่ร่าง “พระราชบัญญัติบริหารกิจการศาสนาอิสลาม” ขณะนี้กระทรวงมหาดไทย ได้ส่งต้นร่างที่เสร็จเรียบร้อยแล้ว มาให้คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย พิจารณารายละเอียดอินชอัลลอฮ์ (สุบหฺ) ในเร็ววันนี้ คณะกรรมการอิสลามกลางแห่งประเทศไทย จะพิจารณาเสร็จ และส่งกลับกระทรวงมหาดไทย เพื่อดำเนินการต่อไป

ปัญหาที่ ๑๓ ให้พิจารณาปัญหาการนำสละมของนักเรียนในท้องและโรงเรียน

คำตอบของจุฬาราชมนตรี :

ถ้าครูและนักเรียนทั้งหมดเป็นมุสลิมก็ควรให้มีการกล่าวสละม เพื่อฝึกวัฒนธรรมศาสนา แต่การจะใช้คำส่วสดีและการไหว้ ก็ไม่ขัดหลักการศาสนาอิสลาม ทั้งนี้หากกระทำต่อ ผู้ไม่ได้เป็นมุสลิมก็ต้องอย่างหลัง

ข้อเสนอแนะของจุฬาราชมนตรี-แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม :

คำตอบของท่านจุฬาราชมนตรีชัดเจนแล้ว

ข้อสังเกต : สถานศึกษาสมควรให้มีการสอนและฝึกวิธีปฏิบัติที่ถูกต้องทั้ง ๒ แนวทาง โดยเชิญผู้นำทางศาสนาอิสลามแนะนำวิธีสละม

QUESTION & ANSWER

ปัญหาที่ ๑๔ ให้พิจารณาหนังสือ “ศาสนาเปรียบเทียบ” ของเสถียร พันธูรังสี ได้เขียนข้อความที่ขัดกับหลักศาสนาอิสลามสมควรให้จุฬาราชมนตรี พิจารณาข้อความใดที่จะตัดออกหรือไม่

คำตอบของจุฬาราชมนตรี :

สำนักจุฬาราชมนตรี จะแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการ และการรวบรวมข้อมูลเสนอต่อกระทรวงศึกษาธิการต่อไป

ข้อเสนอแนะของจุฬาราชมนตรี :

ศอ.บต. ควรจะแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการในเรื่องนี้ด้วย เพราะมีงบประมาณของทางราชการพร้อมมูล ส่วนสำนักจุฬาราชมนตรีนั้น ไม่มีงบประมาณดำเนินการอาจจะไม่ได้ผลเท่าที่ควร

ปัญหาที่ ๑๕ ตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ว่า เมื่อนักเรียนเข้าแถวเชิญธงชาติ แล้วให้มีการสวดมนต์ไหว้พระ ซึ่งเรื่องนี้นักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามไม่สามารถปฏิบัติได้ และตามระเบียบไม่ได้กำหนดหรือชี้แนะไว้ว่าให้นักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามทำอย่างไร เรื่องนี้ควรได้เสนอแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับกระทรวงศึกษาธิการ

คำตอบของจุฬาราชมนตรี :

สำหรับนักเรียนมุสลิมควรทำดังต่อไปนี้

๑. ให้นักเรียนกล่าวบททบทวนรูกันอีมาน รูกันอิสลาม
๒. ให้นักเรียนอ่านดุอาอ์ เช่น “โอ้อัลลอฮฺ (สุบหฺ)โปรดเชิดชูความรอบรู้แก่พวกเรา และโปรดกระจายคลังแห่งเมตตาของพระองค์แก่พวกเรา โอ้พระเจ้าผู้ทรงเมตตายิ่งกว่าเมตตาทั้งปวง”
๓. จบด้วยการเคาะละวาทแก่ท่านเราะฮ์ลุส (ค็อลฯ)

ข้อเสนอแนะของจุฬาราชมนตรี-แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม :

ในขณะที่นักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธสวดมนต์ ให้นักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามยืนสำรวม หากจะมีการปฏิบัติพิธีทางศาสนาควรให้เลือกปฏิบัติตามข้อหนึ่งข้อใดที่ท่านจุฬาราชมนตรีให้ข้อเสนอแนะ คือ ให้นักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธสวดมนต์ นักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามปฏิบัติตามคำตอบของท่านจุฬาราชมนตรี ส่วนจะให้ให้นักเรียนนับถือศาสนาใดปฏิบัติก่อน - หลัง ให้พิจารณาตามจำนวนส่วนมากของนักเรียนในโรงเรียนนั้น

QUESTION & ANSWER

ปัญหาที่ ๑๖ คำว่า “เมือง” ที่เป็นอำเภอ มีสถานี่ตำรวจ เทศบาล ฯลฯ แล้วถือเป็นเมืองที่จะแยกมัสยิดออกไม่ได้ แต่มีมุสลิมกลุ่มหนึ่งตีความว่า “เมือง” ที่แยกมัสยิดไม่ได้นั้น จะต้องเป็นเมืองที่ถูกปกครองด้วยมุสลิมเท่านั้น แต่ถ้าเป็นเมืองที่ถูกปกครองด้วยคนศาสนาอื่น ถือว่าไม่เป็นเมืองสามารถแยกมัสยิดได้ เช่น กรณี ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ถือว่าคนไทยพุทธปกครอง ใครขอทราบความจริงที่ถูกต้อง

คำตอบของจุฬาราชมนตรี :

ความเห็นเช่นนั้นไม่ถูกต้อง การสร้างมัสยิดเพื่อทำละหมาดวันศุกร์นั้น ให้สร้างได้ทั้งสิ้นในพื้นที่ทุกลักษณะคือ

๑. เมืองใหญ่ หมายถึง เมืองที่มีสถานที่ทำการทางราชการ เช่น ศาล สถานีตำรวจ ที่ว่าการอำเภอ และมีแหล่งทำการค้า และธุรกิจต่างๆอย่างกว้างขวาง
๒. เมืองเล็ก หมายถึง เมืองที่มีสิ่งดังกล่าวน้อยกว่า ไม่ครบถ้วนเหมือนเมืองใหญ่
๓. หมู่บ้าน หมายถึง หมู่บ้านที่ไม่มีที่ทำการต่างๆ และไม่มีแหล่งธุรกิจตามที่กล่าวมาแล้ว ส่วนการจัดสร้างเพิ่มเติมเพื่อละหมาดวันศุกร์ซ้อนขึ้นม่อีกนั้น หากมัสยิดเก่าคับแคบ ไม่จุละหมาดก็สามารถสร้างขึ้นมาได้

ปัญหาที่ ๑๗ ปัญหาพวก “ดะวะฮฺ” ซึ่งมีความหมายว่า การเผยแพร่ศาสนาจะพุดเกี่ยวกับหลักการศาสนาทั่วไป พุดถึงบาปบุญทั้งโลกนี้และโลกหน้า ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ พวกดะวะฮฺ พุดให้คนมุสลิมสามัคคีกัน แต่มีความหมายเท่ากับไม่ให้สามัคคีกับคนที่นับถือศาสนาอื่น ในบางครั้งบางพวกถือรุนแรงไปถึงห้ามคนมุสลิมเข้าร้านคนไทยพุทธ ใครขอทราบความจริงที่ถูกต้อง

คำตอบของจุฬาราชมนตรี :

ได้ค้นคว้าหลักการของ “ดะวะฮฺ” แล้ว ไม่มีระบุให้แตกแยกสามัคคีกับคนต่างศาสนา หลักการของดะวะฮฺก็คือ หลักอิสลามนั่นเอง บางคนที่มีความคิดรุนแรงไปนั้นก็เป็นเรื่องของส่วนน้อยซึ่งค่อยๆชี้แจงทำความเข้าใจ

ข้อเสนอแนะของจุฬาราชมนตรี :

ควรเชิญหัวหน้ากลุ่มดะวะฮฺมาพบเพื่อซักซ้อมความเข้าใจกันบ่อยๆและทางราชการอำนวยความสะดวกแก่การจัดกิจกรรมดะวะฮฺอย่างจริงจัง เพราะเป็นผลดีต่อทางราชการโดยตรง

QUESTION & ANSWER

ปัญหาที่ ๑๘ ปัญหาในพิธีฉาบงานศพของคนไทยที่นับถือศาสนาพุทธ ใครขอความเห็นว่ามีมุสลิมจะเข้าร่วมในพิธีเผาศพได้หรือไม่ และจะเป็นการขัดกับศาสนาหรือไม่

คำตอบของจุฬาราชมนตรี :

การเข้าร่วมพิธีศพ ผิดบทบัญญัติศาสนาอิสลาม การเข้าไปร่วมแสดงความเสียใจในงานและเยี่ยมเยียนครอบครัวของผู้ตายต่างศาสนา รวมทั้งการช่วยเหลือด้านต่างๆนั้นไม่ผิดบทบัญญัติศาสนาอิสลาม

ปัญหาที่ ๑๙ ปัญหาในพิธีสวดดีลูกเลื้อในการประกอบพิธีสวดดีลูกเลื้อนักเรียนจะต้องนั่งคุกเข่าทำความเคารพพระบรมรูปรัชกาลที่ ๖ ซึ่งทำนองดังกล่าวเหมือนกับทำนองละหมาด ใครขอทราบการประกอบพิธีของมุสลิมในทำนอง พิธีดังกล่าวจะขัดกับหลักศาสนาอิสลามหรือไม่

คำตอบของจุฬาราชมนตรี :

การทำความเคารพต่อรูปปั้น ไม่ว่าจะโดยรูปแบบใดๆ ก็ตาม ถือเป็นการขัดต่อบทบัญญัติศาสนาอิสลามทั้งสิ้น การกระทำดังกล่าวจึงผิดบทบัญญัติศาสนาอิสลามอย่างแน่นอน

ข้อเสนอแนะของจุฬาราชมนตรี—แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม :

พิธีสวดีฎกเลียมมีระเบียบกำหนดขั้นตอนไว้ชัดเจนแล้ว
ซึ่งผู้นับถือศาสนาอิสลามไม่สามารถปฏิบัติได้ เว้นแต่
กระทรวงศึกษาธิการได้แก้ไขระเบียบวิธีการปฏิบัติที่
ขัดกับหลักศาสนา

ปัญหาที่ ๒๐ ปัญหาเรื่องการไว้ทุกข์ หากมุสลิมไปร่วมในงานพิธีศพ
ของชาวไทยที่นับถือศาสนาพุทธ โดยการแต่งกายชุดดำ
เป็นการขัดแย้งด้วยหลักศาสนาหรือไม่ ใครขอทราบข้อ
เท็จจริงและความเห็น

คำตอบของจุฬาราชมนตรี :

ในการแต่งกายไว้ทุกข์ด้วยชุดดำ ผิดบทบัญญัติศาสนา
อิสลาม

ข้อเสนอแนะของจุฬาราชมนตรี :

อิสลามกำหนดการไว้อาลัยแก่ผู้ตาย ซึ่งบังคับแก่สตรี
เท่านั้น โดยการยกเว้นการแต่งกายที่ฉูดฉาด ห้ามใส่
เครื่องประดับและเครื่องหอมทุกชนิด การที่มุสลิมไป
ร่วมงานศพเพื่อนต่างศาสนา ให้แต่งกายแบบธรรมดา
ทั่วไป อย่าแต่งชุดดำ

QUESTION & ANSWER

ปัญหาที่ ๒๑ ปัญหาเรื่องการทำความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ การแสดงความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในพิธีการต่างๆ จัด ด้วยหลักศาสนาอิสลามหรือไม่ ใครขอทราบข้อเท็จจริง และความเห็น

คำตอบของจุฬาราชมนตรี :

การยืนต่อหน้าพระบรมฉายาลักษณ์เพื่อระลึกถึง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ไม่ขัดบทบัญญัติศาสนา อิสลาม การก้มศีรษะไม่ถึงขั้นรูกุซ คือ การกระทำไม่ บังควร (มักรุษ) การก้มศีรษะขั้นรูกุซ บางทัศนะว่าต้อง ห้าม (หะรอหม) บางทัศนะว่าไม่บังควรนัก (มักรุษ)

ข้อเสนอแนะของจุฬาราชมนตรี-แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม :

ให้ปฏิบัติตามคำตอบของท่านจุฬาราชมนตรี

ปัญหาที่ ๒๒ กรณีคนที่มิได้เป็นมุสลิมเข้าไปในมัสยิด เช่น ข้าราชการ- การหรือผู้นับถือศาสนาพุทธเข้าไปในมัสยิด เพื่อพบปะ และชี้แจงข้อราชการให้ประชาชนทราบนั้น บางคนก็ เข้ามาไม่ได้เพราะต้องห้าม ขอทราบว่าความจริงเป็น อย่างไร

คำตอบของจุฬาราชมนตรี :

มัสยิดทุกมัสยิด กรรมการเป็นผู้ดูแล อำนาจในการอนุญาตให้ใครเข้าไปในมัสยิดนั้นเป็นของผู้ดูแล ถ้าผู้ดูแลอนุญาตก็เข้าไปได้ ถ้าผู้ดูแลไม่อนุญาตก็เข้าไปไม่ได้

ข้อเสนอแนะของจุฬาราชมนตรี-แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม :

คำตอบของท่านจุฬาราชมนตรีชัดเจนแล้ว

ข้อสังเกต : หากได้รับอนุญาตให้เข้ามัสยิดแล้ว ต้องปฏิบัติตามนี้คือ ถอดรองเท้า ไม่สูบบุหรี่ ไม่พูดไร้สาระ ไม่ส่งเสียงดัง ไม่ปรบมือ สำรวมกิริยามารยาท

ปัญหาที่ ๒๓ มีครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนอนุบาลได้สอนจริยธรรมแก่นักเรียนไทยมุสลิม โดยบอกว่า เมื่อนักเรียนพบกันไม่ว่าจะได้ก็ตาม ควรจะสละมหรือจับมือกัน แต่ครูไทยพุทธบางคนไม่เข้าใจ กลับไปพูดว่าสอนศาสนาอิสลามบิดเบือนเด็ก และได้ก่อให้เกิดเด็กไทยต้องละทิ้งวัฒนธรรมไทย ซึ่งก่อให้เกิดความขัดแย้งกัน

QUESTION & ANSWER

คำตอบของจุฬาราชมนตรี :

เป็นความเข้าใจผิดของครูที่นับถือศาสนาพุทธเอง ซึ่งความเข้าใจเช่นนั้นเป็นเหตุให้เกิดกรณีพิพาทขึ้นระหว่างศาสนาเป็นผลร้ายที่ต้องขจัดโดยเร็ว

ข้อเสนอแนะของจุฬาราชมนตรี :

ควรแนะนำครูทุกคนให้เข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ของผู้นับถือศาสนา ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ซึ่งให้เสรีภาพแก่คนไทยทุกคนในการนับถือและปฏิบัติศาสนาไม่ว่าศาสนาอะไรก็ตาม ผู้ที่ขัดขวางมิให้ผู้อื่นนับถือและปฏิบัติศาสนา จึงเป็นผู้ทำผิดบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญโดยตรง

อนึ่ง คำว่า “วัฒนธรรมไทย” ไม่ควรจำกัดแต่วัฒนธรรมที่รู้จักและใช้เฉพาะในสังคมที่นับถือศาสนาพุทธเท่านั้น หากต้องหมายความรวมไปถึงวัฒนธรรมที่รู้จักและใช้ในสังคมมุสลิมด้วย ทั้งนี้ เพราะมุสลิมได้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในสังคมไทยมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน และคำว่า “คนไทย” ตามความหมายของรัฐธรรมนูญก็ไม่ถูกกำหนดขึ้นโดยเงื่อนไขทางศาสนา ทางภาษา ทางวัฒนธรรมอื่นๆตลอดจนเงื่อนไขที่แตกต่างกันทางสังคม

การที่มุสลิมปฏิบัติตามวัฒนธรรมอิสลาม จึงไม่ถือว่าเป็นการทำลายวัฒนธรรมไทยแต่ประการใดๆตรงกันข้ามกลับส่งเสริมให้วัฒนธรรมไทยมีลักษณะเด่นที่คนต่างชาติได้ไว้วางใจยิ่งขึ้นด้วยซ้ำว่า

วัฒนธรรมส่วนหนึ่งของไทยก็คือ การรับวัฒนธรรมทางศาสนาทุกศาสนา
สมกับที่มีบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ให้เสรีภาพในการนับถือและปฏิบัติ

เมื่อศาสนาอิสลามได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย และคน
นับถือศาสนาอิสลามเป็นคนไทย ทั้งทางนิตินัยและพฤตินัยอย่างที่เป็น
อยู่ การยอมรับวัฒนธรรมทางศาสนาอิสลามเข้ามาเป็นวัฒนธรรมไทย
จึงจะถูกต้อง

ดังนั้น ในสังคมมุสลิม รัฐจึงต้องส่งเสริมให้ใช้วัฒนธรรมอิสลาม
อย่างเต็มที่ เพื่อปฏิบัติตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ดังได้กล่าวมา
แล้วในบทนำ

หากรัฐหรือคนของรัฐพยายามตัดหรือลด หรือกีดกันไม่ให้คน
นับถือศาสนาอิสลามปฏิบัติวัฒนธรรมอิสลาม แน่แน่นอน รัฐและคนของรัฐ
นั้นแหละกระทำผิดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มิใช่มุสลิมหรือคนที่กระทำ
ผิดรัฐธรรมนูญ

ผนวก ก
ผู้ให้การสนับสนุน
ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับผู้ร่วมเสวนา
ในหัวข้อชุดองค์ความรู้กับการเสริมสร้างความเข้าใจ
ในพื้นที่ จชต.

พล.ต.อุดมชัย ธรรมสาโรรัชต์ รอง มทภ.๔

รอง ผอ.รมน.ภาค ๔ สน.

ประธานการเสวนา

ศ.ดร.ครองชัย หัตถา ศ.ประจำภาควิชาภูมิศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์

และสังคมศาสตร์

ม.สงขลานครินทร์

วิทยาเขตปัตตานี

(ด้านประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์)

นายรอหมาน เจ๊ะมะ ทน.ศูนย์มรดกยะลา (ด้านศาสนา)

นายทรงพล สวาสดิ์ธรรม รอง ผวจ.ปัตตานี

(ด้านวิถีชีวิตวัฒนธรรม)

พล.ต.ต.เดชณรงค์ สุทธิชาญบัญชา รอง ผบ.คชต.

รอง ผบ.ศปก.ตร.สน.

(ด้านเงื่อนไขต่าง ๆ ในสังคม)

พ.อ.ปริญญ์ ฉายติลก นายทหารประชาสัมพันธ์ พตท.

ผู้ดำเนินรายการ

**ขอขอบพระคุณเป็นพิเศษ
สำหรับผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ
เพื่อจัดทำชุดองค์ความรู้**

พล.ต.รณรงค์ บุญวนิช รอง ผบ.ศชก.จชต.

พล.ต.สำเร็จ ศรีหรั่ง ที่ปรึกษา กอ.รมน.ภาค ๔ สน.

พ.อ.เรืองศักดิ์ สุวรรณาคะ รอง เสธ.รมน.ภาค ๔ สน.

ผศ.ไข่มุก อุทยาวลี ผศ.ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์

และสังคมศาสตร์

ม.สงขลานครินทร์

วิทยาเขตปัตตานี

พ.ต.หญิง ผุสดี เต็มยอด ศูนย์ประชาสัมพันธ์

กอ.รมน.ภาค ๔ สน.

**ขอขอบพระคุณ
สำหรับหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนบุคลากร
ในการจัดทำชุดองค์ความรู้**

กอ.รมน.ภาค ๔ สน. ศอ.บต.

พตท. ศชก.จชต.

ศปก.ตร.สน. ศสส.

ฉก.ยะลา ฉก.ปัตตานี

ฉก.นราธิวาส ฉก.สงขลา

ฉก.สันติสุข ศปนย.

ผนวก ๖

คณะผู้จัดทำ

กองอำนวยการ

พล.ท.อักษรา เกิดผล	ผอ.ศปป.๕ กอ.รมน. / ทน.คณะ
พล.ต.อำนาจ สมประสงค์	รอง ผอ.ศปป.๕ กอ.รมน. รอง ทน.คณะ
พล.ต.นักรบ บุญบัวทอง	รอง ผอ.ศปป.๕ กอ.รมน. รอง ทน.คณะ
พล.ต.อุดมชัย ธรรมสาโรรัชต์	รอง ผอ.รมน.ภาค ๔ สน. ที่ปรึกษา
พล.ต.รณรงค์ บุญวนิช	รอง ผบ.ศชก.จชต. / ที่ปรึกษา
พล.ต.สำเร็จ ศรีห่วย	ที่ปรึกษา กอ.รมน.ภาค ๔ สน. ที่ปรึกษา
พล.ต.มนตรี อุมาริ	ทน.คศน.กอ.รมน.ภาค ๔ สน. ที่ปรึกษา
พ.อ.เรืองศักดิ์ สุวรรณาคะ	รอง เสธ.รมน.ภาค ๔ สน. ที่ปรึกษา

ฝ่ายเตรียมการ และประสานงาน

พ.อ.กิตติธัช บุพศิริ	ศปป.๕ กอ.รมน. / ทน.ฝ่าย
พ.อ.มนัสวีร์ ครามานนท์	ศปป.๕ กอ.รมน. / รอง ทน.ฝ่าย
พ.อ.สุทธิพงษ์ จงภักดี	ศปป.๕ กอ.รมน. / เจ้าหน้าที่
พ.อ.สาละวิน อุทรักษ์	ศปป.๕ กอ.รมน. / เจ้าหน้าที่
พ.อ.ขวลิต สุขรักษ์	ศปป.๕ กอ.รมน. / เจ้าหน้าที่
พ.อ.วัชรปาณี ปาณวรรณ	กอ.รมน. / ผอ.พต.สบป.
พ.อ.สิทธิ ตระกูลวงศ์	ศปป.๕ กอ.รมน. / เจ้าหน้าที่
พ.อ.สุเทพ อนุชน	ศปป.๕ กอ.รมน. / เจ้าหน้าที่

ฝ่ายรวบรวม เรียบเรียง และจัดพิมพ์

พ.อ.ศักดิ์เสมา พงศ์กัถ์ ศปป.๕ กอ.รมน. / หน.ฝ่าย

พ.อ.ธนาเดช วงศ์ข้าหลวง ศปป.๕ กอ.รมน. / รอง หน.ฝ่าย

จ.ส.อ.สมภพ ลูกเสือ ศปป.๕ กอ.รมน. / เจ้าหน้าที่

จ.ส.อ.สุทิน ม่วงมา ศปป.๕ กอ.รมน. / เจ้าหน้าที่

จ.ส.อ.ไพรัช สลุงอยู่ ศปป.๕ กอ.รมน. / เจ้าหน้าที่

จ.ส.อ.ปริญญา ชลานุเคราะห์ ศปป.๕ กอ.รมน. / เจ้าหน้าที่

จ.ส.อ.สมศักดิ์ ศรีสวัสดิ์ ศปป.๕ กอ.รมน. / เจ้าหน้าที่

จ.ส.ท.สมนึก เกิดน้อย ศปป.๕ กอ.รมน. / เจ้าหน้าที่

ภาพถ่าย

อ.ศฤงคาร กิตติวินิต ภาควิชาศิลปกรรมศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์

และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

คุณต่อเลาะ สาเมาะ กลุ่มถ่ายภาพในพื้นที่ จชต.

คุณอาหามะ สารีมา กลุ่มถ่ายภาพในพื้นที่ จชต.

ผลิตโดย

ยงยศ ศิริประทุม คิริแฮร์

จำนวนพิมพ์

๒,๐๐๐ เล่ม กันยายน ๒๕๕๓

